

Nederlandse Taalunie

Meerjarenbeleidsplan

De Nederlandse Taalunie 2013-2017

Anker voor het Nederlands
Baken voor wie Nederlands
gebruikt of leert

ru

***De Nederlandse Taalunie:
unie voor de Nederlandse taal
en haar gebruikers.
Meerjarenbeleidsplan 2013-2017.***

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1. Inleiding	7
2. Uitgangspunten	8
3. Anker	11
3.1. <i>Infrastructuur</i>	11
3.2. <i>Positie van het Nederlands in het taalgebied</i>	12
3.3. <i>Positie van het Nederlands wereldwijd</i>	13
4. Baken	14
4.1. <i>Taalvariatie en taalnormen</i>	14
4.2. <i>Draagkracht versterken</i>	15
4.3. <i>Taalunie als kwaliteitsinstituut</i>	16
5. Communicatie	17
6. Werkwijzen	19
7. Financiële uitgangspunten	21
7.1. <i>Meerjarenbegroting</i>	21
7.2. <i>Toelichting</i>	22
7.3. <i>Financiële monitoring</i>	25
Bijlage: Activiteitenoverzicht voor de meerjarenbeleidsperiode 2013-2017	27
<i>Overzicht Taal</i>	29
<i>Overzicht Onderwijs binnen</i>	43
<i>Overzicht Letteren</i>	53
<i>Overzicht Onderwijs buiten</i>	61
<i>Overzicht Communicatie</i>	69

Samenvatting

Het Nederlands is officiële taal in Nederland, Suriname en Vlaanderen (België) en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. In de **unie** voor de Nederlandse taal vormt dit gedeelde belang in het Nederlands het vertrekpunt van de activiteiten.

Nederlands wordt door miljoenen mensen gebruikt en is overal bruikbaar: thuis, op het werk, op straat, op school, in het café, in de wetenschap, in de literatuur. Dat moet zo blijven. We gaan daarom vol energie en overtuiging door met de ondersteuning van de positie van het Nederlands en van de gebruikers van de taal. Gerelateerd aan de opdracht die in het Verdrag is vastgelegd, formuleert de Taalunie in dit document haar beleidsprioriteiten voor de periode 2013-2017. Drie begrippen vormen samen het ABC voor de activiteiten van de Taalunie in de komende jaren: anker, baken en communicatie. De Taalunie wil het Nederlands als taal verankeren en een baken zijn voor wie Nederlands gebruikt of leert. Communicatie is daarvoor een belangrijk instrument.

Nederlands, wereldtaal zo stelden we in 2010. Om dit motto op termijn te kunnen blijven voeren, zet de Taalunie in op een stevig **anker** voor de taal, en wel in de vorm van een gedegen, eigentijdse infrastructuur. Dan gaat het bijvoorbeeld om woordenlijsten, de beschrijving van de grammatica en bestanden van gesproken en geschreven teksten. Uiteraard moet die infrastructuur alle variëteiten van het Standaardnederlands omvatten: het Nederlands op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten en in Nederland, Suriname en Vlaanderen (België). En natuurlijk is die infrastructuur óók digitaal. Een taal zal snel aan kracht inboeten als die niet alom vertegenwoordigd is in de digitale wereld. Daarnaast zal de Taalunie zich krachtig inspannen om de positie van het Nederlands te verstevigen, zowel binnen als buiten het taalgebied.

Gebruikers van het Nederlands hebben behoefte aan houvast. Hoe moeten bepaalde woorden geschreven worden? Wat is passend taalgebruik in een bepaalde situatie? Dergelijke vragen worden letterlijk honderden malen per dag gesteld. De Taalunie wil daarom een **baken** zijn. Ze wil de normen voor taalgebruik nadrukkelijk uitdragen voor wie daar behoefte aan heeft, met name voor het onderwijs en de overheid. Ze zal dit natuurlijk doen met respect voor de variatie in het Nederlands. Om de koers te kunnen uitzetten, zijn deskundigen nodig die het Standaardnederlands beschrijven en die de taal doorgeven. Investeren in taal betekent dus ook investeren in mensen die professioneel met taal bezig zijn. Zij 'dragen' het Nederlands en fungeren voor anderen als bakens.

Communicatie, ten slotte, is een belangrijk instrument om het beleid te realiseren. De Taalunie wil dé referentie zijn voor de Nederlandse taal. Wie op zoek is naar informatie of advies, moet die van de Taalunie kunnen krijgen of moet door de Taalunie goed worden doorverwezen. Ook is de Taalunie een instantie die beleid maakt en daarmee reageert op problemen in de samenleving. Daarom zal zij attent zijn op maatschappelijke vraagstukken die met het Nederlands te maken hebben en partijen uitnodigen om hierover in debat te treden.

Het voorafgaande wordt gerealiseerd met een jaarlijkse begroting van 11,6 miljoen euro als uitgangspunt. In overeenstemming met de huidige economische context draagt ook de Nederlandse Taalunie vanaf 2012 bij aan noodzakelijke besparingen. Afhankelijk van economische ontwikkelingen en inhoudelijke behoeften kan de begroting in de komende periode tussentijds worden bijgesteld.

De Taalunie kan haar taak niet alleen uitvoeren. Zij werkt intensief samen met haar partners in het veld. Alleen met vereende krachten kunnen we de Nederlandse taal voorbereiden op de eisen van morgen. Die eisen hebben te maken met veranderingen om ons heen, zoals internationalisering, digitalisering, communicatie via nieuwe media en mobiliteit.

Tegelijk ligt de taak van de Taalunie en haar partners ook in het heden. We ondersteunen de taalgebruiker. Of dat nu een moedertaalspreker is of iemand die Nederlands leert als tweede of als vreemde taal. Of dat iemand is die uit belangstelling meer wil weten over het Nederlands of iemand die worstelt met grammatica en woordenschat. Of dat iemand is die onderzoek wil doen naar het Nederlands of iemand die taal- en spraaktechnologie wil gebruiken omdat hij slecht ziet of slecht hoort.

1 Inleiding

Taal, en de Nederlandse taal in het bijzonder, mag zich verheugen in grote belangstelling. Terecht. Met taal maken we contact met onze omgeving en met de bredere wereld om ons heen. De taal is ons instrument van communicatie, en tegelijkertijd vaak ook onderwerp van onze communicatie. We praten en schrijven er heel wat over af. Politici hameren op het belang van taalvaardigheid Nederlands en de noodzaak van goed taalonderwijs. Jongeren sms'en met grote inventiviteit nieuwe woorden en schrijfcodes de wereld in, bij voorkeur zo dat hun ouders hen niet begrijpen. Leraren klagen over het gebrek aan zorg voor taal bij hun leerlingen, maar roemen hun creativiteit. Zangers, rappers, auteurs, toneelschrijvers leveren prachtige staaltjes Nederlands. Binnen en buiten ons taalgebied spannen grote groepen mensen zich in om onze taal te leren. Doemdenkers slapen niet van de verloedering van het Nederlands, maar journalisten, essayisten en taalkundigen hebben hun handen vol aan het wereldkundig maken van alle taalontwikkelingen. Kortom, het gaat goed met de Nederlandse taal, het Nederlands bruist van het leven.

Gaat dat allemaal vanzelf? Nee. Niet allemaal. De politiek, het beleid, het onderwijs, de culturele sector en het brede maatschappelijke veld moeten zich bewust zijn van het belang van taal; en in ons taalgebied gaat het dan om de Nederlandse taal. Om ervoor te zorgen dat het Nederlands in de toekomst een taal blijft die in alle domeinen van het maatschappelijk verkeer volwaardig gebruikt kan worden, moeten we de nodige inspanningen (blijven) plegen. Daarbij moeten we ons realiseren dat het Nederlands een taal is die in meerdere landen een essentiële positie bekleedt. De verantwoordelijkheid voor die taal dragen we dan ook samen. En juist om dat te beklemtonen en aan die gezamenlijke verantwoordelijkheid vorm en inhoud te geven, is er de Nederlandse Taalunie. Die is er voor alle gebruikers van het Nederlands, ongeacht of het voor hen een moedertaal is of een taal die ze – binnen of buiten ons taalgebied – op latere leeftijd leren.

Het gaat niet alleen goed met de Nederlandse taal, het gaat ook goed met de Nederlandse Taalunie. Dankzij inspanningen van grote groepen betrokkenen, is er recent veel gerealiseerd op het terrein van taaladvisering, taal- en spraaktechnologie, onderwijs Nederlands, literair vertalen, ontsluiting van informatie, het bereiken van doelgroepen met specifieke talige behoeften. Diverse cijfers illustreren de waardering voor dit werk. Als we 2010 als referentie nemen, dan werden in dat jaar ruim 22 miljoen pagina's op het Taalunieversum bekeken. Ruim twee miljoen unieke bezoekers waren op zoek naar taaladvies. *Taalpeil*, de krant met feiten, cijfers en meningen over het Nederlands voor een breed geïnteresseerd publiek, kende een oplage van een half miljoen. Zo'n 15.000 studenten buiten het taalgebied stonden ingeschreven bij een vakgroep Nederlands en ruim 350.000 leerlingen genoten onderwijs Nederlands in het primair of voortgezet onderwijs in de grensgebieden. Zij profiteerden direct of indirect van de ondersteuning vanuit de Taalunie. Belangrijke initiatieven van de Taalunie, zoals de Centrale voor taal- en spraaktechnologie (TSTC) en het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV), mochten op erkenning rekenen. Zo kreeg het ELV van haar cursisten een 8.8 op het rapport. Juist door binnen de Taalunie allerlei zaken taalgebiedbreed op te pakken, kon efficiënt en effectief gebruikgemaakt worden van middelen en deskundigheid.

Zijn we er daarmee? Nee. Deze notitie schetst voor een publiek van betrokkenen hoe we voortbouwen op wat we tot stand hebben gebracht en wat we doen om, overeenkomstig onze opdracht in het Taalunieverdrag, bij te dragen aan een 'toekomstvast' Nederlands in een wereld die digitaliseert, internationaliseert en regionaliseert.

2 **Uitgangspunten**

Het Nederlands is officiële taal in Nederland, Suriname en Vlaanderen (België) en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. In de **unie** voor de Nederlandse taal vormt dit gedeelde belang in het Nederlands het vertrekpunt van de activiteiten. In de unie werken de landen samen zodat gebruikers waar ook ter wereld in zoveel mogelijk situaties de taal kunnen hanteren en het Nederlands tevens een sterke positie behoudt.

De waarden die de Nederlandse Taalunie uitdraagt

- Het Nederlands kent meerdere variëteiten; dat is een rijkdom op zichzelf.
- De taalgemeenschap maakt de taal; een taal die actief gebruikt wordt, is dynamisch, flexibel, veranderlijk.
- Het Nederlands is een taal die in alle domeinen (privé, onderwijs, wetenschap, literatuur, werk, ...) kan worden gebruikt.
- Het Nederlands is niet alleen een communicatiemiddel; net als elke andere taal maakt het deel uit van en geeft het uitdrukking aan een culturele identiteit.
- Meertaligheid is een realiteit: het Nederlands is een taal tussen andere talen.
- De Taalunie is zich bewust van de maatschappelijke behoefte aan een standaard en spant zich in om bestaande normen te registreren en toegankelijk te maken.
- De Taalunie is er voor alle gebruikers van het Nederlands; moedertaalsprekers maar ook voor mensen die het Nederlands later leren, binnen of buiten het taalgebied.
- Het Nederlands is een wereldtaal; 23 miljoen sprekers, geografisch gespreid, (literaire) vertalingen naar wel 100 andere talen, duizenden leerders van het Nederlands buiten het taalgebied, vooraanstaande rol op het terrein van taal- en spraaktechnologie, uitleningen naar ruim 130 talen.

Grenzen overschrijden

In de Taalunie is het overschrijden van grenzen evident:

- het overschrijden van geografische grenzen
Binnen het taalgebied gaat het om grenzen tussen Aruba, Curaçao, Nederland, Sint-Maarten, Suriname en Vlaanderen (België). Samenwerking binnen het taalgebied is niet alleen een middel om efficiënter en effectiever diensten en producten te verwezenlijken, maar het is simpelweg ook noodzakelijk om in de volle breedte contact te hebben over de Nederlandse taal in al haar verschijningsvormen.
De Taalunie overschrijdt niet alleen grenzen binnen het taalgebied. Vanuit taalverwantschap en/of historische verwantschap gaat het eveneens om het overschrijden van grenzen naar Zuid-Afrika en Indonesië. Het gaat om het overschrijden van taalgrenzen met onze burens, in de grensgebieden. Het gaat om het overschrijden van grenzen in EU-verband. Het gaat om wereldwijde grenzen overschrijden in relatie tot universitaire neerlandistiek in het buitenland.
- het overschrijden van digitale en sociale grenzen
De Taalunie streeft ernaar digitale en sociale drempels te slechten. Het Nederlands mag geen sociale barrières opwerpen of een belemmering vormen voor toegang tot de digitale wereld. Dit vraagt aandacht voor vaardigheid in de Nederlandse taal, voor beschikbaarheid van het Nederlands in de nieuwe media en in digitale toepassingen.
- het overschrijden van leeftijdsgrenzen
De Taalunie wil de gebruikers van het Nederlands ondersteunen, ongeacht hun leeftijd. Taal wordt van generatie naar generatie doorgegeven. De Taalunie wil daarom actieve participatie van jongeren bij haar beleid bevorderen.

Met oog voor maatschappelijke taalvraagstukken

Wat houdt mensen bezig als het om taal gaat? Wat betekent de Taalunie in dat opzicht voor hen? Wat mogen zij van de Taalunie verwachten? In haar werk houdt de Taalunie rekening met vraagstukken die in het actuele maatschappelijke discours in relatie tot de Nederlandse taal steeds opnieuw aan de oppervlakte komen. Op een wat hoger abstractieniveau gaat het om zaken als:

- Wat is de positie van het Nederlands in een lokale, nationale, regionale en internationale context?
 - Hoe belangrijk is het Nederlands voor het functioneren in Aruba, Curaçao, Nederland, Sint-Maarten, Suriname, Vlaanderen (België)?
 - Hoe verhoudt het Standaardnederlands zich ten opzichte van dialecten, minderheidstalen in de directe omgeving (Turks, Arabisch, Pools, Saramaccaans), buurtalen (Duits, Frans, Portugees), talen in belangrijke samenwerkingscontexten (EU, Caricom), dominante internationale talen (Engels, Spaans, Chinees)?
 - Hoe om te gaan met het oprukkend Engels (in het Hoger Onderwijs, in andere sectoren)?
 - Hoe leren we efficiënt en effectief Nederlands aan mensen die in ons taalgebied komen wonen, zodat ze hier goed kunnen functioneren?
- Hoe Nederlands is het Nederlands?
 - Groeien het Nederlands in Nederland, Vlaanderen, Suriname, ... uit elkaar?
 - Wat betekent dat voor het Standaardnederlands?
 - Is het erg als de variëteiten uit elkaar groeien?
 - Geldt het vooral voor de gesproken taal of ook voor de geschreven taal?
 - Kennen Nederland, Vlaanderen, Suriname, ... elkaars literatuur nog?
- Taalnormen of geen taalnormen?
 - Welke attitudes bestaan er tegenover taal (het Nederlands, andere talen) en tegenover het zorgvuldig en/of creatief omgaan met taal?
 - Moeten er taalnormen zijn en wie bepaalt die?
 - Hoe om te gaan met nieuwe variëteiten en varianten van de taal – mede als gevolg van de nieuwe media (SMS-, chat-, straattaal)?
- Hoe is het gesteld met de taalvaardigheid Nederlands van leerlingen en studenten?
 - Kunnen leerlingen, studenten, afgestudeerden nog spellen, fatsoenlijke zinnen formuleren, gestructureerde teksten schrijven in het Nederlands?
 - Hoe staat het met de kwaliteit van onderwijs Nederlands in het primair en secundair (voortgezet) onderwijs?
 - Ontbreekt het leerlingen en studenten aan een positieve attitude ten opzichte van taal en/of het zorgvuldig en/of creatief omgaan met taal?

“Ik ben nieuw hier. Ik wil de taal leren, ik wil erbij horen. Wie kan mij helpen?”

De Taalunie helpt tweetalige woordenboeken uitgeven voor zo veel mogelijk talen. Met haar steun worden er computertoepassingen gemaakt, die helpen als je Nederlands leert. Leraren die Nederlands als tweede taal doceren, vinden op de website van de Taalunie veel adviezen.

“Ik wil zelfstandig blijven wonen, ook al werkt mijn lichaam niet meer zo goed mee. Hoe doe ik dat? Wie wil mij helpen?”

Er bestaan hulpmiddelen waarvoor taal- en spraaktechnologie wordt ingezet. Computers die de krant of andere teksten voorlezen, bijvoorbeeld. Of omgekeerd: systemen die mensen met spraakstoornissen toch een begrijpbare stem geven. Of apparaten die je kunt bedienen met gesproken instructies. Om zulke systemen ook in het Nederlands te hebben, laat de Taalunie de nodige taalkundige bouwstenen ontwikkelen.

“Zeg je dat een of meer van de kandidaten uitgenodigd wordt, of dat een of meer uitgenodigd worden? Mag je een komma gebruiken vóór en? Wat is het meervoud van catalogus? Schrijf je minister met een hoofdletter? Hoe weet ik dat?”

Soms moet het goed zijn, en dan kan zelfs de beste taalgebruiker gaan twijfelen. De Taalunie helpt, onder andere met gratis websites. Taaladvies.net geeft een betrouwbaar antwoord op meer dan duizend vragen over het Nederlands en woordenlijst.org toont de officiële spelling. Voor specifieke vragen is er gratis advies per telefoon of per e-mail.

“Ik moet voor school een werkstuk schrijven. Over dialecten en zo. En mijn vrienden over het Nederlands in de wereld en de geschiedenis van het Nederlands. Waar vinden wij informatie?”

De Taalunie heeft een speciale website voor jongeren: De Wereld van de Nederlandse Taal (www.dwvdnt.org). Op een aansprekende, eigentijdse manier worden hier nieuwe media ingezet om jongeren te informeren, maar ook enthousiast te maken over hun taal. Ze kunnen ook aansluiten bij de Taalunie Jongerenraad, als ze willen meepraten over het beleid van de Taalunie.

3 Anker

Met een anker leggen we iets stevig op zijn plaats, houden we een positie vast. Zo ook wil de Taalunie de Nederlandse taal verankeren. Het Nederlands is een wereldtaal met een sterke positie in alle domeinen van het maatschappelijk verkeer. Dat willen we zo houden!

Het hele Taalunieverdrag ademt de geest van verankering van de positie van het Nederlands. Vanuit het perspectief van gemeenschappelijke ontwikkeling, bevordering, verspreiding en verantwoord gebruik van de taal, volgen vele artikelen die gericht zijn op het realiseren van een stevige infrastructuur voor de taal. Het bepalen en vastleggen van spelling, spraakkunst (grammatica), woordenschat, terminologie vormen belangrijke elementen, evenals het gezamenlijk optrekken in internationaal verband en het bevorderen en aanmoedigen van het onderwijs in de taal en de letteren en de ontwikkeling en verspreiding van de letteren. De hoge vlucht die de nieuwe (digitale) media zouden nemen, kon in 1980 nog niet worden voorzien. De ontwikkeling, bevordering, verspreiding en het verantwoord gebruik van het Nederlands in deze nieuwe context ligt echter bij uitstek in het verlengde van de destijds geformuleerde opdracht.

3.1 Infrastructuur

Om de positie van het Nederlands in een globaliserende wereld te verankeren, legt de Taalunie in de periode 2013-2017 een groot accent op versteviging van de infrastructuur. Uiteraard moet die infrastructuur alle variëteiten van het Standaardnederlands omvatten: het Nederlands op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten en in Nederland, Suriname en Vlaanderen (België). Speciale aandacht gaat daarom uit naar uitbreiding, onderhoud en actualisering van de basisinfrastructuur. En natuurlijk is die infrastructuur óók digitaal.

Incorporatie in de infrastructuur van het Caribisch Nederlands

Er is niet één standaard van het Nederlands. Nederlands is een bundeling van gelijkwaardige variëteiten: het Nederlands in de Antillen, Nederland, Suriname en Vlaanderen (België). Al deze variëteiten dienen gezamenlijk deel uit te maken van de basisinfrastructuur voor het Nederlands. Dit impliceert onder andere dat tekstcorpora moeten worden aangelegd van oorspronkelijk in het Nederlands geschreven teksten in Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en Suriname die vervolgens worden opgenomen in uiteenlopende bestanden, woordenlijsten, software. Op die manier ontstaan representatieve taalbronnen als basis voor uiteenlopende toepassingen, zoals woordenboeken, spellingcheckers, methoden, voorgelezen boeken enzovoort.

Digitalisering

Een taal zal snel aan kracht inboeten als die niet alom vertegenwoordigd is in de digitale wereld. Dit vergt enorme inspanningen voor onderhoud en ontwikkeling van noodzakelijke digitale taalvoorzieningen. Speerpunten in de periode 2013-2017 zijn:

- Talig cultureel erfgoed
Als het gaat om digitalisering en ontsluiting van het talig cultureel erfgoed, dan blijken de wensen en behoeften in Nederland en Vlaanderen sterk op elkaar aan te sluiten. Vanuit haar functie als makelaar streeft de Taalunie naar afstemming tussen de beleidsagenda's. Om versnippering, overlap en verspilling van middelen en deskundigheid te voorkomen, wil de Taalunie vanuit het gehele taalgebied relevante partijen bijeenbrengen om tot een gezamenlijke, planmatige aanpak te komen van de digitalisering van het talig erfgoed. Daarbij streeft de Taalunie tevens naar gezamenlijke inspanningen op het Europese vlak (denk aan *Europeana*). Een dergelijke gezamenlijke, gecoördineerde aanpak biedt ook perspectief op verhoging van de efficiëntie van de inspanningen.

- **Taal- en spraaktechnologie (TST)**

Op het terrein van TST is in de periode 2008-2012 een prachtige basis gelegd waarmee het taalgebied internationaal een vooraanstaande positie heeft verworven. Deze positie willen we graag behouden en economisch uitbaten. Dat vergt vooruitgang. Hiaten in de basistaalvoorzieningen moeten worden ingevuld, bij voorkeur gerelateerd aan specifieke behoeften van beoogde groepen gebruikers. Zo wil de Taalunie inzetten op het benutten van TST bij de ontsluiting van informatie. In het exponentieel groeiende woud van digitaal tekstmateriaal kan TST belangrijke diensten leveren bij het (terug)vinden van informatie. Ook wil de Taalunie de benutting van TST door specifieke doelgroepen in de publieke sector, gerelateerd aan het gebruik van de Nederlandse taal, stimuleren. Denk aan de inzet voor het onderwijs Nederlands (NT1, NT2, NVT), voor mensen met communicatieve beperkingen, voor de communicatie tussen overheid en burgers.

Onderhoud aan de basisinfrastructuur

Uiteraard besteedt de Taalunie aandacht aan het onderhoud – actualisering, uitbouw, ontsluiting – van voorzieningen zoals tweetalige woordenboeken, historische en hedendaagse monolinguele woordenboeken, terminologiebestanden en -instrumenten en taaladviezen. Na een relatief lange periode van ‘radiostilte’ op dit terrein, gaat speciale aandacht uit naar actualisering van de beschrijvingen van de spraakkunst (grammatica/syntaxis, woordvorming/morfologie). Tevens voorziet de Taalunie in specifieke dienstverlening in relatie tot de basisinfrastructuur, bijvoorbeeld via een loket voor taalbronnen, -producten en -diensten.

3.2 Positie van het Nederlands in het taalgebied

De positie van het Nederlands in het taalgebied lijkt evident. Toch hebben veel actuele, maatschappelijke taalvraagstukken juist hierop betrekking (zie ook 2). Hoe gaan de betrokken partijen in de Taalunie hiermee beleidsmatig om? Beschikken zij over de noodzakelijke input om hun afzonderlijke beleid hierop af te stemmen? Vindt binnen het taalgebied afstemming plaats over beleidskeuzes? Zoals in de toelichting van het Taalunieverdrag staat omschreven: ‘Het Verdrag geeft naast specifiek omschreven terreinen van bindende samenwerking een kader waarbinnen de regeringen een algemene politiek inzake taal en letteren kunnen voeren. Zo’n kader is belangrijk, want men kan niet in details vooruitlopen op de richting en de vorm van een dergelijke politiek in al haar uitvoerende aspecten. In het bijzonder zal de samenwerking ruimte moeten laten voor initiatieven ten opzichte van nieuwe maatschappelijke vraagstukken waarvoor de Nederlandse taalgemeenschap kan worden gesteld’ (p.35-37).

De Taalunie draagt niet alleen bij aan de positie van het Nederlands door te bouwen aan de infrastructuur, maar ook door in het taalgebied bouwstenen voor beleid aan te dragen, door actief bewustwording te stimuleren, door betrokkenen in het taalgebied bij elkaar te brengen en afstemming te stimuleren, door op basis van brede veldconsultatie adviezen uit te brengen rond onderwerpen als:

- de positie van het Nederlands in het hoger onderwijs in relatie tot het Engels en andere talen;
- het maatschappelijk belang van een goede beheersing van het Nederlands met oog voor de relevantie van het opleiden tot meertalige burgers;
- de potentie van taal- en spraaktechnologie ter ondersteuning van het onderwijs Nederlands als eerste of tweede taal;
- de kennis over Nederlandstalige literatuur binnen het taalgebied;
- het belang van het Nederlands voor het functioneren in Aruba, Curaçao, Nederland, Sint-Maarten, Suriname, Vlaanderen (België);

- de verhouding van het Standaardnederlands ten opzichte van dialecten, tussentaal, sms- of straattaal, minderheidstalen in de directe omgeving (Turks, Arabisch, Pools, Saramaccas).

Speciale aandacht gaat uit naar:

- in aansluiting op het eigen onderwijsbeleid van Nederland, Suriname en Vlaanderen stimuleren van het onderwijs in en van het Nederlands binnen het taalgebied. De vele raakvlakken binnen de diverse beleidsplannen bieden talloze aanknopingspunten voor bundeling van krachten. Des te belangrijker omdat het onderwijs mede bepalend is voor de toekomst van de taal en het opleiden van taalbewuste mensen met genuanceerde ideeën over taalvariatie en meertaligheid;
- behoud van een volwaardige positie van het Nederlands in het Hoger Onderwijs. Het Nederlands moet in het Hoger Onderwijs taal van onderzoek, onderwijs en publicatie blijven, met oog voor het belang van andere talen in relatie tot het internationale wetenschappelijke discours;
- het uitdragen van de Nederlandstalige literatuur en het ontsluiten van buitenlandse literatuur door bij te dragen aan het op peil houden van het noodzakelijke bestand aan professionele literair vertalers.

3.3 Positie van het Nederlands wereldwijd

Afdelingen Nederlands in het buitenland zijn in de afgelopen jaren sterk geprofessionaliseerd. De kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs Nederlands binnen en buiten het taalgebied is daardoor naar elkaar toegegroeid. In meerder landen blijken afgestudeerde neerlandici te voorzien in een vraag naar hoog opgeleide mensen die in het bedrijfsleven een belangrijke relatie kunnen leggen tussen handelspartners uit het taalgebied en het betreffende land.

Diverse afdelingen floreren (in ieder geval qua studentenaantallen), maar veel afdelingen Nederlands kunnen – mede onder invloed van bezuinigingen – het hoofd financieel maar moeilijk boven water houden. De nagestreefde aanwezigheid van neerlandistiek in het buitenland loopt daarmee gevaar. Door krachten te bundelen, door meer (ook structurele) banden te leggen tussen de neerlandistiek binnen en buiten het taalgebied kan gewerkt worden aan krachtige, professionele, internationale centra neerlandistiek. De Taalunie heeft hier een coördinerende en ondersteunende rol te spelen.

In aanvulling hierop zet de Taalunie in op:

- sterke universitaire afdelingen Nederlands in het buitenland. Zij maken het Nederlands zichtbaar in de internationale academische wereld en leiden nieuwe gebruikers van het Nederlands op;
- kwalitatief hoogstaand onderwijs Nederlands in de grensgebieden. Als buurtaal biedt het Nederlands in economisch en sociaal opzicht aan veel mensen perspectief;
- behoud van een stevige positie van het Nederlands in de Europese Unie;
- samenwerking met Zuid-Afrika. De verwantschap tussen het Nederlands en het Afrikaans biedt potentie tot onderlinge versterking van de talen;
- de kennis van Nederlandstalige literatuur en daaraan gerelateerde cultuur buiten het taalgebied.

4 Baken

Een baken geeft richting. Het biedt houvast en het houdt je op koers. Zo ook willen we als Taalunie bakens bieden aan gebruikers van de Nederlandse taal.

Het Taalunieverdrag spreekt over 'de gemeenschappelijke bevordering van het verantwoord gebruik van de Nederlandse taal'. Daarmee komen de taalgebruikers expliciet in beeld. In het bijzonder wordt verwezen naar het onderwijs en het ambtelijk verkeer.

Al vanaf het meerjarenbeleidplan 2003-2007 stelt de Taalunie 'de taalgebruiker centraal'. Deze insteek zal met onverminderde kracht worden voortgezet. Niet elke Taalunieactiviteit is steeds op iedere taalgebruiker gericht. Naast een algemeen publiek, kent de Taalunie ook specifieke doelgroepen. In de periode 2013-2017 kiest de Taalunie nadrukkelijk voor een focus op jongeren. 'Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst', stelden de bewindslieden tijdens de beleidstop in Brugge in 2010. Daarmee gaven ze het startsein tot expliciete investering in jongeren en tot actieve participatie van deze doelgroep.

4.1 Taalvariatie en taalnormen

Vanuit een zeer brede groep van taalgebruikers wordt de Taalunie geconfronteerd met de vraag naar taalnormen. 'Hoe schrijf ik "kwantificeerbaar"? Wanneer gebruik ik een "dubbele punt"? Wat is de juiste woordvolgorde in deze zin?' Op jaarbasis stellen ruim twee miljoen mensen via Taaladvies.net, een dienst van de Taalunie, een vraag naar correct gebruik van het Nederlands. Om tegemoet te komen aan de behoefte aan expliciete richtlijnen, maakt de Taalunie hiervan in de periode 2013-2017 nadrukkelijk een speerpunt.

Taal is het instrument van de ober, de vertaler, de rechter, de leraar, de caissière, de dichter, de scenarioschrijver, de rapper, maar ook van opa's en oma's, scholieren, ... En dat in meerdere landen. Daarom is er niet één Nederlands en daarom spreekt één persoon niet onder alle omstandigheden hetzelfde Nederlands. Juist in die vrijheid van taal zit creativiteit, vernieuwing, toekomst. Een dichtgetimmerde, gesloten taal zou niet lang overleven. Maar, in sommige situaties hebben mensen behoefte aan normen en regels. Als kinderen – of ook volwassenen – de taal leren of als mensen in bepaalde situaties mondeling of schriftelijk met elkaar communiceren. Wie voor het gebruik van de Nederlandse taal houvast wil of moet hebben, denk aan onderwijs en overheid, kan bij de Taalunie terecht. De Taalunie zal daartoe haar taaladvies verder uitbouwen op basis van expliciete normen voor spelling, grammatica, taalgebruik en haar dienstverlening afstemmen op de noden van specifieke doelgroepen. Normen voor grammatica en taalgebruik worden niet wettelijk vastgelegd. Maar, op basis van corpora, databestanden en beschrijvingen en met de inzichten van experts die daaruit worden gedistilleerd, zal de Taalunie meer dan voorheen betreffende normen uitdragen.

In relatie hiermee continueert de Taalunie haar investeringen in:

- producten, zoals de *Woordenlijst Nederlandse Taal*, taaladvies, tweetalige woordenboeken, examens en certificaten Nederlands als vreemde taal;
- informatie over de Nederlandse taal, bijvoorbeeld via het *Taalunieversum*, *Taalpeil*, *De Wereld Van De Nederlandse Taal* (DWVDNT).

4.2 Draagkracht versterken

De brede groep van taalgebruikers ontvangt steun van mensen die zich professioneel met taal bezighouden. Deze 'taaldragers' vormen pijlers van onze taal. Zij leggen die vast en geven die door. Kwaliteit van onderwijs Nederlands, van literaire vertalingen, van woordenboeken valt of staat met goed opgeleide, bedreven professionals. De Taalunie zelf verzorgt geen onderwijs en biedt geen bij- en nascholingscursussen aan. De Taalunie draagt wel zeer bewust bij aan de bevordering van de deskundigheid via onder andere het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal of via het Expertisecentrum Literair Vertalen. Ook in relatie tot terminologie, lexicologie, taal- en spraaktechnologie, innovatie van onderwijs Nederlands (NT1, NT2, meertalig onderwijs) zet de Taalunie in op professionalisering. Daarbij richt de Taalunie zich, afhankelijk van aantallen en bereikbaarheid, zowel direct als indirect op specifieke beroepsgroepen:

- **Intermediairs in het onderwijsveld**
Voor de Taalunie is het een onhaalbare kaart in het taalgebied individuele leraren te bereiken. Toch is deze groep cruciaal als het gaat om de kwaliteit van het onderwijs in en van het Nederlands. Vanuit een taalgebiedbreed perspectief zoekt de Taalunie een ingang via inspecteurs, schoolbegeleiders en educatieve uitgevers. Vanwege hun focus op de voorbereiding van aankomende leraren, legt de Taalunie accent op lerarenopleiders.
- **Docenten Nederlands buiten het taalgebied**
Ook de kwaliteit van onderwijs Nederlands buiten het taalgebied valt of staat met de kwaliteit van de docent. De Taalunie kent de groep van NVT-docenten in het buitenland met naam en toenaam. Hierop kunnen we heel direct acties richten. Het gaat dan om bij- en nascholing, maar ook om het leveren van advies, van examens, van referentiekaders voor NVT-didactiek of docentenprofielen. Dit gebeurt vanuit het Taaluniecentrum NVT in Brussel.
- **Ambtenaren**
Als burgers hebben we belang bij 'communicatie in gewone mensentaal' met onze overheid. Langs verschillende wegen – TST, Taaladvies, spelling- en grammaticacheckers in Open Office-omgevingen – draagt de Taalunie bij aan optimalisering van begrijpelijke taal bij de overheid.
- **Literair vertalers**
Boeken bieden ons een venster op de wereld om ons heen. In het taalgebied willen we graag in onze eigen taal kennis kunnen nemen van de literatuur uit andere landen. Omgekeerd wil men zich elders in de eigen taal kunnen verdiepen in van oorsprong Nederlandstalige literatuur. Dit vergt bekwame literair vertalers. Met een toenemende vraag en een krimpende beroepsgroep zal de Taalunie blijven investeren in deze 'taaldragers'.

Tot nu toe vonden professionaliseringsactiviteiten van de Taalunie plaats vanuit verschillende invalshoeken, met verschillende doelen, veelal op ad-hocbasis. In 2013-2017 brengt de Taalunie haar professionaliseringsactiviteiten onder in een samenhangend, transparant beleid en geeft hieraan, samen met relevante veldpartijen, efficiënt en effectief vorm en inhoud. Uiteraard investeert de Taalunie daarnaast in:

- ondersteuning van netwerken en bijeenkomsten om kennis te delen en informatie uit te wisselen, bijvoorbeeld via docentenplatforms onderwijs Nederlands buiten het taalgebied, platforms onderwijs Nederlands binnen het taalgebied, de Taalunie Jongerenraad;
- prijzen zoals de Prijs der Nederlandse Letteren en de Inktap waarmee de Taalunie aandacht genereert voor een zeer specifieke groep van 'taaldragers', namelijk auteurs en hun 'klanten'.

4.3 Taalunie als kwaliteitsinstituut

De Taalunie zal zich verder profileren als instelling die voor de buitenwereld geldt als referentie voor de Nederlandse taal: als plaats waar kennis over de Nederlandse taal vanuit een taalgebiedbreed perspectief is gebundeld en die erkend wordt om haar expertise.

Sleutelorganisaties in het veld kennen de Taalunie en betrekken de Taalunie bij relevante taalbeleidskwesties. Specifieke groepen van professionals, maar ook een breed in taal geïnteresseerd publiek weten de Taalunie te vinden en krijgen daar antwoorden op hun vragen of worden adequaat doorverwezen. Om deze rol voor de Nederlandse taal en haar gebruikers te kunnen vervullen, is het noodzakelijk dat alle organen van de Taalunie, het Comité van Ministers voorop, het belang van de Taalunie breed uitdragen, ook buiten de directe kaders van de Taalunie. De bewindslieden betrekken de Taalunie actief bij hun eigen taalonderwijsbeleid en hun eigen aan talige cultuur gerelateerde beleid. Tevens communiceert het Comité van Ministers op passende momenten expliciet over het Taaluniebeleid. Raadsleden en IPC-leden participeren in activiteiten van de Taalunie en dragen het werk van de Taalunie uit in hun respectieve netwerken. Daarnaast entameert de Raad, als onafhankelijk adviesorgaan, debatten over taalvraagstukken die leven in de maatschappij. Het Algemeen Secretariaat profileert zich als zelfstandig expertiseorgaan en onderhoudt daartoe stevige contacten met relevante spelers in het veld en breidt haar netwerk daartoe welbewust uit.

5 Communicatie

Communicatie is het onderdeel van het ABC van de Taalunie dat dwars door alle terreinen heen loopt en dat zowel een doel op zichzelf is als een middel om doelen te bereiken. Informeren over taal en bewustzijn over het gebruik van het Nederlands stimuleren, zijn expliciete doelstellingen van de Taalunie. Tegelijkertijd vormt communicatie een middel om taalgebruikers op de hoogte te brengen van zaken en om de organisatie als zodanig te profileren. Koos de Taalunie er in het verleden voor om vooral achter de schermen te opereren en anderen het podium te bieden, nu is de organisatie zich er meer en meer van bewust dat het van belang is het eigen werk en de unie als zodanig zichtbaar te maken. De Taalunie ontleent haar bestaansrecht ten slotte voor een deel ook aan de mate waarin zij bekend is bij en gewaardeerd wordt in het veld.

Ter ondersteuning van deze geïntensiveerde externe gerichtheid, voert de Taalunie een *professioneel communicatiebeleid*, met oog voor de *actualiteit*. Immers, een instelling die gekend en erkend wil zijn om haar taalgebiedbrede expertise van het Nederlands en alles wat daarmee samenhangt, kan zich niet afzijdig houden van actuele taalkwesties. In het communicatiebeleid spelen drie begrippen een belangrijke rol: zichtbaarheid, bewustwording en participatie.

Bij 'zichtbaarheid' gaat het er vooral om dat de Taalunie niet onopgemerkt mag blijven. Van de Taalunie wordt verwacht dat ze midden in de maatschappij staat en zichtbaar is voor een breed, in taal geïnteresseerd publiek. Tegelijkertijd moet de Taalunie zich ook profileren bij bepaalde doelgroepen die nauw aansluiten op haar beleid, zoals de overheid, het letterenveld en de onderwijswereld. Om aan de eis van 'zichtbaarheid' tegemoet te komen, bedient de Taalunie zich van diverse instrumenten. Eén van de belangrijkste is en blijft haar website, het *Taalunieversum*. Deze site is in 2012 sterk verbeterd en ingericht op de eisen van de tijd, zodat bezoekers zich herkennen en snel de gewenste informatie vinden. Ook andere, eigen nieuwsdragers die zichzelf bewezen hebben, zullen worden voortgezet, zoals *Taalpeil* en de e-Nieuwsbrief. Daarnaast zijn pers en media een belangrijk aandachtspunt. Het blijkt niet altijd eenvoudig om 'taal' voor het voetlicht te krijgen. Structureel en systematisch investeren in contacten zal noodzakelijk zijn om profijt te kunnen trekken van landelijke kanalen.

Bij 'bewustwording' gaat het er niet zozeer om dat de Taalunie voor het voetlicht wordt gebracht als wel de Nederlandse taal zelf. Taal is belangrijk in alle domeinen van ons bestaan. Taalbeleid is geen luxe maar noodzaak. Daar mag op momenten best even bij worden stilgestaan. Tijdens de top 'Nederlands, wereldtaal' in Brugge eind 2010, beslisten de aanwezige bewindslieden jongeren meer bij hun beleid te willen betrekken. Daartoe werd de Taalunie Jongerenraad geïnstalleerd en werd een nieuwe website gelanceerd: *De Wereld Van De Nederlandse Taal* (DWVDNT). In de komende periode zetten we het beleid gericht op jongeren voort.

Bij 'participatie', ten slotte, gaat het om de grotere betrokkenheid die wordt beoogd van de doelgroepen waarop de Taalunie zich richt. Door hen te bevragen over projecten, diensten en producten, kan nog beter worden bepaald hoe aan hun behoeften tegemoet kan worden gekomen. In dat licht past ook de wens om in de periode 2013-2017 bewust werk te maken van maatschappelijke verkenningen.

Maatschappelijke verkenningen

Maatschappelijke taalvraagstukken (zie hoofdstuk 2), vaak gerelateerd aan de positie van het Nederlands, kennen meestal geen eenduidig antwoord. Is tweetalig voortgezet of secundair onderwijs nu beter voor de ontwikkeling van jonge mensen of niet? Neemt kennis van het Standaardnederlands af onder invloed van sms-taal of niet? Bewindslieden moeten hier in hun beleid iets mee doen. Om hieromtrent gefundeerde beleidsafwegingen te kunnen maken, zijn feiten en cijfers, resultaten uit onderzoek en zorgvuldig geïnterpreteerde standpunten nodig. Over het algemeen liggen dergelijke vraagstukken bij de afzonderlijke bewindslieden; het betreft door de aard der zaken geen directe Taaluniematerie. Maar, omdat het over de Nederlandse taal gaat, verwacht de buitenwereld wel een reactie van de Taalunie.

Hoe moet de Taalunie zich tot dergelijke maatschappelijke taalvraagstukken verhouden? Hoe zichtbaar moet de Taalunie hier iets mee doen? En wie is dan de Taalunie: het Comité van Ministers, de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, de Interparlementaire Commissie, de algemeen secretaris? De Taalunie streeft ernaar in de komende jaren, via de Raad, actief te zijn in of zelfs het initiatief te nemen tot het maatschappelijk debat over actuele taalvraagstukken. De inspanningen zullen vooral gericht zijn op het doen van verkenningen rond een onderwerp via debatten, publiekspeilingen, het verzamelen van relevante (onderzoeks-)informatie en het naar buiten brengen van de resultaten. Soms kan een verkenning uitmonden in een advies, soms beperkt de Raad zich tot het ontsluiten van de informatie zodat anderen die kunnen gebruiken om (beleids)afwegingen te maken. De slagkracht van de Raad zal voor dit doel in de periode 2013-2017 versterkt worden. Het team Communicatie van het Algemeen Secretariaat zal de ruimte krijgen om op verzoek van de Raad gewenste verkenningen uit te (laten) voeren. Uiteraard zal dit gepaard gaan met kosten. Het budget voor verkenningen zal in het perspectief staan van de middelen waarover de Taalunie in de volgende jaren kan beschikken.

6 Werkwijzen

De Nederlandse Taalunie is een beleidsorganisatie die beleid ontwikkelt en er zelf uitvoering aan kan (laten) geven als daarmee in een behoefte wordt voorzien waaraan anders niet tegemoet zou worden gekomen.

Activiteitenlijnen

Om de functies van anker en baken goed te kunnen vervullen en tegen die achtergrond adequate communicatie te kunnen verzorgen, staan de Taalunie vijf typen activiteiten ter beschikking:

- **Bouwen aan infrastructuur**
De Taalunie laat producten ontwikkelen die voorzien in de noodzakelijke infrastructuur voor het Nederlands (anker). Denk aan: tweetalige woordenboeken, instrumenten ter ontsluiting van talig cultureel erfgoed, beschrijving van de woordenschat van het Nederlands via het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL), databanken, software en demo's voor taal- en spraaktechnologie (TST) via o.a. kennisinstellingen en bedrijven, beschrijving van de spelling en de grammatica van het Nederlands, Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, ... De Taalunie voorziet tevens in producten en diensten die fungeren als 'bakens', denk aan de *Woordenlijst*, taaladvies, examens en getuigschriften en uiteenlopende informatiebronnen.
- **Stimuleren van netwerken en ontmoetingen**
De Taalunie brengt partijen bij elkaar en stimuleert het delen van kennis, het opzetten van samenwerking en het vormen van opinies. Daartoe voorziet de Taalunie onder andere in het beleggen van bijeenkomsten en het leggen van contacten – fysiek en/of via nieuwe media – voor specifieke doelgroepen rond specifieke thema's.
Ook via de uitreiking van prijzen brengt de Taalunie taalgebruikers bij elkaar. Het betreft speciale ontmoetingen die vooral tot doel hebben waardering te uiten voor auteurs die met hun werk de positie van het Nederlands als uitdrukkingvorm versterken.
- **Professionalisering**
Om de draagkracht te versterken van mensen die zich professioneel met taal bezighouden zet de Taalunie via ondermeer het Taaluniecentrum NVT in Brussel, het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV), maar ook via het INL en andere organisaties in op (bij- en na)scholing van specifieke beroepsgroepen. Verder verstrekt de Taalunie onder andere beurzen voor studie van buitenlandse neerlandici in het taalgebied.
- **Informatie en communicatie**
De Taalunie verzamelt, bundelt, actualiseert en ontsluit informatie en opinies (of laat dat doen) die in het taalgebied over het Nederlands beschikbaar is en zijn. Ze doet dat o.a. via het *Taalunieversum*, loketten voor taalbronnen en publicaties. De Taalunie communiceert over de Nederlandse taal in het algemeen, o.a. via *Taalpeil* en *DWVDNT*, en over specifieke activiteiten in het bijzonder, o.a. via de e-nieuwsbrief. Tot slot sensibiliseert de Taalunie het publiek en bevordert ze het maatschappelijk discours, o.a. via debatten en opiniepeilingen.
- **Verstrekken van subsidies**
De Taalunie kan - en slechts dan - subsidies verstrekken aan derden, indien daarmee de doelstellingen van de Taalunie rechtstreeks gediend zijn. Denk aan het tot stand brengen van samenwerking en contacten binnen het taalgebied of aan de subsidie-systematiek van de Taalunie ter ondersteuning van de universitaire neerlandistiek in het buitenland. Zo zijn startsubsidies een belangrijke impuls voor universiteiten die een afdeling Nederlands willen oprichten. Ze worden aangewend om een collectie relevante boeken (literatuur, handboeken) samen te stellen, docenten (verder) op te leiden of tijdelijk bij te dragen aan personele ondersteuning vanuit het taalgebied.

Contacten

Omdat de behoeften van taalgebruikers een belangrijk uitgangspunt van het beleid vormen, onderhoudt de Taalunie contacten met:

- organisaties die de behoeften van de taalgebruikers kennen en vertolken, denk aan de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN), Surinaamse Vereniging van Neerlandici (SVN), vereniging voor Nederlandse terminologie (NL-Term), Genootschap Onze Taal, vereniging van Lerarenopleiders Primair Onderwijs Nederlands en NT2 (LOPON2), Europese Federatie van Nationale Instellingen voor Taal (EFNIL), Europese vereniging van cultuurinstututen (EUNIC) enzovoort;
- met aan de Taalunie gelieerde instellingen die (mede) uitvoering geven aan het beleid, denk aan het Taaluniecentrum NVT, het INL, de DBNL, het ELV enzovoort.
- met externe personen en instellingen die (mede) uitvoering kunnen geven aan het beleid, denk aan de Stichtingen Lezen in Nederland en Vlaanderen, het Vlaams Fonds voor de Letteren, Het Nederlands Letterenfonds, Villanella, Passionate Bulkboek, Stichting Projecten Christelijk Onderwijs Suriname (PCOS), Common Language Resources and Technology Infrastructure (CLARIN), lerarenopleidingen, schoolbegeleidingsdiensten, inspectie, de Taaltelefoon enzovoort;
- taalgebruikers zelf.

Efficiëntie verhogen

Binnen de Taalunie werkt het gehele taalgebied samen. Dat impliceert als zodanig al efficiëntieverhoging. In aanvulling hierop vindt kruisbestuiving plaats door bundeling van data, initiatieven en taken en kunnen dwarsverbanden worden gelegd die tot vernieuwing en verrijking leiden:

- **Bundelen van data**
Qua infrastructuur wil de Taalunie verschillende taalbestanden (laten) integreren tot één onderliggend, uitgebreid bestand als basis voor toepassingen zoals: spellinglijsten, spelling- en grammaticacheckers, (uitspraak-)woordenboeken, omzettingssystemen van tekst naar spraak en v.v.. Zo nemen gebruiksmogelijkheden toe en wordt bespaard op onderhoud.
- **Bundelen van initiatieven**
In een taalgebiedbreed plan voor digitalisering van (talig) cultureel erfgoed ('Masterplan' of 'Deltaplan') kunnen afzonderlijke initiatieven van afzonderlijke organisaties gebundeld worden, kan overlap worden voorkomen en kunnen rijkere, meer op de behoeften van gebruikers aansluitende vormen van ontsluiting worden ontwikkeld. De Taalunie kan als 'makelaar' beleids- en uitvoeringspartijen in het taalgebied bijeenbrengen en aan bewindslieden het kader bieden voor beleidsmatige afstemming.
Door relaties te leggen tussen TST en diverse maatschappelijke domeinen (onderwijs, overheid, zorg, cultureel erfgoed) kan vernieuwing worden ondersteund of zelfs gerealiseerd. Zo heeft het bundelen van initiatieven tussen de overheid en de Taalunie er al toe geleid dat diverse instrumenten ter ondersteuning van de communicatie tussen burgers en overheid konden worden verbeterd en breder worden ontsloten. In de komende periode maakt de Taalunie verder planmatig werk van het leggen van dergelijke dwarsverbanden.
- **Bundelen van taken**
Via het combineren van taken en het (virtueel) centraliseren van taalbronnen en diverse taaldiensten onder de regie van de Taalunie, kunnen besparingen gerealiseerd worden en kan overlap worden voorkomen.

7 Financiële uitgangspunten

De financieel-economische situatie is sinds de start van het vorige meerjarenbeleidsplan in 2008 aanzienlijk veranderd. Tegen deze achtergrond wordt uitgegaan van een inkrimping van het budget van de Nederlandse Taalunie. In paragraaf 7.1 worden de financiële basisgegevens voor de nieuwe meerjarenbeleidsperiode gepresenteerd, met de gegevens van 2011 en 2012 als referentiepunten. In paragraaf 7.2 volgt een toelichting. Het hoofdstuk sluit af met paragraaf 7.3 over de monitoring van de financiën in de komende jaren.

7.1 Meerjarenbegroting

	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013 - 2017</u>
<u>Inkomsten</u>			
Bijdragen Ministerie OCW – Nederland			
Regulier	7.972.000	7.576.000	7.596.000
Geormerkt	72.000	72.000	2.500
Bijdragen Vlaamse Overheid			
Regulier	3.652.000	3.470.500	3.435.500
Geormerkt	42.000	42.000	10.000
Bijdragen MINOV Suriname	pm	pm	pm
Royalty's	50.000	42.500	35.000
Overige inkomsten	586.160	590.015	555.015
<u>TOT. inkomsten</u>	<u>12.374.160</u>	<u>11.793.015</u>	<u>11.634.015</u>
	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013 - 2017</u>
<u>Uitgaven</u>			
Apparaat			
Algemeen Secretariaat	1.095.000	1.025.000	1.075.000
CM / VO	6.000	5.700	6.000
Interparlementaire Commissie	20.000	19.000	19.000
Raad	42.000	39.900	40.000
Werkvelden			
In- en externe vertegenwoordiging	210.000	199.500	0
Taal	3.958.500	3.589.500	3.412.000
Onderwijs binnen het taalgebied	302.000	282.500	329.000
Letteren	1.671.500	1.567.000	1.579.000
Onderwijs buiten het taalgebied	3.532.500	3.443.500	3.405.000
Suriname	40.000	40.000	30.000
Europa	4.500	4.500	0
Communicatie	270.000	245.000	355.000
Personele doorbelasting werkvelden	1.289.660	1.384.015	1.384.015
Resultaat begroting	-67.500	-52.100	0
<u>TOT. uitgaven</u>	<u>12.374.160</u>	<u>11.793.015</u>	<u>11.634.015</u>

7.2 Toelichting

7.2.1 Inkomsten

In deze subparagraaf bieden we een toelichting op de inkomstenkant van de voorgestelde begroting in de voorgaande paragraaf en op wijzigingen ten opzichte van het referentiejaar 2012.

- De geoormerkte bijdragen van OCW kennen een afbouw met € 69.500 door:
 - o het aflopen van het extra gefinancierde project *Taalbank* van het INL (€ 67.000);
 - o spreiding per begrotingsjaar van de 2-jaarlijkse bijdrage voor de Dialectendag (€ 5.000 of € 2.500 per jaar).
- De geoormerkte bijdragen van de Vlaamse Overheid kennen een afbouw met € 32.000 door:
 - o het aflopen van het extra gefinancierde project *Taalbank* van het INL (€ 33.000);
 - o de aanpassing van de tussenkomst in de huisvesting van het Taaluniecentrum NVT in het Kaaithheater in Brussel naar € 10.000 (was € 9.000).
- De reguliere bijdragen van de Vlaamse Overheid kennen een afbouw met € 45.000 doordat de Taalunie stopt met de ondersteuning van het onderwijs Nederlands in Ferney-Voltaire (van oudsher een overheveling van het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse overheid; het vermelde bedrag is hoger dan wat destijds is overgeheveld maar lager dan de feitelijke kostprijs op dit moment).
- Van het vooropgezette budget van € 40.000 voor het Fonds voor Ontmoeting en Uitwisseling is, in afwachting van een positieve evaluatie eind 2012, € 30.000 opgenomen in de reguliere bijdragen van de verdragspartijen, volgens de verhouding 2/3-1/3.
- Afbouw van de royalty-ontvangsten (€ 7.500) omwille van de geraamde dalende verkoop van de *Woordenlijst Nederlandse Taal* (het *Groene Boekje*).
- De overige inkomsten zijn aangepast om de begroting in evenwicht te brengen.

7.2.2 Uitgaven

In deze subparagraaf bieden we een toelichting op de uitgavenkant van de voorgestelde begroting in paragraaf 7.1 en op wijzigingen ten opzichte van het referentiejaar 2012.

- Binnen de personele kost van het Algemeen Secretariaat wordt de eenmalige extra besparing van € 95.000 in 2012 op de opbouw van de ontslagreserve gedeeltelijk teruggedraaid. De jaarlijkse opbouw wordt begrensd op € 50.000 in plaats van op € 95.000, met als voorwaarde dat er te allen tijde een reserve van € 300.000 beschikbaar moet zijn. Per 01/01/2011 was er een reserve beschikbaar van € 314.098.
- De kosten voor het CM, de IPC en de Raad zijn afgerond op gehele bedragen.
- Budget voor Interne en Externe vertegenwoordiging is verspreid over de andere werkvelden.
- Budget 'Taal': er is geen budget opgenomen voor de activiteiten waaraan prioriteit 5 is toegekend (zie bijlage).
- Budget 'Onderwijs binnen het taalgebied': het bedrag dat tot en met 2012 binnen deze begrotingspost was opgenomen voor onderwijsactiviteiten in Suriname (en Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) wordt nu apart vermeld. Er is geen budget opgenomen voor de digitalisering van tijdschriften (prioritering 5; zie bijlage).
- Budget 'Letteren': er is geen budget opgenomen voor de *Gedichtendag* en *Write Now!*, met een beperkte uitzondering voor de deelname van Suriname (prioritering 5; zie bijlage).
- Budget 'Onderwijs buiten het taalgebied': het budget voor de ondersteuning van het onderwijs Nederlands aan de internationale school in Ferney-Voltaire (Frankrijk) is geschrapt.
- Budget 'Suriname': hiervoor is een aparte begrotingspost aangemaakt. Het oorspronkelijk beschikbare bedrag van € 40.000 per jaar is verminderd met € 10.000 door aanwending van een bestaande interne reserve (per 1/1/2011 € 144.188).

- Budget 'Europa': overgeheveld naar het werkveld 'Taal'.
- Budget 'Communicatie': van het vooropgezette budget van € 40.000 voor het Fonds voor Ontmoeting en Uitwisseling is, in afwachting van een positieve evaluatie eind 2012, € 30.000 opgenomen in de reguliere bijdragen van de verdragspartijen, volgens de verhouding 2/3-1/3.
- De gebudgetteerde personele doorbelasting is omwille van nog ongekennde parameters identiek gehouden als in het referentiejaar 2011.

7.2.3 Toelichting vanuit de activiteitenlijnen

In het voorafgaande is de besteding van de Taaluniemiddelen gerelateerd aan de onderscheiden werkterreinen. Er kan ook een ander perspectief worden gekozen. Als de bijdragen van Nederland en Vlaanderen (± 11 miljoen) worden gerelateerd aan de diverse activiteitenlijnen (zie hoofdstuk 6), uitgaande van de situatie eind 2012, dan ontstaat ruwweg het volgende beeld:

• Infrastructuur	5 miljoen (45%)
• Netwerken en ontmoetingen	1 miljoen (9%)
• Professionalisering	2,2 miljoen (20%)
• Informatie en communicatie	1 miljoen (9%)
• Subsidies	0,8 miljoen (7%)
• Apparaat	1,1 miljoen (10%)
TOTAAL	11,1 miljoen (100%)

Infrastructuur: situatie 2012

Het grootste beslag op de post voor *infrastructuur* wordt gelegd door:

• INL	→	2,3 miljoen
• TSTC	→	€ 480.000
• DBNL	→	€ 910.000
• CNaVT	→	€ 320.000

Hiermee ligt iets meer dan 80% van het beschikbare budget van € 5 miljoen vast (zo'n 40% op de totale Taaluniebegroting). Dit laat weinig ruimte voor speerpunten als digitalisering (talig erfgoed, TST) en het verbreden van de infrastructuur naar het gehele taalgebied. Temeer omdat uit het restant ook alle reguliere infrastructurele zaken betaald moeten worden, zoals taaladvisering, spelling, grammatica, terminologie en betreffende activiteiten op het terrein van onderwijs NT1, NT2 en NVT. Zeker onderdelen als spelling, grammatica en NVT vergen in de komende periode niet alleen onderhoud maar ook ontwikkeling en vernieuwing.

Efficiëntieslagen, bundelen van middelen en eventueel externe acquisitie zijn instrumenten om extra ruimte te creëren. Tevens kan worden overwogen om gelden te herschikken en/of gedeeltelijk anders te bestemmen, ook in relatie tot externen. In dit licht moet serieus worden overwogen om – in aansluiting op afzonderlijke ontwikkelingen in Nederland en Vlaanderen rond digitalisering van (talig) erfgoed – een breed Nederlands-Vlaams 'masterplan' in te richten dat het mogelijk maakt om activiteiten van diverse organisaties in ons taalgebied beter op elkaar af te stemmen. Dit zou aanzienlijke besparingen mogelijk kunnen maken. De Taalunie zou tegen een dergelijke achtergrond bepaalde middelen kunnen realloceren en voor welomschreven doeleinden kunnen aanwenden.

Netwerken en ontmoetingen: situatie 2012

Het budget van 1 miljoen dat de Taalunie besteedt aan netwerken en ontmoetingen, kent de volgende bestemmingen:

- eigen activiteiten/structuren die gericht zijn op ontmoeting en uitwisseling:
 - Platforms en commissies
Om breed zicht te hebben op wat er in bepaalde sectoren speelt en ter ondersteuning van de voorbereiding en uitvoering van het Taaluniebeleid, werkt het Algemeen Secretariaat met eigen platforms en commissies zoals Platform Onderwijs Nederlands, Platform Onderwijs Suriname, Commissie Terminologie, Taaladviesoverleg.
 - Prijsuitreikingen
De Inktaap, de Toneelschrijfprijs, de Scriptieprijs, de Prijs der Nederlandse Letteren.
 - Conferenties en ronde tafels
Implementatieconferenties Onderwijs, rondetafelgesprek over spelling in het onderwijs, rondetafelgesprek over het Nederlands als wetenschappelijke publicatietaal.
- externe verenigingen en structuren:
 - Platforms en verenigingen in het buitenland
Platform van docenten in Midden- en Oost-Europa (Comenius), de *Suider Afrikaanse Vereniging vir Neerlandistiek* (SAVN), de *Fachvereinigung Niederländisch*, de *Association des néerlandistes de Belgique francophone et de France* (ANBF), EFNIL, ... (zie ook 6).
 - Verenigingen gevestigd in het taalgebied
IVN, NL-Term, SVN (zie ook 6).

Professionalisering: situatie 2012

Het Taaluniecentrum NVT, het Erasmus Taalcentrum, evenals het Expertisecentrum Literair Vertalen vallen, inclusief al hun activiteiten die hoofdzakelijk gericht zijn op professionalisering en ondersteuning (van docenten, taalverwerving voor specifieke beroepsgroepen, vertalers), integraal in deze rubriek. Ook de zomercursussen in Zeist en Gent en de centrale cursussen in het taalgebied voor docenten Nederlands uit het buitenland komen ten laste van het budget voor professionalisering.

Informatie en communicatie: situatie 2012

Het budget voor informatie en communicatie wordt besteed aan zaken als:

- het verder ontwikkelen en onderhouden van Taalunieversum, DWVDNT;
- periodieke uitgaven: Taalpeil, Taalschrift, e-Nieuwsbrief, Knipselkrant;
- promotiemateriaal: brochure, strooimateriaal (kaarten rond specifieke projecten/ activiteiten);
- persberichten;
- specifieke evenementen/activiteiten: de top 'Nederlands, wereldtaal' in Brugge (2010), de nieuwjaarsreceptie (2011), de publieksenquête (2011), debatten, VRT-Taaldag;
- *Jaarverslag, Actieplan, Meerjarenbeleidsplan*, periodieke kwaliteitscontrole (zelfevaluatie en externe visitatiecommissie).

Subsidies: situatie 2012

In deze categorie vormt de subsidiesystematiek ter ondersteuning van de universitaire afdelingen Nederlands in het buitenland veruit de grootste post ($\pm 85\%$ van het beschikbare bedrag). Met de basissubsidies, projectsubsidies en beurzen kunnen afdelingen Nederlands, toegesneden op de lokale behoeften, boeken en materialen aanschaffen of aan de verdieping van de kwaliteit van hun persoonlijke expertise en die van de vakgroepen werken. Startsubsidies stellen universiteiten in het buitenland in staat om – in aanvulling op de lokale middelen – op professionele wijze te beginnen met een afdeling neerlandistiek. Daarnaast worden subsidies verstrekt aan afdelingen Nederlands die zich willen profileren als ambassadeurs van het taalgebied. Met bredere activiteiten (evenementen) brengen zij de aan de Nederlandse taal gerelateerde cultuur (literatuur, liedteksten,

film, theater) onder de aandacht van niet alleen hun studenten, maar ook een breder geïnteresseerd publiek in hun land. Andere subsidies van de Taalunie zijn vooral gericht op het stimuleren van initiatieven uit het veld die gericht zijn op relevante taalgebiedbrede samenwerking, het delen van kennis en het taalgebiedbreed ontsluiten van informatie. Dergelijke initiatieven situeren zich op het terrein van de taal zelf, het onderwijs en de letteren.

Apparaat: situatie 2012

Het 'apparaat' is uiteraard geen activiteitenlijn, maar wel een belangrijke post als het gaat om uitgaven. Aan het apparaat – personeel, huisvesting, organen – besteedt de organisatie 10% van het budget. Deze verhouding blijft, ook met de bezuinigingen, gehandhaafd. Vooruitlopend op komende besparingen zijn bijvoorbeeld zowel in 2011 als in 2012 enkele vacatures (gedeeltelijk) niet opnieuw ingevuld. Ten opzichte van de situatie in 2010 is het aantal fte's gekrompen van 25,3 naar 23,3 ($\pm 8\%$ krimp).

Caribisch gebied

Het Caribisch gebied zit in voorafgaande posten verdisconteerd. Daarnaast dragen Suriname, Aruba en Curaçao bij in de vorm van personele capaciteit.

7.3 Financiële monitoring

Op dit moment is het moeilijk te overzien hoe de financieel-economische situatie in Nederland en Vlaanderen zal evolueren. Het is daarom niet evident om voor een periode van vijf jaar een basisbegroting vast te leggen. Evenmin kunnen voor de komende periode alle ontwikkelingen in het veld voorspeld worden. De begroting die in paragraaf 7.1 is voorgesteld, vormt het vertrekpunt voor 2013. Op basis van zorgvuldige monitoring van zowel interne als externe inhoudelijke en financiële ontwikkelingen, moet tussentijdse bijstelling mogelijk zijn.

Evaluatie

Eind 2014 vindt een vorm van financiële 'midterm'-evaluatie plaats. Afhankelijk van evoluties op economisch vlak in het veld, zal de begroting zo nodig worden bijgesteld.

Projecten

Voor de periode 2008-2012 stelde het Comité van Ministers dat de overeengekomen begroting weliswaar het uitgangspunt was, maar dat de kaders niet in beton gegoten waren. Indien zich tussentijds bijzondere kansen voordeden voor het Nederlands die het verdienden om in Taaluniekader opgepakt te worden, dan zou daarvoor – projectmatig en afhankelijk van de financiële ruimte – extra geld vrijgemaakt moeten kunnen worden. Ook voor de periode 2013-2017 zal dit als uitgangspunt gelden.

Fluctuaties

Het Comité van Ministers staat toe dat begrotingsposten binnen de opeenvolgende jaarbegrotingen fluctueren met dien verstande dat het totaalbedrag dat op jaarbasis beschikbaar is, niet wordt overschreden. Afwijkingen worden te allen tijde onderbouwd in de jaarlijkse actieplannen die het Comité van Ministers steeds eerst als ontwerp en vervolgens definitief vaststelt.

Bijlage: Activiteitenoverzicht voor de meerjarenbeleidsperiode 2013-2017

Conform het verzoek van het Comité van Ministers is bij de uitwerking van de klijntlijnen voor het *Meerjarenbeleidsplan 2013-2017* vertrokken vanuit de kerntaken van de Nederlandse Taalunie die voortvloeien uit het *Verdrag*. In navolgend overzicht treft u alle activiteiten aan die de Taalunie in 2012 ten uitvoer bracht, welke daarvan vanaf 2013 gecontinueerd worden, welke beoogde nieuwe activiteiten op het programma staan, wat de aard is van de betreffende activiteiten, welke prioriteit eraan wordt toegekend en hoe de activiteiten zich verhouden tot het Taalunieverdrag. Enkele opmerkingen vooraf:

- Beoogd budget

De activiteiten in het overzicht zijn geprioriteerd op een 5-puntschaal (1 hoogste prioriteit vanuit Taalunieperspectief, 5 laagste prioriteit vanuit Taalunieperspectief). Indien de bedragen die gemoeid zijn met activiteiten voorzien van prioriteit 1-4 worden gesommeerd, dan betreft het eindresultaat een begroting die op jaarbasis nadrukkelijk past binnen het referentiekader dat het Comité van Ministers in mei 2011 stelde als basis voor de financiële uitwerking van het *Meerjarenbeleidsplan 2013-2017*. Als referentiepunt werd de Taaluniebegroting van 2012 genomen waarin op de bijdragen van Nederland en Vlaanderen 5% moest worden bezuinigd ten opzicht van 2011. In de voorliggende begroting voor de nieuwe meerjarenbeleidsperiode (zie paragraaf 7.1) wordt op de bijdragen van Nederland en Vlaanderen 6,5% bezuinigd.

- Aard van 'te schrappen' activiteiten

Een '5' is vooral toegekend aan activiteiten:

- o binnen domeinen waarin de Taalunie in de afgelopen jaren sterk heeft geïnvesteerd en waarvoor een zodanig stevige basis is gelegd dat (tijdelijke, geheel of gedeeltelijke) terugtrekking nu gerechtvaardigd is. Het gaat hier bijvoorbeeld om het realiseren van bilinguale woordenboeken en basisinstrumenten voor terminologie;
- o van externen die de Taalunie enkele jaren heeft ondersteund en die daardoor hun naam konden vestigen en die door betrokkenheid van de Taalunie tevens een taalgebiedbreed karakter hebben gekregen, maar die nu op eigen kracht voort moeten kunnen. Het gaat hier om evenementen als *Gedichtendag* en *Write Now!*.

Bij enkele activiteiten is tussen haakjes een 5 toegevoegd. Over het belang van betreffende activiteiten bestaat over het algemeen overeenstemming. Echter, de vraag kan worden gesteld of deze activiteiten bij de Taalunie het best geplaatst zijn of dat betreffende activiteiten beter kunnen worden overgedragen. Een voorbeeld hiervan vormt *De Boekenzoeker* (leesadviesite voor kinderen/jongeren), een samenwerkingsproject van diverse partijen waaronder de Taalunie. Gezien de aard en de taakstelling van deze organisaties, zou dit project ook een vast onderdeel kunnen worden van het aanbod van de Stichtingen Lezen. Een overdracht betekent uiteraard feitelijk geen besparing. Bovendien zou, als de Taalunie zich (financieel en als makelaar binnen het taalgebied) zou terugtrekken, opvolging wel gegarandeerd moeten worden. Zo niet, zou een mooi instrument mogelijk teloor kunnen gaan.

- Bundeling van activiteiten

Om de aansluiting met 2012 te maken, is het activiteitenoverzicht gerelateerd aan de werkvelden van de Taalunie: Taal, Onderwijs in en van het Nederlands in het taalgebied, Letteren, Onderwijs Nederlands buiten het taalgebied en Communicatie. Er zijn echter diverse activiteiten die over de werkvelden heen samenhangen, dan wel in de nieuwe periode in een nieuw verband worden gebundeld. Hier gepresenteerde 'losse' activiteiten rond 'spelling', 'variatie en normen' en 'neerlandistiek binnen en buiten het taalgebied' zullen op een hoger aggregatieniveau aan elkaar worden gerelateerd vanuit overkoepelend beleid.

Tegen deze achtergrond wordt tevens gewerkt aan:

- o een organisatiebrede bundeling van alle (financiële) mogelijkheden voor 'netwerking/ ontmoeting en uitwisseling' en het opstellen van een centrale structuur hiervoor;
- o opstelling en uitvoering van een samenhangend, organisatiebreed 'prijzenbeleid'.
Hoe verhouden de Prijs der Nederlandse Letteren (3-jaarlijkse literatuurprijs), de Taalunie Toneelschrijfprijs (jaarlijkse prijs voor auteur van een toneeltekst; met link naar opleidingen), de Taalunie Scriptieprijs (jaarlijkse onderwijsprijs voor studenten) en De Inktaap (jaarlijkse literatuurprijs door leerlingen VO/SO) zich tot elkaar, welke doelen streven we ermee na, hoe positioneren de prijzen zich in het veld, wat is des Taalunies en wat ligt meer op het terrein van anderen, wat ontbreekt?
- Subsidiekaders
Richting subsidies aan externen zal het Comité van Ministers bij aanvang van de nieuwe meerjarenbeleidsperiode striktere subsidiekaders bepalen om niet alleen het programma van de gesubsidieerde organisatie te realiseren, maar ook tegemoet te komen aan doelstellingen van de Nederlandse Taalunie zelf.
- Flexibiliteit op het terrein van communicatie
De afdeling Communicatie van het Algemeen Secretariaat moet ruimte hebben om de inhoudelijke teams te ondersteunen bij de externe presentatie van hun resultaten. Een relatief groot aantal jaarlijkse eigen verplichtingen (*Taalschrift*, *Taalpeil* en de e-Nieuwsbrief) en onderhoudstaken (*Taalunieversum* en *DWVDNT*) beperken de bewegingsruimte aanzienlijk en belemmeren mogelijkheden om flexibel op de actualiteit in te spelen. In dit licht worden enkele activiteiten heroverwogen, onder andere rekening houdend met de resultaten van de publieksenquête.
- Flexibiliteit op het terrein van financiën
Voor de nieuwe meerjarenbeleidsperiode worden op jaarbasis evenwichtige begrotingen gepresenteerd. Voor veel activiteiten geldt dat de voorziene budgetten op jaarbasis zullen worden besteed. Er zijn echter tevens projecten/activiteiten waarvoor het meer voor de hand ligt om een gebundeld budget binnen één of twee jaar te besteden. Zo valt het te overwegen om in de nieuwe meerjarenbeleidsperiode voor grammatica één grote projectaanvraag uit te schrijven op basis waarvan het beste en meest volledige projectplan wordt gehonoreerd. Dit veronderstelt dat het totaalbedrag dat in de begrotingspresentatie over vijf jaar wordt gespreid, in één enkel jaar moet kunnen worden vastgelegd. Behalve een planning op jaarbasis is er derhalve aanvullend een inhoudelijke en financiële planning voor de hele meerjarenbeleidsperiode nodig waarin diverse activiteiten gefaseerd kunnen worden uitgevoerd.
- Fondsenwerving
Organisatiebreed wordt er in de periode 2013-2017 eveneens ingezet op professionele fondsenwerving op het vlak van publiek-private samenwerking (sponsors, legaten, bedrijfsleven) ter ondersteuning en realisering van belangrijke activiteiten op het terrein van de Nederlandse taal (Taal, Onderwijs en Letteren). Dit vergt nieuwe expertise!

OVERZICHT TAAL

Type activiteit: 1 = infrastructuur; 2 = netwerken en ontmoetingen; 3 = professionalisering; 4 = Informatie en communicatie; 5 = subsidies

Prioritering:

1 + 2 + 3 → kerntaken in het licht van het verdrag, waarbij:

1 = Taalunie verantwoordelijk voor deze activiteit in het taalgebied, zonder Taalunie zal betreffende activiteit/product/dienst geen vorm/inhoud/status krijgen;

2 = Initiatief ligt bij Taalunie evenals het overgrote deel van de verantwoordelijkheid, maar er zijn ook andere spelers (partners, ontwikkelaars) betrokken;

3 = Taalunie is (gelijkwaardige) partner en/of staat in voor taalgebiedbrede aanpak/uitwisseling in relatie tot activiteit;

4 = kan worden verminderd of getemporeerd;

5 = kan worden afgebouwd of geschrapt.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – INFRASTRUCTUUR			
<i>Taalgebiedbrede infrastructuur</i> Aanleggen van <u>digitale tekst-</u> (en op termijn spraak-) <u>corpora voor het Surinaams en het Antilliaans Nederlands</u> , met het oog op de integratie in de algemene taalinfrastructuur, zodat die als betrouwbare basis kan gelden voor de taalfeiten uit het hele Nederlandse taalgebied.	1	Intensifiëren m.n. voor het Surinaams en Antilliaans NL Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid b, d en f: artikel 5, lid d en e</u> Er bestaan voor het Nederlands heel wat bestanden en lexica die de basis vormen voor het ontwikkelen van taalproducten zoals woordenboeken, taaladvieswerken en moderne ICT-applicaties. De lexicale elementen uit het Nederlands in Suriname en op de Caribische eilanden zijn hierin nog onvoldoende vertegenwoordigd. Dit maakt een inhaalbeweging noodzakelijk, te meer omdat het Comité van Ministers via een besluit het standpunt heeft ingenomen dat het Nederlands Nederlands, het Belgisch Nederlands en het Surinaams Nederlands als gelijkwaardige variëteiten van de Nederlandse standaardtaal moeten worden beschouwd.
<i>Spelling</i> a) Onderhouden en uitbreiden van de lexicale <u>bestanden voor spelling</u> (beheerbestand <i>Woordenlijst</i> en controlelijst keurmerk 'Officiële Spelling') met het oog op de nieuwe editie van de <i>Woordenlijst</i> in 2015, o.a. verantwoorde keuze van ingangen voor het Surinaams en het Antilliaans Nederlands.	1	Intensifiëren i.v.m. spellingtraject 2015 Prioriteit: 1	<u>artikel 4, lid b</u> De Taalunie bepaalt de spelling. Daarvoor zijn referentie- en beheerbestanden nodig, als basis voor eigen producten zoals de <i>Woordenlijst</i> en het <i>Groene Boekje</i> en voor de controle op de eenvormigheid van de spelling van particuliere woordverzamelingen zoals woordenboeken (via het keurmerk 'Officiële Spelling') en van programma's voor spellingcontrole (MS Office, LibreOffice e.d.).

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
b) Uitbreiden van de basisbestanden spelling tot een <u>basisbestand met gecontroleerde formele woordkenmerken</u> (spelling, genus, flexie en meervoudsvalentie) als basis voor spellinglijsten, woordenboeken en taalsoftware en als instrument voor optimale uniformiteit tussen taalbronnen. Het beoogde bestand ondersteunt: (a) taaladvisering, (b) spelling, (c) monolinguale en bilinguale woordenboeken en (d) taalmodules voor software zoals controleprogramma's en vertaalmachines. (Zie ook ONDERWIJS BINNEN, Spellingonderwijs.)	1	Starten, nieuw Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 4, lid b, c en d; artikel 5, lid e</u> Het keurmerk 'Officiële Spelling' heeft de behoefte aan uniformering, ook op het gebied van andere woordkenmerken, doen toenemen. Met de lexicografische wereld en de taalindustrie wil de Taalunie afspraken maken over criteria en referentie-bases zodat er gemeenschappelijke besluiten mogelijk zijn over zowel de spelling als andere formele woordkenmerken (genus [<i>de of het?</i>], verbuiging, vervoeging en meervoudsvorm [-s of -en?]). Dit kan leiden tot een grotere uniformering van diverse gezaghebbende taalbronnen (van taaladvies tot controleprogramma's binnen tekstverwerking).
c) Ontwikkelen van <u>bestanden en modules</u> op basis van bestaande verzamelingen, als basis voor <u>controleprogramma's Nederlands</u> ('proofing tools') in samenwerking met de Stichting OpenTaal, voor opensource-applicaties (LibreOffice, Google, Firefox) en 'propriety software' (MS Office).	1	Intensifiëren i.v.m. spellingtraject 2015 en ondersteuning van de overheid (Actielijn 'Burger, Taal, Overheid') Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid b en d; artikel 5, lid e</u> De Taalunie werkt samen met de Stichting OpenTaal die 'proofing tools' ontwikkelt voor de wereld van opensourceprogramma's. Hiertoe behoren LibreOffice en OpenOffice, Google, Mozilla Firefox. De samenwerking is erop gericht om gebruikers van het Nederlands optimale ondersteuning te bieden, in de verwachting dat hiervan een sterk normerend effect uitgaat. De prioriteit ligt bij spellingcontrole en TST-toepassingen.
<i>Bilinguale woordenboeken</i> (Doen) realiseren en ontsluiten van actuele infrastructuur ter ondersteuning door derden van de ontwikkeling van bilinguale woordenboeken in de vorm van een eigentijdse editor en een taalgebiedbreed lexicaal basisbestand.	1	Onderhoud van basisinstrumenten. Prioriteit: 2, 4 Geen nieuwe projecten voor bilinguale woordenboeken. Prioriteit: 5	<u>artikel 4, lid d; artikel 5, lid e</u> De afgelopen jaren is een groot aantal tweetalige woordenboeken ontwikkeld. Nog enkele projecten moeten worden afgerond. Aan nieuwe initiatieven wordt in principe geen (financiële) ondersteuning meer gegeven. Wel zijn in het traject enkele hulpmiddelen tot stand gekomen, zoals een editor en referentiebestanden Nederlands, die de Taalunie actueel wil houden zodat ze als basis kunnen dienen voor toekomstige initiatieven van derden. Ook moet aandacht worden besteed aan het actueel houden van de resultaten van individuele woordenboekprojecten. Gezien de omvang van gedane investeringen zou het onverantwoord zijn deze voorzieningen door gebrek aan vervolgbeleid hun gebruikswaarde te laten verliezen.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Terminologie a) Verzamelen of laten deponeren van (vooral digitale) <u>terminologiecollecties en vaktaalcorpora</u> (met name ook parallelle corpora) als basis voor terminologie, softwarematige vertaalhulpmiddelen en ICT-applicaties voor specifieke vakdomeinen (zoals dicteerapparatuur voor chirurgen). (Zie ook ONDERWIJS BINNEN, Onderwijstermenlijst.)	1	Continueren omwille van het strategisch belang voor de taal-industrie, maar wel integreren. Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid c en d, artikel 5 lid e</u> Het verzamelen en actief verspreiden van technische en wetenschappelijke terminologie is van cruciaal politiek belang om: a) het Nederlands een volwaardige taal te laten blijven waarmee over en in alle vakdomeinen kan worden gecommuniceerd; b) moderne applicaties voor vakmensen te laten ontwikkelen (zoals dicteer- en vertaalsystemen voor chirurgen en juristen); c) zoeksystemen te laten ontwikkelen (zie ook hieronder); d) om terminologische verschillen binnen het taalgebied op te sporen als basis voor unificatie van het taalgebruik. De Taalunie wil deze doelstellingen verwezenlijken door producenten aan te sporen om hun terminologiecollections en vaktaalcorpora te deponeren voor ruimer gebruik en hergebruik door de taalindustrie. De prioriteit ligt in eerste instantie bij de terminologie van de overheid, het openbaar bestuur en de wetgeving om binnen het taalgebied betere institutionele communicatie mogelijk te maken.
b) Onderhouden en vervolgens beschikbaar stellen van een <u>TermTreffer</u>, een softwareapplicatie voor de automatische selectie van potentiële termen uit digitale vakteksten.	1	Onderhouden en beschikbaar stellen. Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid b, c en d; artikel 5, lid e</u> In een wereld waarin steeds meer informatie wordt geproduceerd en digitaal wordt verspreid, is het handmatig verzamelen van termen geen optie meer. Met de TermTreffer heeft de Taalunie speciaal voor het Nederlands een instrument voor automatische termextractie laten ontwikkelen. De komende jaren moet de TermTreffer worden onderhouden, actief beschikbaar worden gesteld en voor specifieke doeleinden in grotere applicaties worden geïntegreerd.
c) Ontwikkelen (of aanpassen) van een (in een andere taal bestaande) <u>databank voor terminologiebeschrijvingen</u>. Om terminologiecollections van verschillende leveranciers breed beschikbaar te stellen en te ontsluiten, is er een technische infrastructuur nodig waarin de collecties op een uniforme wijze worden opgenomen. De beoogde bank is een basisvoorwaarde voor het verantwoord verzamelen en ontsluiten van vaklexica (medisch, juridisch e.d.).	1	Ontwikkeling afhankelijk van de externe behoefte en van de beschikbare financiën binnen het totaalbudget voor Terminologie. Prioriteit: 4	<u>artikel 4, lid c en d, artikel 5, lid e</u> De Taalunie ondersteunt geen terminologieprojecten van derden, maar stelt wel basisinfrastructuur ter beschikking. Met de databank wordt een normerend en uniformerend effect nagestreefd qua werkmethode en datastructuren. De Taalunie wil inzetten op de integratie van de TermTreffer en de databank in één werkproces, waarbij de output van de extractie meteen in de databank wordt ingevoerd als basis voor bewerking door terminologen.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
d) (Laten) <u>vertalen van technische/technologische termen uit internationale normen</u> via samenwerking met NEN en NBN.	1	Niet starten en evt. definitief schrappen wegens gebrek aan middelen en gebrek aan steun uit de sectoren of (mede-) verantwoordelijke organisaties. Prioriteit: 5	<u>artikel 4, lid d; artikel 5, lid c en e</u> De Taalunie streeft ernaar dat het Nederlands een taal blijft waarmee over en in alle maatschappelijke domeinen kan worden gecommuniceerd. De normalisatie-instituten van Nederland en België (NEN en NBN) geven aan dat steeds meer internationale (ISO) en Europese normen (CEN) onvertaald worden overgenomen. Veel normen bevatten een hoofdstuk met termen (bijvoorbeeld namen van soorten bakstenen). Als er voor die termen geen Nederlandse equivalenten meer worden geïntroduceerd, bestaat het risico dat er over de betreffende vakdomeinen niet langer in het Nederlands kan worden gecommuniceerd. Samen met NEN en NBN zou de Taalunie ernaar willen streven dat tenminste de termen en de definities worden vertaald (dus niet per se de hele internationale of Europese norm). De prioriteit ligt bij vakterminologie waarmee ook de gewone taalgebruikers worden geconfronteerd. Van de Taalunie wordt een financiële bijdrage verwacht omdat de belanghebbende sectoren niet willen investeren. Ook NEN en NBN overwegen stopzetten steun vanwege gebrek aan middelen.
<i>Grammatica</i> <u>Haalbaarheidsstudie naar een mogelijk vervolgproject op de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS) en relatiebepaling ten opzichte van het NWO-groot-project Taalportaal.</u> De behoefte aan actualisering op het terrein van spraakkunst (grammatica) is groot omdat er de afgelopen 8 jaar geen grammaticabeleid is gevoerd en de dataverzameling voor de tweede editie van de ANS reeds in 1997 werd afgesloten. Sindsdien heeft de taalwetenschap nieuwe inzichten geproduceerd, is de taal op onderdelen ingrijpend veranderd en zijn de verwachtingen van taalgebruikers over taalnormen danig geëvolueerd.	1	Klaar in 2012	<u>artikel 4, lid b</u> Spelling en grammatica behoren tot de belangrijkste bevoegdheden van de Taalunie. Voor wat betreft grammatica heeft de Taalunie aan die bevoegdheid uitvoering gegeven door de ondersteuning van de totstandkoming van de <i>Algemene Nederlandse Spraakkunst</i> (tweede en laatste editie 1997), waarvan later een digitale versie is afgeleid, de <i>e-ANS</i> . In de periode 2003-2007 is rond spraakkunst geen beleid gevoerd om geld vrij te maken voor taal- en spraaktechnologie. In 2010 heeft de Taalunie de grammatica-draad weer opgepakt omdat: a) de grammaticale beschrijving toe is aan een actualisering; b) het denken over standaardtaal en normen is veranderd; c) er behoefte is aan toepassingen voor specifieke doelgroepen zoals het onderwijs (roep om verbetering taalbeheersing leerlingen). In 2010 dienden diverse Nederlandse kennisinstellingen bij NWO een aanvraag in voor een breed grammaticaproject gericht op het ontwikkelen van een Taalportaal voor grammatica. De Taalunie zag

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
b) Opzetten van een <u>meerjarig grammaticaproject</u> op basis van de haalbaarheidsstudie (zie hierboven), met speciale aandacht voor de bruikbaarheid in het onderwijs en door professionele taalgebruikers. Met inzet van taal- en spraaktechnologie (TST) zullen corpora, bestanden en beschrijvingen zodanig worden geanalyseerd dat daaruit relevante informatie over grammatica en taalgebruik kan worden gedistilleerd om uiteindelijk expliciete normen voor grammatica en taalgebruik te formuleren en uit te dragen.	1	Starten, nieuw Prioriteit: 1, 2	hierin kansen om haar eigen beleidsdoelstellingen te realiseren en steunde de aanvraag. Doordat de aanvraag voor een lager bedrag werd gehonoreerd (1,6 miljoen euro i.p.v. 2,3 miljoen), besloten de aanvragers de Nederlandstalige componenten van hun project te schrappen en enkel de Engelstalige componenten tot stand te brengen (met het oog op de wetenschappelijke uitstraling). Er is echter grote behoefte aan juist een Nederlandstalige beschrijving van de grammatica van het Nederlands. De Taalunie nam daarom het initiatief tot een haalbaarheidsstudie in samenspraak met de Stichting ANS. Eventuele resultaten worden samengebracht in één <i>Taalportaal Nederlands</i>. Er ligt nu een opzet van projectplan klaar, waarvoor draagvlak wordt gezocht in de neerlandistiek in Nederland en Vlaanderen en waarbij wordt gepeild naar mogelijke uitvoerende instanties in beide landen. <u>artikel 3, lid a en b; artikel 4, lid b</u> Het beoogde grammaticaproject richt zich niet alleen op de (internationale) onderzoeksgemeenschap, maar ook op het onderwijs en professionele taalgebruikers (vertalers, taaladviseurs, e.d.). Voor deze specifieke doelgroepen moeten de bestaande beschrijvingen worden geactualiseerd en verrijkt met bijkomende informatie zodat ze als basis kunnen dienen voor nieuwe normatieve werken. Voor de Taalunie zou het onaanvaardbaar zijn dat er voor de Nederlandse spraakkunst uitsluitend in het Engels actuele en wetenschappelijk betrouwbare informatie beschikbaar zou zijn. Bovendien koestert het publiek expliciete verwachtingen als het gaat om normen voor grammatica. Die worden niet wettelijk vastgelegd maar kunnen wel worden afgeleid uit beschrijvingen en analyses van taalgebruik.
<i>Woordenschat</i> Via het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) werkt de Taalunie aan de <u>wetenschappelijke beschrijving, verrijking en beschikbaarstelling van de Nederlandse woordenschat</u> in al zijn facetten door de eeuwen heen.	1	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 3, lid a, b; artikel 4, lid b; artikel 5, lid e</u> De woordenschat vormt de basis van een taal. Het aanleggen, bijhouden en verrijken van lexicaal bestanden voor het Nederlands biedt een onmisbare basis om de ontwikkeling van de taal door de eeuwen heen te kunnen volgen. De kennis die uit deze lexicaal bestanden kan worden gedistilleerd, kan worden benut voor

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
<i>Taal- en spraaktechnologie</i> a) De Taalunie maakt werk van <u>het verbeteren en uitbouwen van de TST-infrastructuur</u>. Eén uitdaging is het gemakkelijk kunnen (terug)vinden van informatie. In de alsmaar groeiende hoeveelheid beschikbare digitale informatie wordt het steeds moeilijker dat stukje informatie te vinden dat men zoekt. TST kan een cruciale rol spelen bij het automatisch verwerken en ontsluiten van grote hoeveelheden geschreven en gesproken digitaal materiaal. De doelstelling op langere termijn is de ontwikkeling van automaten die Nederlandstalige documenten kunnen 'begrijpen' en daardoor relevante informatie kunnen selecteren, samenvatten en in bruikbare vorm presenteren. b) De omvangrijke digitale infrastructuur die met het STEVIN-programma is aangelegd, biedt potentie voor het ontwikkelen van zinvolle toepassingen voor het Nederlands. De Taalunie wil de ontwikkeling en benutting van <u>TST-toepassingen</u> stimuleren voor <u>specifieke sectoren en doelgroepen in het publieke domein</u>: het onderwijs in en van het Nederlands, mensen met communicatieve beperkingen, de communicatie tussen overheid en burgers en het ontsluiten van talig cultureel erfgoed.	1 2	Continueren in nieuwe initiatieven/ programma's Prioriteit: 2 Continueren, intensifiëren en vernieuwen Prioriteit: 1, 2	taalbeleid en -onderzoek. Belangrijk in het werk van het INL is het realiseren van een centrale <i>Taalbank Nederlands</i>. Hiermee wordt de toegang tot de informatie over de Nederlandse woordenschat voor iedereen eenvoudiger gemaakt en kunnen data efficiënter worden bijgewerkt en aangevuld. In de bank worden honderdduizenden woorden en woordgroepen uit de Nederlandse taal, historisch en modern, voorzien van relevante informatie, onder andere over spelling, betekenis en context van gebruik (pragmatiek). <u>artikel 3, lid a en b</u> De aanwezigheid en het gebruik van het Nederlands in de digitale wereld is essentieel voor de verdere ontwikkeling van de taal en het behoud daarvan in het maatschappelijk verkeer. Dat gaat niet vanzelf maar vraagt om de ontwikkeling van bouwstenen en toepassingen die het mogelijk maken om het Nederlands te blijven gebruiken in de dagelijkse praktijk. Op het terrein van TST heeft het Nederlandse taalgebied een vooraanstaande positie verworven die we graag willen behouden en economisch uitbaten. Dat vergt voortgang in onderzoek en ontwikkeling. De Taalunie is als beste gepositioneerd om de activiteiten rond TST voor het Nederlands te coördineren. <u>artikel 5, lid b, f en h</u> Digitale voorzieningen voor het Nederlands kunnen worden ingezet om innovatieve producten en diensten te ontwikkelen voor sectoren van maatschappelijk belang. Met slimme TST-toepassingen kan worden bijgedragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken zoals onderwijs op maat, betaalbare zorg ('telehealth'), veiligheid en de toegang tot de Nederlandse letteren en cultuurgeschiedenis. De potentie van TST zit ook in intelligente combinaties van technologische innovaties en 'service design' waarbij de gebruiker centraal staat, onder meer in digitale diensten en 'serious gaming'. Als 'makelaar en schakelaar' legt de Taalunie contacten tussen beleid, onderzoek en industrie en oriënteert zij zich actief op opties om samen met partijen (elders) middelen te genereren, bijvoorbeeld in de context van de 'creatieve industrie'.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
c) De Taalunie zal digitale materialen voor het Nederlands blijven verzamelen en laagdrempelig beschikbaar stellen via een <u>centraal loket voor taalbronnen, -diensten en -producten dat tevens ondersteuning biedt aan gebruikers</u>. Prioriteiten voor de nieuwe beleidsperiode zijn het vergroten van de gebruiksvriendelijkheid van de dienstverlening en van de zichtbaarheid van de materialen en diensten. Door participatie van de Taalunie in Europese samenwerkingsverbanden zal de internationale positie van de betreffende materialen voor het Nederlands worden versterkt.	1	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 3, lid a en b; artikel 4, lid a; artikel 5, lid b en f</u> Zie hierboven.
<i>Europese ontwikkelingen</i> a) Via Europese initiatieven zoals <u>CLARIN-ERIC</u>-(Common Language Resources and Technology Infrastructure European Research Infrastructure Consortium), en <u>META-NET</u> (Network of Excellence forging the Multilingual Europe Technology Alliance) stimuleert de Taalunie de benutting van de voor het Nederlands ontwikkelde TST-materialen en -componenten in Europees verband en faciliteert het binnen het taalgebied de toegang tot anderstalige materialen/componenten.	2	Continueren en intensifiëren Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid f en g</u> Het internationaal beschikbaar stellen van digitale taalmaterialen voor het Nederlands bevordert de studie en verspreiding van het Nederlands, ondersteunt het voeren van een gemeenschappelijk beleid voor het Nederlandse in Europees en internationaal verband en faciliteert wetenschappelijk onderzoek naar het Nederlands. Deelname van de Taalunie is tevens van belang voor de integratie van het Nederlands in de meertalige (Europese) taalinfrastructuur (zoals meertalige zoeksystemen voor internet, vertaalmachines).
b) De Taalunie participeert in EFNILEX, een project van EFNIL dat is gericht op de snelle en economische ontwikkeling van tweetalige woordenboeken voor Europese talencombinaties waarvoor nog geen goede vertaalvoorzieningen bestaan.	1	Continueren Prioriteit: 3	<u>artikel 4, lid d en f</u> Het Nederlands is een officiële taal en een officiële werktal in de Europese Unie. Voor de meertaligheid van Europa is een meertalige infrastructuur noodzakelijk. Betrouwbare vertaalwoordenboeken van elke officiële taal naar elke andere zijn daarin cruciaal, zowel voor leerders als voor ontwikkelaars van meertalige voorzieningen zoals vertaalmachines en zoeksystemen voor het internet. De Taalunie heeft een grote rol gespeeld bij het opzetten van het project EFNILEX omwille van haar ervaring met de ontwikkeling van meertalige woordenboeken. De komende jaren wil EFNIL de Europese instanties overtuigen van de noodzaak van een Europees ontwikkelplan voor vertaalwoordenboeken voor ontbrekende taalparen. De prioriteit ligt bij paren tussen 'oude' en 'nieuwe' EU-talen, bijvoorbeeld tussen het Nederlands en de talen van de Baltische staten.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – POSITIE BINNEN HET TAALGEBIED <i>Taal- en spraaktechnologie</i> De groei aan producten en toepassingen die ons leven moeten vergemakkelijken maar onze taal niet spreken, benadrukt het belang van het ontwikkelen van <u>TST voor het Nederlands om ervoor te zorgen dat onze taal in de toekomst haar positie in het dagelijkse leven kan behouden</u>. De Taalunie levert bouwstenen voor het beleid, stimuleert bewustwording, brengt betrokkenen bij elkaar en realiseert afstemming (<u>makelen en schakelen</u>), onder meer door op basis van veldconsultaties adviezen uit te brengen rond onderwerpen als de potentie van TST ter ondersteuning van mensen met communicatieve beperkingen en ter facilitering van het onderwijs Nederlands als eerste, tweede of vreemde taal.	2	Continueren en intensifiëren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid c, d en h</u> De aanwezigheid en het gebruik van het Nederlands in de digitale wereld is essentieel voor de verdere ontwikkeling van de taal en het behoud van de taal in het maatschappelijk verkeer. Dat gaat niet vanzelf maar vergt de ontwikkeling van bouwstenen en toepassingen die het mogelijk maken om de taal in de dagelijkse praktijk te blijven gebruiken. In aanvulling op het (doen) realiseren van infrastructurele bouwstenen, moet de Taalunie bij relevante spelers in het veld steeds de aandacht vestigen op de potentie van TST, omdat TST kan bijdragen aan het taalonderwijs, aan de communicatie tussen overheid en burgers en daarnaast binnen tal van andere sectoren een rol van betekenis kan spelen (zorg, erfgoed e.d.).
ANKER – POSITIE WERELDWIJD <i>Europese ontwikkelingen</i> Voor het bewaken en versterken van de positie van het Nederlands in de <u>Europese Unie</u> is de deelname aan netwerkorganisaties zoals EFNIL en EUNIC van belang. EFNIL groepeerde de taalbeleidsinstellingen van de EU-lidstaten (zoals het Institut für Deutsche Sprache en de Language Councils van de Scandinavische landen). Voor andere aspecten van talige cultuur is de Taalunie lid van EUNIC (zoals het Goethe Instituut en het Instituto Cervantes). Deelname aan deze Europese netwerken versterkt de invloed van het taalgebied op de beleidsvoorbereiding op Europees vlak en geeft aanleiding tot verdieping van de eigen visie door confrontatie met het denken en de ervaringen van andere landen. Als lid van EFNIL neemt de Taalunie ook ieder jaar deel aan de <u>jaarconferenties</u>.	2	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 4, lid f en g; artikel 5, lid f en g</u> Deelname aan Europese netwerken en kennis van zusterinstellingen in andere landen is essentieel voor de verwezenlijking van de Europese en internationale Verdragsdoelstellingen van de Taalunie. In overleg met andere talen en landen wordt binnen de genoemde netwerken geijverd voor goede randvoorwaarden, zowel op het vlak van taalplanning (regelgeving, corpusbeleid e.d.) als op het vlak van onderwijs en literatuur (de vergelijkbaarheid van certificaten, literair vertalen e.d.). De Taalunie kan hieraan bijdragen vanuit haar eigen visie en positie, maar profiteert ook mee van de resultaten. Het lijkt evident dat een gezamenlijke aanpak meer kans van slagen heeft dan een aanpak in gespreide slagorde. Vanuit de doelstelling van het Taalunieverdrag hebben EFNIL en EUNIC een complementair karakter. De jaarconferenties van EFNIL behandelen thema's van gemeenschappelijk belang die de Taalunie in staat stellen haar eigen beleid te vergelijken en te verrijken met de inzichten en de ervaringen uit andere taalgebieden.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
De Taalunie is als lid van EFNIL een partner in het <u>project European Language Monitor (ELM)</u> . De ELM ontsluit gegevens over de toestand en evolutie van de officiële talen in Europa (bijvoorbeeld de rol in de wetenschap en het gebruik in de media). De Taalunie levert de gegevens voor het Nederlands aan. Via de ELM beschikken we over referentiegegevens die het toelaten om inschattingen te maken over de positie van het Nederlands en die te vergelijken met de positie van de andere officiële talen van de Europese Unie. Dat is een belangrijke empirische basis voor concreet taalbeleid.	1	Continueren Prioriteit: 2	<u>Artikel 4, lid f en g</u> Om de positie van het Nederlands binnen de Europese ruimte te verdedigen, moet de Taalunie ook zicht hebben op de taalsituaties in andere taalgebieden en landen. Betrouwbare referentiegegevens (bijvoorbeeld over de rol in de wetenschap en het gebruik in de media) leveren een empirische basis voor beleidsmaatregelen en kunnen ook dienen voor de meting van beleidsresultaten achteraf. Het ELM-project van EFNIL verzamelt die gegevens. In de toekomst zullen die periodiek worden vernieuwd.
De Taalunie onderhoudt <u>institutioneel contact met de officiële instanties van Nederland en Vlaanderen (België) die betrokken zijn bij het Europese beleid</u> , met name het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Nederland en het Departement Internationaal Vlaanderen. Er wordt onder meer overlegd over Europese taalaangelegenheden die mede bepalend zijn voor de positie van het Nederlands in de Europese Unie.	2	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 4, lid f</u> Voor activiteiten die samenhangen met de positie van het Nederlands in de Europese Unie is coördinatie nodig tussen de Taalunie en de verantwoordelijke beleidsinstanties in Nederland en Vlaanderen zelf. Artikel 4 betreft materies van verplicht gezamenlijk, bindend beleid. Dat geldt dus ook voor het taalbeleid op het Europese vlak. De Taalunie kiest echter voor een pragmatische aanpak, omdat taalbelangen in Europa niet altijd los gezien kunnen worden van andere (nationale) belangen. Er moet dus een zekere ruimte blijven bestaan voor nationale invulling. Het overleg draagt bij tot een beter begrip van elkaars positie.
BAKEN – TAALVARIATIE EN TAALNORMEN			
<u>Spelling</u> a) Optimaliseren en onderhouden van de online <u>Woordenlijst Nederlandse Taal</u> als permanent ondersteuningsinstrument voor de officiële spelling.	1	Continueren en intensifiëren i.v.m. spellingtraject 2015 Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid b</u> De <u>Woordenlijst</u> blijft het belangrijkste instrument van de Taalunie voor het vastleggen van de officiële spelling en als illustratie van die officiële spelling voor de taalgebruikers. Steeds meer taalgebruikers vinden hun weg naar de online versie (in 2010 realiseerden 1,5 miljoen bezoekers 13 miljoen paginaweergaves). Gezien het grote succes van de online <u>Woordenlijst</u> , is de Taalunie het aan zichzelf verplicht om deze dienst voor het grote publiek te onderhouden en te optimaliseren, bijvoorbeeld door de zoekfunctie te verbeteren. Via taaladvisering zullen overblijvende twijfelgevallen op het terrein van

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
b) Verder ondersteunen van de procedure voor het toekennen van het keurmerk 'Officiële Spelling' aan taalbronnen van derden (woordenboeken, spellingcontrole e.d.) en uitvoeren van controlewerkzaamheden.	1	Intensifiëren i.v.m. spellingtraject 2015. Prioriteit: 2, 3	de spelling worden opgelost. Doelstelling is alle bestaande digitale adviesbronnen op het Taalunieversum te integreren. <u>artikel 4, lid b</u> Via het keurmerk 'Officiële Spelling' bevestigt de Taalunie – na controle – dat een andere uitgave in principe even bruikbaar is als bron voor de officiële spelling als de <i>Woordenlijst</i> . Het keurmerk heeft er mede voor gezorgd dat verschillende bronnen voor dezelfde woorden steeds dezelfde schrijfwijze bieden. Voor taalgebruikers is dit van wezenlijk belang. Zij verwachten immers eenduidigheid.
c) Actualiseren en verder beschikbaar stellen van de <u>lijst met Buitenlandse Aardrijkskundige Namen</u> .	1	Continueren (op een laag pitje) Prioriteit: 4	<u>artikel 4, lid b</u> De lijst met de schrijfwijze van Buitenlandse Aardrijkskundige Namen geeft mee invulling aan het spellingbeleid van de Taalunie. Vooral uitgevers en journalisten hebben behoefte aan voorschriften voor vreemde plaatsnamen. Met name geopolitieke veranderingen zorgen nu en dan voor aanvullingen. Het gaat in principe om een beperkte inspanning qua mankracht en financiële middelen.
<i>Taaladvisering</i> a) Onderhouden en verder aanvullen van de <u>webvoorziening voor taaladvies: <i>Taaladvies.net</i></u> (met circa 200 nieuwe kwesties per jaar), en integreren van deze dienst in een overkoepelende structuur met de overige taaldiensten (spelling, grammatica), onder meer via een gemeenschappelijk zoekfunctie.	1	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 4, lid b en c; artikel 5 lid c</u> De taaladviesvoorziening <i>Taaladvies.net</i> is een belangrijke aanvulling op de <i>Woordenlijst</i> (het <i>Groene Boekje</i>) en de <i>ANS</i> . <i>Taaladvies.net</i> heeft zich ontwikkeld tot hét succesproduct van de Taalunie, met jaarlijks stijgende belangstelling (in 2010 realiseerden 2,5 miljoen bezoekers 6,6 miljoen paginaweergaves). Deze dienst laat zien dat bundeling van krachten de effectiviteit verhoogt en bovendien leidt tot kostenbeheersing voor alle deelnemende partijen (in de komende jaren is uitsluitend wat extra budget nodig om de diverse taalbronnen met elkaar te integreren). In de ons omringende Europese talen zijn geen voorbeelden bekend van een gelijksoortig instrument met dezelfde uitstraling. De Taalunie beantwoordt met deze dienst aan de verwachtingen van de taalgemeenschap op het vlak van normativiteit en eigentijds norm-ondersteunend taalbeleid.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
b) Ontwikkelen van een <u>webvoorziening met taaladvies voor overheidsinstanties</u>, gericht op de correctheid, begrijpelijkheid en lezersgerichtheid van overheidsinformatie aan burgers. Dit impliceert in eerste instantie het in stand houden, optimaliseren en deels actualiseren van de webvoorziening www.begrijpelijkeformulieren.nl, inclusief het 'Formulieren Beheer Instrument' dat de Taalunie van het Nederlandse Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft overgenomen. Op termijn wordt één webvoorziening voor overheidsinstanties beoogd.	1	Continueren, nieuw (Actielijn 'Burger, Taal, Overheid') Prioriteit: 2	<u>artikel 4, lid c; artikel 5, lid c</u> <i>Taaladvies.net</i> is niet toereikend voor schrijvende ambtenaren met specifieke formuleringsproblemen. Daarom wil de Taalunie deze doelgroep met een aparte webvoorziening ondersteunen. In dat licht werden in 2010 de resultaten overgenomen van een project rond Begrijpelijke Formulieren van het Nederlandse Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Met de webvoorziening voor schrijvende ambtenaren wil de Taalunie zich richten op zowel landelijke, provinciale als lokale overheden. De Taalunie heeft budget voor de ontwikkeling van een prototype, maar niet voor het ondersteunen van een permanente voorziening. Beleidsinstanties in Nederland en Vlaanderen zullen worden gevraagd dit project mee te ondersteunen. Door bundeling van krachten kunnen de inspanningen van de afzonderlijke partijen beperkt blijven, terwijl de resultaten voor alle partijen groter worden. De Taalunie ziet in de overheden een hefboom voor verantwoord taalgebruik in de zin van artikel 5, lid c.
<i>Terminologie</i> Opstarten van de <u>actualisering van de NEN 5050 Woordwijzer. Goed woordgebruik in bedrijf en techniek</u> als gemeenschappelijke 'norm' van de Taalunie en de normalisatie-instituten van Nederland en België (NEN en NBN). Voor de Taalunie biedt betrokkenheid bij deze norm een ingang voor taalnormering binnen het bedrijfsleven, een sector die tot nu toe in het beleid ontbrak. De nieuwe <i>Woordwijzer</i> kan digitaal beschikbaar worden gesteld via het <i>Taalunieversum</i> en een belangrijke aanvulling vormen bij de al bestaande taaldiensten.	1	Continueren Prioriteit: 3	<u>artikel 4, lid d; artikel 5, lid c en e</u> De <i>Woordwijzer</i> bevat algemene bedrijfswoordenschat en kan bogen op een lange traditie. Het is een gemeenschappelijke uitgave van NEN en NBN. Met beide instituten is afgesproken dat de Taalunie bij de (digitale) publicatie betrokken wordt. Naast de algemene taaladviesvoorziening voor het grote publiek en de voorgenomen taaladviesvoorziening voor de overheid, wordt daarmee ook een ingang gecreëerd naar de wereld van bedrijf en techniek. De aansluiting bij een erkende en gezaghebbende norm, biedt daartoe uitstekende kansen. Op deze manier wordt vorm gegeven aan de doelstelling in het Verdrag om een verantwoord gebruik van het Nederlands te bevorderen en wordt tevens bijgedragen aan de versterking van de eenheid van het Nederlands, aangezien via deze norm een gelijke bedrijfsterminologie voor Nederland en Vlaanderen wordt bevorderd.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
BAKEN – DRAAGKRACHT VERSTERKEN			
De Taalunie wordt regelmatig benaderd met vragen naar ondersteuning van initiatieven van derden. Met een beperkte <u>subsidieregeling</u> kan aan die initiatieven ondersteuning worden verleend indien ze rechtstreeks bijdragen aan de realisatie van beleidsdoelen van de Taalunie. (Zie ook LETTEREN.)	5	Integreren in een Taaluniebrede functie. Prioriteit: 5	<u>artikel 5, lid h</u> De Taalunie is in principe geen subsidieorganisatie. Toch kan het ondersteunen van initiatieven van derden met een bescheiden bijdrage soms beleidsdoelstellingen van de Taalunie helpen te verwezenlijken. Tegen die achtergrond zal de specifieke subsidie-regeling voor Taal komen te vervallen. Voor de Taalunie als geheel zal een bescheiden budget worden gereserveerd dat gericht is op het stimuleren van taalgebiedbrede samenwerking en netwerken.
Via het Steunpunt Nederlandstalige Terminologie (SNT) werkt de Taalunie aan de <u>professionalisering van haar terminologie-netwerk</u> . Via de website <u>NedTerm</u> worden gratis cursussen aangeboden en tegen betaling kunnen ook cursussen op maat worden gegeven aan bedrijven en organisaties. Door het beschikbaar stellen van hulpmiddelen zoals de TermTreffer, ondersteunt de Taalunie het hele veld. (Zie ook onder ANKER – INFRASTRUCTUUR.)	3	De belangrijkste functies van het Steunpunt worden gecontinueerd binnen een breder pakket en geïntegreerd in een groter geheel. Prioriteit: 4	<u>artikel 4, lid c; artikel 5, lid a-e-h</u> Vaktaalwoordenschat is cruciaal om ervoor te zorgen dat we met onze taal in en over alle vakdomeinen kunnen blijven communiceren. Terminologie is een technische bezigheid die specifieke expertise vereist. Die blijkt bij belanghebbenden echter vaak te ontbreken. Deskundigheidsbevordering is dan ook de prioritaire doelstelling. Daarnaast is er nood aan een voldoende uitgebouwd technisch instrumentarium en aan voldoende kennis om van alle beschikbare instrumenten efficiënt gebruik te maken.
Samenwerken met en ondersteunen van de Nederlandse en Vlaamse dialectverenigingen Stichting Nederlandse Dialecten en vzw Variaties. De Taalunie ondersteunt de organisatie van de tweejaarlijkse <u>Dialectendag</u> van de SND en wil betrokken worden bij een gelijksoortige dag van de vzw Variaties en de streektaalconferentie.	2	Continueren en intensifiëren door uitbreiding naar Vlaanderen. Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 1, artikel 5, lid a en h</u> Door samen te werken met de dialectverenigingen van Nederland en Vlaanderen en mee te ijveren voor het kaderen van activiteiten in een grensoverschrijdende benadering, draagt de Taalunie bij tot de verwezenlijking van de integratiedoelstellingen die worden genoemd in het Verdrag. Dialect- en variatiebeleid vormen een essentieel onderdeel omdat ze bijdragen aan een genuanceerd en juist beeld van wat het Nederlands is: een waaier van aan elkaar gerelateerde variëteiten (het Nederlands is meer dan de standaardtaal). In het najaar van 2003 bracht de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren een advies uit over het variatiebeleid binnen de Taalunie en het Comité van Ministers nam de aanbevelingen goddeels over.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
In 2011 tekenden de Taalunie en de Republiek Zuid-Afrika een 'Declaration on collaboration in the field of Human Language Technologies'. Op basis van deze overeenkomst gaan experts in betrokken landen kennis delen door middel van verschillende activiteiten (uitwisselingen, stages, masterclasses).	2 3	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 3; artikel 4, lid g; afspraken beleidstop Brugge</u>
BAKEN – AANSPREEKPUNT			
Om het maatschappelijk draagvlak voor haar beleid, activiteiten en projecten te verzekeren, doet de Taalunie een beroep op commissies, werkgroepen en andere gremia bestaande uit experts, maatschappelijke actoren en vertegenwoordigers van doelgroepen. Tot deze instanties behoren onder meer de Commissie Spelling van de Raad, de Werkgroep Buitenlandse Aardrijkskundige Namen, het Taaladviesoverleg en de Prijzencommissie TST-Centrale. Deze instanties worden voortdurend betrokken bij het beleid.	2	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 2</u> Het spreekt voor zich dat het Algemeen Secretariaat niet alleen invulling kan geven aan het Taaluniebeleid. Door samen te werken met vertegenwoordigers uit Nederland en Vlaanderen wordt steeds rekening gehouden met zowel het Nederlandse als het Vlaamse perspectief en wordt de samenhang op het vlak van de Nederlandse taal en letteren bevorderd. Dat is een conditio sine qua non voor een geïntegreerd en taalgebiedbreed beleid. De komende jaren zal een bijzondere inspanning worden geleverd om ook het Surinaamse en het Antilliaanse perspectief bij het beleid te betrekken.
<i>Terminologie</i> Samenwerken met en ondersteunen van de Nederlands-Vlaamse vereniging NL-Term. Deze vereniging bundelt het terminologische veld in Nederland en Vlaanderen en is daarmee een representatieve, overkoepelende gesprekspartner. Activiteiten zijn onder meer de TiNT-dagen en het driejaarlijks terminologiecongres NL-Term.	2	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 1</u> De Taalunie heeft het ontstaan van de terminologievereniging NL-Term mee ondersteund. De vereniging is Nederlands-Vlaams van opzet en bundelt verschillende invalshoeken rond terminologie (vakdomeinen, opleiding, technische vertalers, producenten van software e.d.). Het oprichten van NL-Term heeft aldus bijgedragen tot de integratiedoelstellingen zoals genoemd in het Verdrag.
Als aanspreekpunt, doorverwijzer, informatieverstrekker en loketfunctie op het terrein van terminologie heeft de Taalunie de webvoorziening <u>NedTerm</u> ontwikkeld. Via de website wordt ook advies verstrekt en vindt deskundigheidsbevordering plaats (webcursus en 'tutorial'). Sinds 2008 onderhoudt het Steunpunt Nederlandstalige Terminologie (SNT) de website. Het SNT heeft een bescheiden capaciteit van 1 FTE. Vanaf 2013 wil de Taalunie onderzoeken of de ondersteuning op het terrein van	2 3 4	Website continueren, maar (functies van) het steunpunt integreren in een groter geheel. Prioriteit: 2, 4	<u>artikel 4, lid c en d, artikel 5, lid c en e</u> De website <i>NedTerm</i> vervult een ondersteunende functie voor het hele terminologiebeleid. Samen met de Nieuwsbrief Terminologie vormt de website het middel om een gebruikersgemeenschap rond het terminologiebeleid te vormen en op die manier voldoende voeling te houden met de behoeften en verwachtingen van het veld. Het Steunpunt Nederlandstalige Terminologie biedt ondersteuning aan terminologische activiteiten. Het steunpunt werd opgericht om

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
terminologie kan worden samengevoegd met andere bestaande diensten en of er voor die diensten ook middelen uit de markt kunnen worden gehaald.			beschikbare middelen efficiënter in te zetten, in vergelijking met een versnipperde inzet van middelen over diverse beperkte projecten. Onderzocht wordt of integratie van diverse taaldiensten tot een meer samenhangend aanbod kan leiden.
COMMUNICATIE			
Rondzenden van de <u>Nieuwsbrief Terminologie</u> , samengesteld door het Steunpunt Nederlandstalige Terminologie. Deze nieuwsbrief bedient een relatief beperkt, maar gespecialiseerd doelpubliek met een bijzondere vraag naar informatie.	4	Continueren Prioriteit: 3	<u>artikel 4, lid c en d; artikel 5, lid c en e</u> De Nieuwsbrief Terminologie is een belangrijk communicatiemiddel voor een specifieke doelgroep. Samen met de website <i>NedTerm</i> vormt de nieuwsbrief het middel om een gebruikersgemeenschap rond het terminologiebeleid te vormen en op die manier voldoende voeling te houden met de behoeften en verwachtingen van het veld.
Rondzenden van de <u>Nieuwsbrief Taal- en Spraaktechnologie</u> , samengesteld door de Taalunie. Deze nieuwsbrief bedient een relatief breed publiek in de publieke en private sector.	4	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 3, lid a; artikel 5, lid c en e</u> Zie hierboven.

OVERZICHT ONDERWIJS BINNEN

Type activiteit: 1 = infrastructuur; 2 = netwerken en ontmoetingen; 3 = professionalisering; 4 = Informatie en communicatie; 5 = subsidies

Prioritering:

1 + 2 + 3 → kerntaken in het licht van het verdrag, waarbij:

1 = Taalunie verantwoordelijk voor deze activiteit in het taalgebied, zonder Taalunie zal betreffende activiteit/product/dienst geen vorm/inhoud/status krijgen;

2 = Initiatief ligt bij Taalunie evenals het overgrote deel van de verantwoordelijkheid, maar er zijn ook andere spelers (partners, ontwikkelaars) betrokken;

3 = Taalunie is (gelijkwaardige) partner en/of staat in voor taalgebiedbrede aanpak/uitwisseling in relatie tot activiteit;

4 = kan worden verminderd of getemporeerd;

5 = kan worden afgebouwd of geschrapt.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – INFRASTRUCTUUR			
<i>Taalgebiedbreed ontsluiten van relevante informatie</i> a) Actueel houden van de <u>onderwijstermenlijst</u> , een lijst waarmee veelgebruikte onderwijstermen in Nederland, Vlaanderen en Suriname worden verklaard en waarmee de respectieve onderwijssystemen worden beschreven. (Zie ook TAAL - TERMINOLOGIE.)	1	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 2, lid 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> De onderwijstermenlijst is een belangrijke onderlegger bij alle Nederlands-Vlaams-Surinaamse uitwisseling op het vlak van het onderwijs in en van het Nederlands. Onze gemeenschappelijke taal leidt soms tot misverstanden omdat sommige termen in het ene deel van het taalgebied iets anders betekenen dan in een ander. Die verschillen komen voort uit de verschillende onderwijssystemen. Om kennis en informatie uit te kunnen wisselen, is het essentieel dat we het over hetzelfde hebben. Met de onderwijstermenlijst wordt vorm gegeven aan de Verdragsopdracht om een verantwoord gebruik van het Nederlands te bevorderen en wordt tevens bijgedragen aan de versterking van de eenheid van de taal. De lijst moet constant actueel worden gehouden en dat vergt een constante (basis)investering.
b) Ontwikkelen en onderhouden van de databank <u>Het Taalonderwijs Nederlands Onderzocht (HTNO)</u> . In HTNO wordt al het empirisch onderzoek naar het onderwijs Nederlands binnen het taalgebied geïnventariseerd en beschreven en jaarlijks aangevuld. Hiervoor wordt samengewerkt met de Universiteit van Amsterdam, de Universiteit Gent, NWO en de Stichting Lezen Nederland. De beschrijvingen worden op het <i>Taalunieversum</i> gepubliceerd.	1	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Met HTNO stelt de Taalunie zich op als 'kennisbank' met relevante informatie over en voor het onderwijs Nederlands. De voorziening ondersteunt doorstroming van resultaten van onderzoek naar de onderwijspraktijk. Zowel in Nederland als in Vlaanderen is de kloof tussen wetenschap en onderwijspraktijk groot (zie <i>Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen</i> , Nederland, 2011, en <i>De relatie tussen onderwijsonderzoek en onderwijspraktijk in Vlaanderen</i> ,

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
c) Met een <u>attendering voor onderwijstijdschriften</u> biedt de Taalunie een service aan leraren Nederlands en intermediairs. De service omvat 20 vaktijdschriften en kent 4.000 abonnees.	1	Continueren Prioriteit: 3 (5)	Vanderlinde, R. & J. Van Braak, 2007). HTNO is een belangrijke bron voor lerarenopleidingen en andere intermediairs in het onderwijsveld. Het overzicht van al het onderzoek uit heel het taalgebied maakt het bovendien mogelijk om meta-analyses uit te voeren en de kennis over bepaalde aspecten van het onderwijs te benutten voor beleid of curriculumontwikkeling. Wat zegt de wetenschap over begrijpend lezen in het basisonderwijs? Wat weten we over NT2-onderwijs aan volwassenen? Waar zitten de lacunes in het onderzoek? De Taalunie is de best gepositioneerde instantie om het onderzoek naar het onderwijs Nederlands uit het hele taalgebied bijeen te (laten) brengen. <u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Artikelen over het onderwijs Nederlands verschijnen verspreid in tijdschriften die de leraar Nederlands niet allemaal kan bijhouden. Met haar attendering voor onderwijstijdschriften biedt de Taalunie een wegwijzer. Op die manier kunnen Nederlandse leraren kennisnemen van artikelen uit Vlaanderen en vice versa. Ook leraren in Suriname en op de Caribische eilanden zijn bij deze dienst gebaat. Suriname neemt zelf ook deel met een vaktijdschrift. Ook de tijdschriften zelf hebben belang bij de attendering: ze bereiken het hele taalgebied. De tijdschriften leveren daarom zelf de samenvattingen aan. Afhankelijk van de inzet van de tijdschriften en de waardering door de gebruikers wordt deze activiteit al dan niet voortgezet.
d) <u>Digitalisering</u> van onderwijstijdschriften.	1	Aflopend Prioriteit: 5	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Dankzij de digitalisering van onderwijstijdschriften is het veel eenvoudiger om tijdschriften over taalonderwijs te raadplegen. De inhoud van de tijdschriften is een belangrijke trekpleister naar het <i>Taalunieversum</i>. Binnen afzienbare termijn moet deze voorziening worden ingebed in de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL). Met de DBNL moeten afspraken worden gemaakt, onder meer over de snelle beschikbaarstelling van de tijdschriften.
e) In het Taalforum worden experts en expertise bijeengebracht rond het onderwijs aan kinderen voor wie de taalvaardigheid Nederlands een drempel vormt voor schoolsucces. Via de	1	Continueren en vernieuwen Prioriteit: 2	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Als we spreken over het bevorderen van kennis en het verantwoord gebruik van het Nederlands, ligt er een bijzondere uitdaging bij

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
website Taalforum.org wordt alle informatie die in het taalgebied beschikbaar is over taal- en onderwijsachterstanden, gebundeld. De website is bedoeld voor leraren, directies, begeleiders, inspecteurs en beleidsmakers. De website moet onderhouden worden en nog beter gaan aansluiten bij bestaande initiatieven in Nederland en Vlaanderen.			jongeren met een lage taalvaardigheid. Zij ondervinden op school niet alleen problemen bij Nederlands, maar ook bij andere vakken. Ondanks de grote aandacht van het beleid voor het taalonderwijs en het taalbeleid in scholen, blijft er een grote groep leerlingen voor wie de Nederlandse taal een obstakel vormt. Het gaat daarbij zowel om leerlingen voor wie het Nederlands de moedertaal is, als om leerlingen met een meer- of anderstalige achtergrond. Op het Taalforum brengt de Taalunie experts bij elkaar en bundelt zij kennis en acties die voortkomen uit onderzoek, debatten en beleid over het onderwijs aan deze kinderen en jongeren. Zo wordt bijvoorbeeld een link gelegd met de acties in de Talennota van Vlaams minister Smet en met de 'taalpilots' in het primair onderwijs in Nederland. Het beleid en de praktijk in de verschillende delen van het taalgebied zijn enorm gebaat bij deze bundeling en uitwisseling van expertise. Het kan het onderwijs op een hoger niveau brengen.
f) Om iets te kunnen zeggen over het onderwijs in en van het Nederlands binnen het taalgebied, om kennis en ervaringen te kunnen delen, om aanbevelingen voor het beleid te kunnen doen en om concrete projectvoorstellen te kunnen formuleren, is er een goed zicht nodig op de praktijk van het onderwijs. Een databank met beschrijvingen van die praktijk in woord en beeld, is in dit kader een essentiële basis. De Taalunie wil bijdragen aan de ontwikkeling en ontsluiting van een dergelijke <u>databank met praktijkbeschrijvingen</u>.	1	Continueren in een aangepaste vorm Prioriteit: 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> In de periode 2008-2012 is een begin gemaakt met het beschrijven van de praktijk van het onderwijs Nederlands. De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren constateerde in 2006 in het rapport <i>Onderwijs Nederlands tussen gisteren en morgen</i> dat er wel veel over het onderwijs is geschreven, maar dat er geen duidelijk beeld is van de praktijk in de klas. Her en der zijn er wel beschrijvingen van goede praktijken rond specifieke thema's (ICT in de klas, taalbeleid op school e.d.), maar een breed toegankelijk beeld van de 'gewone' lespraktijk ontbreekt. Terwijl dat juist fundamenteel is als basis voor het beleid. Na een besluit hierover van het Comité van Ministers, startte de Taalunie, samen met lerarenopleidingen, met het maken van praktijkbeschrijvingen. Gebleken is dat het samenstellen van een databank met lesvoorbeelden van alle onderdelen van het vak Nederlands voor alle onderwijssectoren financieel en qua capaciteit geen haalbare kaart is. Daarom wordt ingezet op het taalgebiedbreed ontsluiten van beschikbare voorbeelden, waarbij de informatie op relevante onderdelen kan worden aangevuld. De prioriteit ligt bij het beroepsonderwijs (leerjaar 3 vmbo / BSO). Hier staan beleidsmakers, onderwijsondersteuners en lerarenopleiders vaak het verst vanaf. Daardoor wordt het beeld in hoge mate bepaald door retoriek.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – POSITIE BINNEN HET TAALGEBIED			
Waar wenselijk en mogelijk verzamelt de Taalunie informatie uit het hele Nederlandse taalgebied, <u>Aruba, Curaçao, Nederland, Sint-Maarten, Suriname en Vlaanderen</u> , en brengt zij expertise bij elkaar. Voorbeelden van bestaande, geheel of gedeeltelijk gezamenlijke activiteiten zijn de Onderwijstermenlijst, Het Taalonderwijs Nederlands Onderzocht, de attendering voor onderwijstijdschriften en de implementatieconferenties (zie hieronder). De Taalunie ondersteunt ook specifieke activiteiten.	2 3 4 5	Continueren, nieuw <i>Onderwijsplan</i> Prioriteit: 1	<u>artikel 2 en 3</u> Ook in Suriname en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten is het Nederlands een officiële taal en (een) instructietaal in het onderwijs. De inrichting en de randvoorwaarden van het onderwijs Nederlands verschillen van die in Nederland en Vlaanderen. Toch ligt het voor de hand om waar dit wenselijk en mogelijk is, informatie uit het hele taalgebied te verzamelen en expertise uit het hele taalgebied bijeen te brengen en te benutten. Zo beschikt men in Suriname en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten over ervaring met meertaligheid in het onderwijs waar Nederland en Vlaanderen hun voordeel mee kunnen doen. Omgekeerd is men in Suriname en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten bijvoorbeeld geïnteresseerd in de manier waarop in Nederland en Vlaanderen interactief taalonderwijs wordt gegeven. Voor de Taalunie is het taalgebied als geheel uitgangspunt voor beleid. Maar, rekening houdend met de specifieke kenmerken van het onderwijs in de diverse delen van het taalgebied, levert zij ook maatwerk. Zo maakt Suriname een eigen <i>Taalunie Onderwijsplan</i> met specifieke activiteiten op het terrein van het onderwijs in en van het Nederlands. Het Platform Onderwijs Suriname en een onderwijsconferentie in 2012 leveren hiervoor bouwstenen. Thema's die worden genoemd, zijn: voor- en vroegschoolse educatie, meertaligheid, taalbeleid en taalbeschouwing. De activiteiten in de periode 2013-2017 zullen in het verlengde hiervan liggen.
De Taalunie stimuleert het debat over het <u>Nederlands als taal van onderwijs en onderzoek in het hoger onderwijs</u> . Expliciete aandacht gaat uit naar het Nederlands als publicatietaal voor wetenschappelijk onderzoek. Door de internationalisering van het onderwijs publiceren wetenschappers bij voorkeur in internationale (Engelstalige) tijdschriften. Het Nederlands als publicatietaal voor wetenschappelijk onderzoek dreigt daardoor te verarmen. Via debatten, publicaties en gesprekken ijvert de Taalunie met betrokkenen binnen het taalgebied voor het behoud van het Nederlands als taal van wetenschap.	2 4	Continueren en intensifiëren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid a, b en c</u> De Taalunie ijvert ervoor dat het Nederlands een volwaardige taal blijft waarmee over en in alle maatschappelijke domeinen kan worden gecommuniceerd. Dit omvat nadrukkelijk ook het wetenschappelijke domein. In het Verdrag wordt hieraan expliciet gerefereerd en de buitenwereld verwacht op dit terrein actie. In de periode 2013-2017 zal de Taalunie nieuw beleid uitzetten dat is gericht op: a) het inventariseren van beschikbare kennis over de taalvaardigheid Nederlands van studenten binnen het taalgebied en van het gebruik van taaltoetsen en remediëringstrajecten;

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
De Taalunie reikt elk jaar een <u>Scriptieprijs</u> uit voor een excellente, in het Nederlands geschreven masterscriptie over een onderwerp op het vlak van de neerlandistiek (afwisselend letterkunde en taalkunde / taalbeheersing). De universiteiten dienen elk hun eigen winnende scriptie in, een jury selecteert de uiteindelijke winnaar uit 8 à 10 genomineerden.	2	Continueren of schrappen Prioriteit: 3 (5)	b) het monitoren en inventariseren van (de consequenties van) het gebruik van andere talen in het hoger onderwijs (in casu het Engels) voor het Nederlands als taal van onderwijs en wetenschap; c) het in kaart brengen van het taalbeleid van de autonome instellingen van het hoger onderwijs. Artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid a De Taalunie Scriptieprijs dient verschillende doelen: a) aankomende neerlandici met de Taalunie kennis laten maken; b) het gebruik van het Nederlands in de wetenschap stimuleren; c) het netwerk met de vakgroepen taal- en letterkunde onderhouden. De afgelopen tijd zijn er elders eveneens scriptieprijsen ingesteld met enigszins verwante doelen. Tegen die achtergrond zou de Taalunie Scriptieprijs geschrapt kunnen worden. In het licht van een versterkt Taaluniebeleid voor het Nederlands in het hoger onderwijs, valt handhaving van de prijs te overwegen.
BAKEN – TAALVARIATIE EN TAALNORMEN			
<u>Omgaan met taalvariatie en taalnormen in het onderwijs.</u> In het onderwijs kan er een spanningsveld ontstaan tussen het nastreven van een goede beheersing van de standaardtaal en het waarderen van taalvariatie als een rijkdom. In samenspraak met het Platform Onderwijs Nederlands (PON) wil de Taalunie het onderwijsveld ondersteunen in het vinden van nuttige benaderingen om beide doelstellingen te verwezenlijken, onder meer door inzichten en werkwijzen samen te brengen en hierover breed te informeren en te communiceren.	3	Nieuw, continueren en intensifiëren Prioriteit: 1, 2	artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b, c en e Het onderwijs is voortdurend bezig het verantwoorde gebruik van het Nederlands te stimuleren, een taak waarvoor ook de Taalunie zich gesteld ziet. In het hele taalgebied doen zich actuele vraagstukken voor waarvan het onderwijsveld zich afvraagt hoe het die dient te benaderen. Onder invloed van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen (zoals het ontstaan van nieuwe schrijfregisters in sociale media, democratisering van het onderwijs, informatisering van de samenleving), verandert het taalgebruik van jongeren en volwassenen buiten de school, en daarmee ook binnen de school. In deze context ziet het onderwijs zich voor de cruciale vraag gesteld wat 'kennis en verantwoord gebruik van de Nederlandse taal' is. Sociologisch gezien kan taalvariatie als een rijkdom worden gezien, maar op welke manier dient het onderwijs hiermee om te gaan? Het onderwijs heeft duidelijke normen nodig. Welke rol spelen de traditionele spelling en grammatica hierin? En wat betekent taalvariatie voor leerlingen voor wie de school de enige plaats is waar hen het Standaardnederlands wordt aangeboden? Over deze

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Het vaststellen van de officiële spelling is een Verdragstaak. De Taalunie stelt de norm en het onderwijs is aan het resultaat gebonden. Er zijn veel signalen van ontevredenheid over het spellingniveau dat leerlingen aan het einde van hun voortgezet of secundair onderwijs hebben bereikt. De Taalunie is het aan het onderwijs en zichzelf verplicht om <u>ondersteuning te bieden bij de optimalisering van het spellingonderwijs</u>. (Zie ook TAAL.)	1 3 4	Nieuw, continueren en intensifiëren Prioriteit: 1, 2, 3	vraagstukken wil de Taalunie met het Platform Onderwijs Nederlands nadenken. Het samenbrengen van kennis en informatie kan bijdragen aan het debat en kan leiden tot mogelijke oplossingen. artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 4, lid b; artikel 5, lid b, c en e Het onderwijs is dé plaats waar de beginselen van de spelling van het Nederlands worden bijgebracht. Fouten tegen de spellingregels worden door het hoger onderwijs en door de maatschappij nog altijd zwaar opgenomen. Ondanks de vele leestijd die er aan spelling wordt besteed, baart het resultaat zorgen. In 2011 publiceerde de Taalunie, in samenspraak met deskundigen, een rapport over spellingonderwijs. Een van de aanbevelingen was dat de Taalunie onderzoek zou moeten stimuleren naar effectieve didactieken die aansluiten bij het woordgeheugen van leerlingen. Verder werd de wens geuit dat er een ruime woordenlijst zou worden ontwikkeld waarbij woorden worden gekoppeld aan spellingcategorieën en niveaus waarop de spelling beheerst zou moeten worden. Die lijst zou kunnen aansluiten op het corpus dat ten grondslag ligt aan de officiële <i>Woordenlijst Nederlandse Taal</i>. Educatieve uitgevers zouden hun lesmateriaal hiermee beter kunnen onderbouwen en zo ook het spellingonderwijs positief kunnen beïnvloeden. De haalbaarheid van de aanbevelingen wordt onderzocht. Zo mogelijk zal de Taalunie ze in de periode 2013-2017 ten uitvoer brengen.
BAKEN – DRAAGKRACHT VERSTERKEN <u>Stimuleren van samenwerking en netwerken van deskundigen op het terrein van taalonderwijs</u>. De Taalunie kent een financiële regeling die het mogelijk maakt dat mensen die beroepsmatig bezig zijn met vormgeven van het onderwijs Nederlands elkaar ontmoeten, deskundigheid uitwisselen en met elkaar debatteren over actuele vraagstukken. Het gaat om <u>structurele netwerken</u>. Van de regeling wordt onder meer gebruikgemaakt door LOPON2 (lerarenopleiders voor het basisonderwijs), HSN (Het Schoolvak Nederlands), BVNT2 (Beroepsvereniging NT2), NUT themagroep-NT2 (Nederlandstalige Universitaire Talencentra) en het Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs.	5	Continueren Prioriteit: 2	artikel 2, lid 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b, c en e Op basis van Taalunie-activiteiten zijn structurele netwerken ontstaan (LOPON2) of Nederlands-Vlaams geworden (BVNT2 en Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs). Bij het ondersteunen van structurele netwerken is het belangrijk dat er een directe relatie bestaat met het beleid. Met de bijdrage van de Taalunie organiseren de netwerken taalgebiedbrede conferenties en studiedagen voor leraren Nederlands (conferentie Het Schoolvak Nederlands), voor docenten Nederlands als tweede taal (BVNT2-conferentie) en voor lerarenopleiders voor het basisonderwijs (LOPON2-studiedagen). Al deze evenementen zijn Nederlands-Vlaams in organisatie, inhoud en publiek.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
<u>Taalgebiedbrede conferenties en studiedagen voor intermediairs</u> (zoals lerarenbegeleiders, lerarenopleiders en onderzoekers). Met name de lerarenbegeleiders zijn enthousiast over de implementatieconferenties van de Taalunie omdat ze voor hen de enige gelegenheden zijn waarop ze, over de grenzen van hun eigen organisaties en landen heen, met collega's van gedachten kunnen wisselen over wat werkt en wat niet.	2 3	Continueren Prioriteit: 2, 4	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Onder intermediairs binnen het taalgebied bestaat grote behoefte aan inhoudelijke uitwisseling over de bevordering van (aspecten van) het onderwijs in en van Nederlands. Obstakels als concurrentie en nationale georiënteerdheid staan uitwisseling soms in de weg. Een neutrale instantie als de Taalunie kan dergelijke obstakels overstijgen en mensen bij elkaar brengen. De Taalunie organiseert daarom regelmatig conferenties en studiedagen over onderwerpen op het terrein van het onderwijs in en van het Nederlands. De Taalunie zet vooral in op intermediairs omdat die groep in aantal hanteerbaar is, maar wel kan zorgen voor de verdere verspreiding van de kennis. Recente conferenties betroffen de implementatie van vernieuwingen in het taal- en literatuuronderwijs: wat werkt en wat niet? Gezien de positieve reacties van de deelnemers, verdienen deze conferenties een vervolg. Ook de vraag op welke wijze de resultaten van wetenschappelijk onderzoek zouden kunnen worden vertaald naar de onderwijspraktijk, is een onderwerp dat in deze conferenties opgenomen zou kunnen worden. De doelgroep van de conferenties zou kunnen worden uitgebreid naar lerarenopleiders en onderzoekers. Een neveneffect van de conferenties en studiedagen is dat intermediairs elkaar ook op andere momenten gemakkelijker weten te vinden. Te overwegen valt om de conferenties tweejaarlijks in plaats van jaarlijks te organiseren.
<i>Actuele thema's</i> a) <u>Schrijfvaardigheidsonderwijs</u>. In samenspraak met het Platform Onderwijs Nederlands ondersteunt de Taalunie het veld in het vinden van nuttige benaderingen om de lessen schrijfvaardigheid in het voortgezet of secundair onderwijs te verbeteren, onder meer door inzichten en werkwijzen samen te brengen en hierover breed te informeren en te communiceren.	2 3	Nieuw, continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Schrijfvaardigheid staat zowel in Nederland als in Vlaanderen hoog op de agenda, onder meer door de roep uit het hoger onderwijs dat studenten niet meer kunnen schrijven. Het voortgezet of secundair onderwijs oriënteert zich dan ook sterk op de vraag wat er beter of anders moet. Op zichzelf leiden maatschappelijke en technische ontwikkelingen ertoe dat leerlingen meer schrijven dan ooit. Ze doen dit echter vaak in een ander register dan op school wenselijk wordt geacht. Hierdoor lijkt 'verantwoord gebruik van het Nederlands' in het gedrang te komen. Dit is een complex probleem dat enerzijds vergelijkbaar is in Nederland en Vlaanderen, maar anderzijds op

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
			onderdelen ook juist heel erg verschilt (de opkomst van 'tussentaal' in Vlaanderen en de traditioneel grotere nadruk op taalcorrectheid). De overeenkomsten en de verschillen maken dat een gezamenlijke benadering een zinvolle bijdrage kan leveren aan het debat en voor mogelijke oplossingen kan zorgen. De vraag zal hier vooral zijn: 'Op welke manier kan het onderwijs het verantwoord schriftelijk gebruik van het Nederlands bevorderen?'
b) Leerlingen en studenten in het beroepsgericht onderwijs (voorbereidend beroepsonderwijs en BSO / TSO) kampen verhoudingsgewijs met grote taalvaardigheidsproblemen. Het overstijgt de verantwoordelijkheid en de mogelijkheden van de Taalunie om hiervoor beleid te ontwikkelen of een concreet actieplan op te zetten, maar de Taalunie kan wel deskundigen en betrokkenen uit het hele taalgebied bij elkaar om kennis en ervaringen uit te wisselen. Uit overleg is de vraag naar voren gekomen om in kaart te brengen <u>hoe de lerarenopleidingen hun studenten voorbereiden op hun taaltaken in het beroepsgericht onderwijs en de talige diversiteit van hun leerlingen</u> . Uit deze inventarisatie zullen aanknopingspunten naar voren komen voor vervolgoverleg en -activiteiten.	2 3	Continueren en specifiek project opstarten (nieuw) Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> In het beroepsgericht onderwijs worden leraren het meest geconfronteerd met leerlingen met een zwakke taalvaardigheid. Dit geldt zowel in Nederland als in Vlaanderen. In het beroepsgericht onderwijs is de uitstroom van laaggeletterden het grootst. Door de democratisering van het onderwijs krijgt het hoger beroepsonderwijs steeds meer te maken met leerlingen die doorstromen vanuit het vmbo in Nederland en het BSO en het TSO in Vlaanderen. Dat is op zich een positieve ontwikkeling, maar de taalvaardigheid van deze leerlingen blijkt, getuige de klachten uit het hoger onderwijs, vaak onvoldoende om een vervolgoopleiding succesvol te doorlopen. Het is dus essentieel dat het beleid voldoende aandacht heeft voor taal in het (voorbereidend) beroepsonderwijs. In de komende periode zal de Taalunie expertise uit Nederland en Vlaanderen rond het onderwijs in en van het Nederlands in het beroepsonderwijs bijeenbrengen en op basis van inventariserend onderzoek aanbevelingen formuleren voor het beleid, in het bijzonder gericht op de lerarenopleiding.
c) Een aantal acties van de Taalunie is specifiek gericht op het <u>onderwijs Nederlands voor anderstalige volwassenen</u> . Voor mensen met een andere moedertaal is een slechte beheersing van het Nederlands een drempel voor zowel vervolgonderwijs als participatie in de maatschappij. In samenspraak met het Platform Volwassenenonderwijs Nederlands als Tweede Taal (PVNT2) ondersteunt de Taalunie het veld bij het vinden van oplossingen voor vergelijkbare NT2-vraagstukken binnen het taalgebied. De Taalunie stimuleert afstemming over vragen als het noodzakelijke taalvaardigheidsniveau voor participatie en uitwisseling van deskundigheid over de manier waarop het	2 3	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 4, lid f; artikel 5, lid b en c</u> Omwille van het internationale karakter van het tweede- en vreemdetalenonderwijs is afstemming binnen het taalgebied en Europa essentieel. Door aan te sluiten bij Europese initiatieven zoals het Europees Referentiekader (ERK) voor het Leren van Moderne Vreemde Talen, bereiken we meer eenheid in het beschrijven en beoordelen van taalvaardigheid. Binnen Europa is het ondenkbaar dat Nederland en Vlaanderen voor het Nederlands niet samen zouden optrekken en met verschillende interpretaties van het ERK zouden komen (artikel 4f). De Taalunie is bij uitstek gepositioneerd om voor de niveauaanduidingen voor het Nederlands het voortouw te nemen.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
taalonderwijs aan anderstaligen het beste wordt gegeven. Een specifieke actie betreft de <u>monitoring en toetsing voor NT2 en NVT en de aansluiting bij Europese raamwerken</u> , gerelateerd aan het bepalen van eenduidige taalvaardigheidsniveaus door niveau-indicatoren te (laten) ontwikkelen.			Tegen deze achtergrond heeft de Taalunie een voorbeeldenbank bij het ERK gemaakt. In de komende periode zal de Taalunie blijven inzetten op de verdere implementatie van het ERK en op afstemming met de Europese Raamwerken. Voor opleiders en werkgevers in Nederland en Vlaanderen is het belangrijk om te weten wat zij kunnen verwachten van iemand die een certificaat of getuigschrift heeft behaald op een specifiek niveau. Dat niveau moet dan gelijk zijn, ongeacht of iemand het Nederlands als tweede taal heeft geleerd in Nederland of Vlaanderen of als vreemde taal in Portugal of Duitsland.
d) De Taalunie wil expertise rond <u>laaggeletterdheid bij mensen met een niet-Nederlandstalige achtergrond</u> samenbrengen. Ondanks het enorme belang voor het hele taalgebied, is de activiteit van de Taalunie op dit terrein momenteel marginaal. De kennis over alfabetisering NT2 is beperkt, dus bundeling van deskundigheid ligt voor de hand. Voor de Taalunie ligt er een rol als makelaar en schakelaar in het bij elkaar brengen van organisaties binnen het taalgebied die juist op dit terrein een kerntaak hebben, zoals de Stichting Lezen en Schrijven in Nederland.	2	Continueren en intensifiëren Prioriteit: 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> In Nederland en Vlaanderen is er veel aandacht voor de participatie van alle burgers. In economisch zware tijden en met de toenemende vergrijzing is het niet alleen vanuit een sociaal perspectief belangrijk dat er zoveel mogelijk mensen aan het werk kunnen. Een zwakke taalvaardigheid vormt daarvoor een belemmering. Daarom is het essentieel om laaggeletterdheid te voorkomen en te verhelpen. Relatief veel laaggeletterden zijn mensen die het Nederlands als tweede taal leren of die behoren tot de tweede of derde generatie nieuwkomers. Met name rond alfabetisering in NT2 bestaat er binnen het taalgebied relatief weinig kennis en ervaring. De Taalunie wil daarom stimuleren dat expertise bij elkaar wordt gebracht.
e) Nader te bepalen actuele thema's. De actualiteit laat zich niet voor vijf jaar vastleggen. Er moet dus ruimte zijn om actie te ondernemen zodra er zich een kwestie voordoet.	2 3	Zo nodig starten Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u>
BAKEN – AANSPREKPUNT			
Om het maatschappelijk draagvlak voor haar beleid, activiteiten en projecten te verzekeren, doet de Taalunie een beroep op <u>commissies, werkgroepen en andere gremia</u> bestaande uit experts, maatschappelijke actoren en vertegenwoordigers van doelgroepen. Op het terrein van het Onderwijs Nederlands binnen het taalgebied zijn er drie platforms: het Platform Onderwijs Nederlands, het Platform Volwassenenonderwijs NT2 en het Platform Onderwijs Suriname.	2	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b en c</u> Het onderwijs speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling van de taalvaardigheid van burgers, en daarmee ook in de ontwikkeling van de Nederlandse taal. Het onderwijs is de plaats bij uitstek waar wordt gewerkt aan de bevordering van de kennis en het verantwoorde gebruik van de Nederlandse taal. Daarom is het voor de Taalunie essentieel om steeds verbanden te blijven leggen met het onderwijs, ook als het onderwijsbeleid in eerste instantie tot de afzonderlijke

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
De Taalunie wil voor <u>taal- en spraaktechnologie (TST) en onderwijs</u> een aanspreekpunt zijn binnen het taalgebied. Op basis van brede veldconsultaties brengt ze adviezen uit over de <u>potentie van TST ter facilitering van het onderwijs Nederlands als eerste, tweede of vreemde taal</u>. (Zie ook TAAL.)	2	Continueren Prioriteit: 2	bevoegdheid van de Verdragsluitende Partijen behoort. Het spreekt voor zich dat het Algemeen Secretariaat niet alleen invulling kan geven aan het Taaluniebeleid en daarvoor een beroep doet op specialisten, maatschappelijke actoren en vertegenwoordigers van doelgroepen binnen het hele taalgebied. Op het terrein van het Onderwijs Nederlands binnen het taalgebied is deze betrokkenheid verankerd in platforms die adviseren over de vraag op welke wijze de bevordering van de kennis en het verantwoorde gebruik van het Nederlands in het onderwijs het beste vorm kan worden gegeven. De platforms helpen ook om op de hoogte te blijven van andere initiatieven en van actuele problemen en vraagstukken. Daarnaast zorgen de platforms voor de disseminatie van de resultaten van het werk dat in Taalunieverband tot stand is gekomen. Tot slot bieden ze de deelnemende deskundigen de kans om met collega's uit andere delen van het taalgebied specifieke kwesties te bespreken. <u>artikel 2; artikel 3, lid a en b; artikel 5, lid b, d en h</u> De aanwezigheid en het gebruik van het Nederlands in de digitale wereld is essentieel voor de ontwikkeling van de taal en het behoud van de taal in het maatschappelijk verkeer. De voorbije jaren hebben Nederland en Vlaanderen sterk geïnvesteerd in de ontwikkeling van basismaterialen voor TST in het Nederlands. De toepassing van deze basismaterialen in de door de overheid gefinancierde sector van het onderwijs ligt voor de hand. TST kan het taalonderwijs Nederlands nuttige hulpmiddelen verschaffen. Spelling- en grammaticacontroles zijn nu al gangbaar. Op termijn zal TST het tevens mogelijk maken om veel meer dan nu het geval is op leerniveau te differentiëren, onafhankelijk van tijd en plaats te studeren en in taalleerprocessen intelligente feedback te geven op zowel geschreven als gesproken taaluitingen. Omdat het onderwijs hoge eisen stelt aan toepassingen (inhoudelijk, didactisch en pedagogisch), is het belangrijk dat taal- en spraaktechnologen, onderwijsdeskundigen, educatieve uitgevers en beleidsmakers in gesprek komen en onmiddellijk samenwerken bij de ontwikkeling van toepassingen. De Taalunie wil voor deze partijen aanspreekpunt zijn en wil actief 'makelen en schakelen'.

OVERZICHT LETTEREN

Type activiteit: 1 = infrastructuur; 2 = netwerken en ontmoetingen; 3 = professionalisering; 4 = Informatie en communicatie; 5 = subsidies

Prioritering:

1 + 2 + 3 → kerntaken in het licht van het verdrag, waarbij:

1 = Taalunie verantwoordelijk voor deze activiteit in het taalgebied, zonder Taalunie zal betreffende activiteit/product/dienst geen vorm/inhoud/status krijgen;

2 = Initiatief ligt bij Taalunie evenals het overgrote deel van de verantwoordelijkheid, maar er zijn ook andere spelers (partners, ontwikkelaars) betrokken;

3 = Taalunie is (gelijkwaardige) partner en/of staat in voor taalgebiedbrede aanpak/uitwisseling in relatie tot activiteit;

4 = kan worden verminderd of getemporeerd;

5 = kan worden afgebouwd of geschrapt.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – INFRASTRUCTUUR			
In 2013-2017 wil de Taalunie een rol spelen in het <u>stimuleren en faciliteren van Nederlands-Vlaamse samenwerking voor de digitalisering en ontsluiting van (talig) cultureel erfgoed</u>. Het gaat daarbij onder andere om: a) afstemming van werkzaamheden op beleidsniveau; b) ontsluiting voor onderwijs, wetenschap en breed publiek; c) samenbrengen van partijen in relatie tot ontwikkelingen rond de digitale bibliotheek. De Taalunie ambieert niet per se een <i>regiefunctie</i> op dit terrein. Andere instanties zijn daarvoor misschien beter geëquipeerd. Wel vindt de Taalunie het van groot belang om afstemming en samenwerking van het Nederlandse en Vlaamse beleid te stimuleren en daarvoor een platform te bieden. De Taalunie wil in dit kader vooral makelaar zijn. (Zie ook TAAL, TST.)	1 2	Nieuw, continueren en intensifiëren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 3; artikel 4, lid g; artikel 5, lid d en h</u> Toen het Taalunieverdrag werd gesloten, kon de vlucht die de digitale media zouden nemen niet worden voorzien. Voor gebruikers van het Nederlands en voor de toekomst van de taal moet het talige erfgoed hierin een plaats krijgen. Een deel van het erfgoed is neergelegd in taal, maar ook bij de <i>ontsluiting</i> van niet-talig erfgoed speelt taal een rol. Taal wordt door de aanbieder gebruikt om objecten te beschrijven en door de gebruiker om objecten te zoeken. Nederland en Vlaanderen delen niet alleen een taal maar ook een deel van hun geschiedenis en daarmee hun cultureel erfgoed. Samenwerking kan overlap vermijden, maakt het mogelijk expertise te delen en kosten te besparen. Vanwege de omvang van het erfgoed, uiteenlopende wensen en behoeften en verschillende belangen van betrokkenen, is een overkoepelende, planmatige aanpak noodzakelijk. In de praktijk zijn er op uitvoerend niveau al veel Nederlands-Vlaamse contacten, bijvoorbeeld tussen DEN (Digitaal Erfgoed Nederland) en FARO (het Vlaamse steunpunt voor cultureel erfgoed) en in het kader van de Nederlandse en Vlaamse inbreng in het EU-programma <i>Europeana</i>. Maar, centrale regie ontbreekt. Door de afzonderlijke beleidscycli en financiering in Nederland en Vlaanderen richten organisaties in het bibliotheek- en erfgoedveld zich op nationale programma's. Dit ontmoedigt het formuleren van taalgebiedbrede programma's hoewel daarmee veel

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Met de steun aan de <u>Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren</u> (DBNL) draagt de Taalunie bij aan de ontsluiting van literaire teksten, secundaire literatuur en aanvullende informatie als biografieën, portretten en hyperlinks, naast een groot aantal studies en primaire bronnen op het brede terrein van de Nederlands(talig)e cultuurgeschiedenis. In de afgelopen jaren is een inhaalslag gemaakt voor teksten uit Suriname. Ook literatuur uit Zuid-Afrika vindt een plaats in de DBNL.	1 4	Continueren met een actuele taakstelling in relatie tot de veranderende omgeving Prioriteit: 3	inhoudelijke en financiële meerwaarde zou kunnen worden bereikt. Te meer omdat is gebleken dat de beleidsvoornemens in Nederland en Vlaanderen sterk op elkaar lijken en er veel verwante initiatieven zijn. Denk aan de vele boekbeschrijvingen in de bibliotheekwereld, de e-boekinitiatieven, de sites van bibliotheekwerk en boekenvak. artikel 3, lid c; artikel 4, lid g; artikel 5, lid h De DBNL is een goed voorbeeld van een particulier initiatief dat bijdraagt aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de Taalunie. Het is om die reden dat de DBNL al een tiental jaar basisfinanciering van de Taalunie ontvangt. De DBNL bestrijkt het gehele taalgebied en is een goed voorbeeld van de voordelen die met schaalvergroting kunnen worden behaald. Het veranderende landschap waarin de DBNL opereert en waarin grote spelers zoals Google en de Nederlandse Koninklijke Bibliotheek op grote schaal digitaliseren, dwingt de DBNL zich te heroriënteren op zijn kerntaken. De meerwaarde van de DBNL zou in de komende periode meer kunnen liggen bij het zetten van agenda's (mee bepalen wat wordt gedigitaliseerd en hoe), het toevoegen van kwaliteit aan gedigitaliseerd materiaal (verrijking en tagging) en dienstverlening (het ondersteunen van wetenschap en onderwijs), dan bij digitalisering zelf.
Samen met de stichtingen lezen laat de Taalunie een leesadviesite samenstellen voor leerlingen van 8-18 jaar. Met behulp van deze <u>Boekenzoeker</u> kunnen kinderen en jongeren snel boeken vinden die aansluiten op hun interesses.	1 4	Continueren, evt. zonder Taalunie (overdragen) Prioriteit: 3 (5)	artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b Met de Boekenzoeker stimuleert de Taalunie het met plezier lezen door kinderen en jongeren en laat zij deze doelgroep kennismaken met literatuur uit alle delen van het taalgebied. Met het instrument wordt tegemoetgekomen aan de wens van onder andere het Comité van Ministers om ook jongeren te betrekken bij het beleid en de activiteiten van de Taalunie. Als het taalgebiedbrede voortbestaan van de Boekenzoeker zonder verdere steun van de Taalunie kan worden gegarandeerd, zal de Taalunie zich terugtrekken.
<u>Literairetijdschriften.org</u> is een samenwerkingsproject van de Taalunie, het Vlaams Fonds voor de Letteren en het Nederlands Letterenfonds. Het betreft de (ontwikkeling en) exploitatie van een digitale ladder die een overzicht biedt van Vlaamse en Nederlandse literaire tijdschriften.	1 4	Continueren Prioriteit: 3	artikel 2; artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b Met de digitale tijdschriftenladder krijgen literaire tijdschriften een steun in de rug en lezers een wegwijzer. Nederlanders leren de Vlaamse tijdschriften kennen en omgekeerd. Ook betrokkenen in Suriname en op de Caribische eilanden zijn bij deze dienst gebaat.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Met de website Literatuuronderwijs.org biedt de Taalunie het veld en het beleid inzicht in overeenkomsten en verschillen tussen het literatuuronderwijs in Nederland en Vlaanderen.	1 4	Continueren Prioriteit: 3	<u>artikel 2; artikel 3, lid c; artikel 5, lid b</u> Op het Taalunieversum beheert de Taalunie een site over het literatuuronderwijs in Nederland en Vlaanderen. Het betreft een samenwerking met de Vakcommunity Nederlands van Digischool en Kennisnet en de Talensite van KlasCement. Interessante informatie over het literatuuronderwijs wordt bij elkaar gebracht en leraren Nederlands worden aangemoedigd om over het literatuuronderwijs te debatteren. Daarbij worden schrijvers, inhoud en methodes van aan de andere kant van de landsgrens meegenomen.
Twee beleidsperiodes lang wordt op initiatief van de Taalunie hard gewerkt aan een nieuwe <u>literatuurgeschiedenis</u> . In 2012 wordt de kopij van de laatste delen opgeleverd. In 2013 wacht ons uitsluitend nog een overkoepelende verantwoording van de hoofdredactie. Daarmee nadert dit omvangrijke werk voltooiing.	1 4	Afronden Prioriteit: 4, 5	<u>artikel 2; artikel 3, lid c; artikel 5, lid a</u> Een actuele literatuurgeschiedenis vormt een essentieel onderdeel van de infrastructuur van een taal. Behalve dat het werk op zichzelf behartigenswaardig is, vormt het tevens een basiswerk voor onderwijs en onderzoek. Idealiter wordt de literatuurgeschiedenis elke 10 jaar geactualiseerd. Voorgesteld wordt om hieraan vanaf 2018 opnieuw aandacht te besteden.
ANKER – POSITIE BINNEN HET TAALGEBIED			
Waar wenselijk en mogelijk bundelt de Taalunie de krachten binnen het gehele taalgebied: <u>Aruba, Curaçao, Nederland, Sint-Maarten, Suriname en Vlaanderen</u> . Literatuur is een belangrijk bindmiddel en een bijzondere uiting van een taal. De markt voor Nederlandstalige boeken en vertalingen is relatief klein, waardoor het moeilijker is om uitgaven rendabel te exploiteren. Waar mogelijk benut de Taalunie daarom de voordelen van schaalgrootte; het Nederlands en het talige culturele erfgoed delen we immers met verschillende landen. Het is voordeliger en efficiënter activiteiten gezamenlijk op te bouwen en te onderhouden: er moet slechts eenmaal geïnvesteerd worden, er kan optimaal gebruik gemaakt worden van vaak schaarse expertise en de zichtbaarheid is groter. Het adagio 'eenheid in verscheidenheid' is daarbij leidend.	2	Continueren Prioriteit: 1	<u>artikel 2 en 3</u> Aan contacten, netwerken en samenwerking gaat het bewustzijn vooraf dat we het taalgebied delen met Nederlandstaligen uit Nederland, Suriname, Vlaanderen, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Daarnaast zijn er nog eens duizenden mensen buiten ons taalgebied die de moeite nemen om Nederlands te leren (en te lezen). Niet voor niets stellen we: Nederlands is een wereldtaal en met onze literatuur bieden we de wereld een venster op ons taalgebied. Een taal zonder literatuur en lezers is een dode taal. Mede dankzij het bloeiende literaire leven is het Nederlands springlevend. Op diverse terreinen kunnen we profiteren van de schaalvoordelen van het taalgebied als geheel, zowel inhoudelijk als financieel. Denk aan digitale projecten, literair vertalen, gezamenlijke presentaties buiten het taalgebied, leesbevorderingsactiviteiten, enzovoort.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Driejaarlijkse uitreiking van de <u>Prijs der Nederlandse Letteren</u> . Deze prijs wordt uitgereikt door een lid van het Nederlandse of Belgische koningshuis en geldt als de meest prestigieuze prijs in het taalgebied. Om die reden verdient het evenement een groter publiek en prominenter media-aandacht dan nu bereikt wordt (denk aan het Boekenbal of de commerciële literaire prijzen), zodat de Prijs der Nederlandse Letteren meer gaat fungeren als symbool voor Nederlands als Wereldtaal. Binnen de formule is de afgelopen jaren gewerkt aan vernieuwing (website, filmpjes bij de uitreiking). Voor een serieuze modernisering schoot het budget echter te kort. Vanaf 2013 willen we dit proces verder zetten en in het bijzonder inzetten op het betrekken van het onderwijs.	2 4	Continueren en intensifiëren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b</u> Met enkele prijzen vestigt de Taalunie de aandacht op de literaire kracht van het Nederlands. De Prijs der Nederlandse Letteren is het bekendste voorbeeld. In de komende periode zal de Taalunie haar prijzen vooral profileren als symbolen van het gezamenlijke taalgebied. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met andere partijen, zoals de letterenfondsen en de promotieorganisaties van het boekenvak. Met een speciale activiteit gericht op het onderwijs wil de Taalunie leraren de mogelijkheid bieden in hun onderwijs aan te sluiten op de actualiteit rond de Prijs der Nederlandse Letteren.
De jaarlijkse <u>Taalunie Toneelschrijfprijs</u> onderscheidt een auteur van een oorspronkelijk Nederlandstalig toneelstuk. Sinds 2010 zijn hierbij studenten van theateropleidingen betrokken die hun eigen winnaar uit de drie genomineerden kiezen.	2	Continueren, evt. in aangepaste frequentie, evt. door andere partijen (overdragen) Prioriteit: 3, 4 (5)	<u>artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b</u> Zie hierboven. Toneelteksten als zodanig krijgen vaak relatief weinig aandacht, terwijl toneel/theater een belangrijke culturele uiting is waarin 'taal' een essentiële rol speelt. De Toneelschrijfprijs vraagt aandacht voor een literair genre dat op weinig ondersteuning in het brede letterenveld mag rekenen. De Taalunie is zich ervan bewust dat 'toneelteksten' slechts een heel klein onderdeel vormen van de letteren, maar met de prijs oogst de Taalunie veel waardering binnen de doelgroep. Onderzocht wordt of de prijs door andere partijen kan worden overgenomen en/of minder frequent kan worden uitgereikt.
Elk jaar reiken scholieren uit de bovenbouw van het voortgezet onderwijs in Nederland, Suriname, Vlaanderen en sinds kort ook op Curaçao de <u>Inktaap</u> uit aan hun eigen winnaar uit de laureaten van drie grote literaire prijzen in het taalgebied (AKO, Libris en Gouden uil). De Inktaap is een samenwerkingsproject van de Taalunie, de Stichting Lezen Nederland en de Canon Cultuurcel (Onderwijs Vlaanderen).	2 4	Continueren, evt. zonder Taalunie (overdragen) Prioriteit: 2 (5)	<u>artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b</u> Zie hierboven. De Inktaap is een succesvol project met een serieus taalgebiedbreed bereik. De prijs komt het imago van de Taalunie ten goede. Met de Inktaap wordt bovendien tegemoetgekomen aan de wens van onder meer het Comité van Ministers om ook jongeren te betrekken bij het beleid en de activiteiten van de Taalunie. Met de Inktaap stimuleert de Taalunie het met plezier lezen door jongeren en laat zij de jongeren kennis maken met literatuur uit alle delen van het taalgebied. Onderzocht wordt of het project, zonder verlies aan functies, door andere partijen kan worden overgenomen.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Met financiële steun van de Taalunie leggen Poetry International en Stichting Lezen Vlaanderen elk jaar de basis voor de zogenoemde <u>Gedichtendag</u> . Op de laatste donderdag van januari staat de poëzie een dag lang in het zonnetje. Liefhebbers verspreid over Nederland en Vlaanderen organiseren op die dag een grote diversiteit aan eigen poëzieactiviteiten op scholen, in bibliotheken en winkels, culturele instellingen, op het werk of gewoon op straat.	4	Afbouwen inzet Taalunie; continueren door andere partijen Prioriteit: 5	<u>artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b</u> De Gedichtendag is een begrip in het taalgebied. Met deze dag wordt een specifiek literair genre in de kijker gezet. Dat Nederland en Vlaanderen hierbij gezamenlijk optreden, maakt zichtbaar dat het Nederlands een grensoverschrijdende taal is. Nu het taalgebied-brede karakter een feit is, zal de Taalunie zich terugtrekken.
De Taalunie heeft meerdere jaren de driejaarlijkse schrijftalentenjacht <u>Write Now!</u> ondersteund. Een traject waarin vanaf schooljaar 2011-2012 op initiatief van de Taalunie ook Suriname participeert.	4	Afbouwen inzet Taalunie; continueren door andere partijen Prioriteit: 5	<u>artikel 3, lid c; artikel 5, lid a en b</u> <u>Write Now!</u> is een initiatief van Passionate Bulkboek. Met steun van de Taalunie is het evenement enkele jaren geleden Nederlands-Vlaams geworden. Inmiddels participeert ook Suriname. Zodra de uitbreiding naar Suriname vaste grond onder de voeten heeft gekregen, zal de Taalunie zich terugtrekken.
ANKER – POSITIE WERELDWIJD			
Afdelingen Nederlands aan buitenlandse universiteiten zijn belangrijke ambassadeurs van cultuur uit het Nederlandse taalgebied. De medewerkers combineren vaak grondige kennis van het Nederlandse taalgebied en de Nederlandstalige cultuur met een lokaal cultureel netwerk. Sinds 2008 heeft de Taalunie een bescheiden budget om <u>afdelingen Nederlands te ondersteunen bij culturele presentaties in het buitenland</u> .	2 4	Continueren Prioriteit: 3 (5)	<u>artikel 3, lid d; artikel 4, lid g; artikel 5, lid g</u> Gezamenlijke presentatie van Nederlandse taal en letteren in het buitenland is een centrale doelstelling van het Taalunieverdrag. Dat is niet voor niets, het gaat om dezelfde taal, dezelfde uitgevers en vertalers, dezelfde studenten en universiteiten. In recente jaren zijn we ons tevens meer en meer bewust geworden van 'cultuur als smeerolie' voor economische en diplomatieke samenwerking (culturele diplomatie). Om hiervan optimaal gebruik te kunnen maken is een zorgvuldig samenspel van partijen (afdelingen Nederlands, ambassades, letterenfonds, buitenlandse zaken, Taalunie) nodig. De Taalunie verstrekt onder strikte voorwaarden en op beperkte schaal financiële steun aan afdelingen Nederlands in het buitenland voor presentatie van Nederlandstalige cultuur. Samenwerking met lokale partners en partners uit het Nederlandse taalgebied is een vereiste. Om overlap te voorkomen en beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in te zetten, stemt de Taalunie af met de Letterenfonds en het Expertisecentrum Literair Vertalen. Waar mogelijk wordt aangesloten bij Nederlands-Vlaamse handelsmissies

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
BAKEN – DRAAGKRACHT VERSTERKEN <u>Stimuleren van samenwerking en netwerken.</u> De Taalunie voert een bescheiden financiële ondersteuningssystematiek die het mogelijk maakt dat initiatieven uit het veld (van individuen en organisaties) gericht op het taalgebiedbreed opzetten van activiteiten of op het taalgebiedbreed delen van kennis, een beroep kunnen doen op een bijdrage in de (aanloop-)kosten.	2 4	Continueren Prioriteit: 2	en staatsbezoeken. Op basis van een gezamenlijke onderliggende analyse van wat wanneer aan buitenlandse presentatie nodig is, kunnen beoogde effecten vergroot worden. Indien de regeling succesvol blijkt – en alle signalen wijzen op dit moment in die richting – kan die worden gecontinueerd. Ten aanzien van de neerlandistiek in het buitenland blijft de prioriteit wel liggen bij (de optimalisering van) de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek. <u>artikel 2; artikel 3, lid c; artikel 5, lid h</u> Waar samenwerking en synergie tussen veldorganisaties binnen de landsgrenzen spontaan op gang komen, zijn er voor samenwerking over de landsgrenzen heen vaak drempels. Zowel door inhoudelijke verschillen, door gebrek aan kennis van het veld aan de andere kant van de grens als organisatorische hobbels. In de afgelopen jaren stimuleerde de Taalunie grensoverschrijdende samenwerking met succes door organisaties te adviseren over partners en initiatieven in een ander deel van het taalgebied, gecombineerd met een (start-) subsidie. Het gaat om <i>kortlopende</i> impulsen, gericht op het op gang brengen van een duurzame vorm van samenwerking. Hiermee geeft de Taalunie op succesvolle wijze invulling aan de door de Raad en het Comité van Ministers gewenste samenwerking van onderaf. De onderlinge contacten stimuleren de gezamenlijke ontwikkeling van de taal en de pluriformiteit van de literatuur. In tijden van schaarste biedt samenwerking tevens financiële voordelen.
De Taalunie stimuleert, samen met diverse partijen in het veld, de <u>opleiding van literair vertalers</u>. De Taalunie nam al in de periode 2003-2007 het initiatief tot de instelling van een <u>Expertisecentrum Literair Vertalen</u> (ELV). Sinds die tijd ondersteunt de Taalunie het centrum dat voorziet in bij- en nascholing en begeleiding van aankomende en reeds actieve literair vertalers en dat expertise over vertaalopleiding onder andere opleidingen binnen en buiten het taalgebied verspreidt. Het ELV is hiermee een unieke 'draaischijf' die tegen relatief geringe kosten een brug slaat tussen opleidingen overal ter	3	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 4, lid f, artikel 5, lid g</u> Vertalingen naar het Nederlands bieden een venster op de wereld. Vertalingen uit het Nederlands bieden elders een inkijk in onze wereld. Dankzij vertalers kunnen wij ontsnappen aan de beperking van de talen die we beheersen. We kunnen Chinese, Georgische en Zweedse boeken lezen. Andersom kunnen mensen overal ter wereld kennis nemen van oorspronkelijk in het Nederlands geschreven werken. Via vertalingen krijgen Nederlandstalige literatuur, haar auteurs en uitgevers een groter bereik. Een bloeiende markt die als voertuig fungeert voor interculturele communicatie en creatieve

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
wereld en de beroepspraktijk. De bemoeienis van de Taalunie met literair vertalen houdt niet op met het ELV. In 2008 presenteerde de Taalunie, samen met de letterenfonds, het <i>Vertaalpleidooi</i>. Daarin werd aangetoond dat er in de nabije toekomst veel extra vertalers nodig zouden zijn om de bloeiende vertaalcultuur van het taalgebied in stand te houden. Het pleidooi was aanleiding voor het Comité van Ministers tot het verstrekken van een startsubsidie voor een binationale <u>masteropleiding Literair Vertalen</u> die samenwerkingsverbanden aangaat met (ver)taalopleidingen van universiteiten uit heel Europa. Anno 2012 is de master i.o. Zodra de master feitelijk operationeel is, zal ook de taakstelling van het ELV in dit nieuwe licht moeten worden bezien.			industrie. Tegen deze achtergrond wordt het belang van (opleiding) literair vertalen breed onderkend (zie onder meer de Nederlandse Raad voor Cultuur, de beleidsplannen van Nederland en Vlaanderen en de beleidsplannen van de Letterenfonds). Zodra de masteropleiding Literair Vertalen is geaccrediteerd, worden samenwerkingsverbanden aangegaan met universitaire opleidingen Nederlands in het buitenland met het oog op het vertalen uit het Nederlands. In de master zullen op termijn (delen van) het werk van het ELV worden geïncorporeerd. Naast de 'mammoettanker' van een stabiele en duurzame universitaire opleiding, zal zeker nog enige tijd plaats blijven voor het wendbare en relatief goedkope 'speedbootje' van het ELV, als brug tussen alle betrokken partijen. Het ELV zal zich de komende jaren vooral richten op de talen die nog niet vertegenwoordigd zijn in de master, op het vertalen uit het Nederlands, op het aanleggen van Europese netwerken en op het uitwerken van een doorgaande leerlijn en een kwalificatiestructuur voor literair vertalers.
BAKEN – AANSPREKPUNT			
Vorm en inhoud geven aan <u>brede beleidsafstemming</u>. De geledingen van de Taalunie benutten veldcontacten en bestuurlijk overleg om afstemming binnen het taalgebied te realiseren over het letterenbeleid. In de komende periode zou bijvoorbeeld samen met veldpartijen een vorm van een <i>Pleidooi</i> opgesteld kunnen worden met concrete aanbevelingen voor presentatie van Nederlandstalige cultuur in het buitenland.	2	Continueren en intensifiëren en nieuw pleidooi Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 3, lid c; artikel 4, lid g; artikel 5, lid a, b, f, g</u> De Taalunie geeft invulling aan gezamenlijke activiteiten en beleid. Uit het Verdrag spreekt de intentie om het taal- en letterenbeleid binnen het taalgebied af te stemmen. Artikel 4 g verwijst expliciet naar <i>het plegen van overleg</i>.... Alle geledingen van de Taalunie moeten daarin hun verantwoordelijkheid nemen: het Comité van Ministers, de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, de Interparlementaire Commissie en uiteraard het Algemeen Secretariaat. Zij moeten de Taalunie-intentie breed uitdragen, stimuleren en, waar mogelijk en gewenst, faciliteren. Juist die brede (beleids-)afstemming verdient vanaf 2013 wederom en in versterkte mate aandacht. De beoogde afstemming hoeft overigens niet altijd te leiden tot een uitvoerende rol voor de Taalunie. Maar, participatie kan wel meerwaarde hebben. Een goed voorbeeld in dit verband is het <i>Vertaalpleidooi</i>. In 2008 hebben de Taalunie, de Nederlandse en Vlaamse Letterenfonds en het Expertisecentrum Literair Vertalen samen in kaart gebracht wat er nodig is aan opleiding om de bloeiende vertaalcultuur binnen

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
			het taalgebied in stand te houden. Op basis hiervan hebben zij aanbevelingen geformuleerd en vanuit hun eigen specialisatie en mogelijkheden hebben zij hieraan uitvoering gegeven. Top-down en bottom-up gaan hier samen. Nieuwe thema's voor de komende beleidsperiode kunnen zijn: digitalisering, het bereiken van de lezer en de presentatie in het buitenland van Nederlandstalige literatuur.

OVERZICHT ONDERWIJS BUITEN

Type activiteit: 1 = infrastructuur; 2 = netwerken en ontmoetingen; 3 = professionalisering; 4 = Informatie en communicatie; 5 = subsidies

Prioritering:

1 + 2 + 3 → kerntaken in het licht van het verdrag, waarbij:

1 = Taalunie verantwoordelijk voor deze activiteit in het taalgebied, zonder Taalunie zal betreffende activiteit/product/dienst geen vorm/inhoud/status krijgen;

2 = Initiatief ligt bij Taalunie evenals het overgrote deel van de verantwoordelijkheid, maar er zijn ook andere spelers (partners, ontwikkelaars) betrokken;

3 = Taalunie is (gelijkwaardige) partner en/of staat in voor taalgebiedbrede aanpak/uitwisseling in relatie tot activiteit;

4 = kan worden verminderd of getemporeerd;

5 = kan worden afgebouwd of geschrapt.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
BAKEN – POSITIE WERELDWIJD			
Alle activiteiten van de Taalunie ter ondersteuning van de universitaire neerlandistiek buiten het taalgebied en het onderwijs Nederlands als vreemde taal (NVT) in de grensgebieden en Franstalig België, zijn gericht op het versterken van de positie van het Nederlands in Europa en de wereld. (Zie dit overzicht voor de concrete activiteiten.)	1 2 3 4 5	Continueren Prioriteit: 1	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Wereldwijd worden de Nederlandse taal en cultuur onderwezen aan ongeveer 15.000 studenten aan 175 universitaire afdelingen in 40 verschillende landen. In de grensgebieden met Frankrijk en Duitsland en in Franstalig België zijn er daarnaast nog eens honderdduizenden leerders van het Nederlands in het regulier en het volwassenenonderwijs. Nederland en Vlaanderen hebben hun afzonderlijke verantwoordelijkheid voor de bevordering van de studie en de verspreiding van de Nederlandse taal en letteren buiten het taalgebied gebundeld in de Taalunie. Dat betekent dat er binnen de Taalunie gezamenlijk beleid wordt uitgezet en uitgevoerd. Er wordt ingezet op een doorlopend traject dat leidt tot hooggekwalificeerde neerlandici in het buitenland, via: a) het faciliteren van het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied, zowel inhoudelijk als materieel; b) het faciliteren van zomercursussen op locatie voor verdieping en verbreding van verworven kennis op basisniveau (ERK: A1 en A2); c) het organiseren van zomercursussen in Nederland en Vlaanderen voor verdieping en verbreding van verworven kennis op een hoger niveau (ERK: B1 en B2); d) het organiseren van verschillende nascholingscursussen voor docenten Nederlands als vreemde taal;

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – INFRASTRUCTUUR De Taalunie laat jaarlijks examens Nederlands als vreemde taal (NVT) ontwikkelen en wereldwijd afnemen. Deelnemers die slagen, ontvangen een <u>Certificaat Nederlands als Vreemde Taal</u> (CNaVT). Momenteel zijn er 6 verschillende profielexamens, gerelateerd aan de niveaus van het Europees Referentiekader (ERK) voor het Leren van Moderne Vreemde Talen. Jaarlijks leggen er zo'n 3.000 kandidaten examen af.	1	Continueren en vernieuwen Prioriteit: 1	e) het verstrekken van beurzen aan studenten Nederlands voor afronding van een studie op masterniveau; f) het verstrekken van beurzen aan neerlandici die met onderzoek bezig zijn dat uitmondt in een promotie. artikel 4, lid e In het Verdrag is vastgelegd dat de partijen binnen de Taalunie samen de toetsstenen voor het behalen van het Getuigschrift Nederlands als Vreemde Taal moeten bepalen en gezamenlijk het Getuigschrift moeten toekennen. Conform de Europese richtlijnen hierover, besteedt het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal de taak van het ontwikkelen en afnemen van de examens aan. De komende meerjarenbeleidsperiode wordt het CNaVT aangepast aan recente inzichten over het toetsen van taalvaardigheid en wordt actief ingezet op het uitbreiden van het afzetgebied met Franstalig België. Om de kosten voor ontwikkeling en afname van de examens in de hand te houden, zal de eigen bijdrage van deelnemers worden verhoogd (momenteel € 55) of zal ook aan deelnemers in landen die tot nu toe waren vrijgesteld van betaling, een eigen bijdrage worden gevraagd (onder meer in Midden- en Oost-Europa en Indonesië).
In de grensgebieden met Duitsland en Frankrijk speelt het onderwijs Nederlands ook in het primair en secundair onderwijs een grote rol, evenals in het volwassenenonderwijs dat is gericht op doorstroming naar werk. Dat stelt specifieke eisen aan de <u>toetsing en evaluatie van Nederlands als vreemde taal</u>. In dat licht zorgt het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal voor nauwkeurige profielbeschrijvingen (in relatie tot ERK en het CNaVT) om de taalvaardigheidsniveaus van docenten en leerders in kaart te brengen.	1	Continueren en vernieuwen Prioriteit: 2	artikel 4, lid e
Om het universitair onderwijs Nederlands buiten het taalgebied op maat te ondersteunen, werkt de Taalunie met een uitgekend <u>systeem voor subsidies</u>. Met basissubsidies, startsubsidies en suppleties (om de salarissen van moedertaaldocenten in onder	15	Continueren en implementeren van nieuw beleid Prioriteit: 1	artikel 3, lid d; artikel 5, lid f De afgelopen periode zag de Taalunie zich geconfronteerd met een toenemend aantal vragen naar uiteenlopende vormen van steun van afdelingen Nederlands wereldwijd (van startverzoeken uit nieuwe

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
meer Midden- en Oost-Europa tijdelijk mee aan te vullen), worden universitaire afdelingen Nederlands geholpen om een kwalitatief hoogwaardige infrastructuur te realiseren voor het onderwijs en onderzoek Nederlands als vreemde taal. (Zie ook verderop voor de projectsubsidies.)			economische grootmachten zoals India tot verzoeken om noodhulp uit EU-landen zoals Portugal en Griekenland). Om bij de toekenning van subsidies verantwoorde keuzes te kunnen maken op basis van objectieve criteria, is het Taaluniebeleid ter ondersteuning van de wereldwijde neerlandistiek verfijnd. Naast een geografische prioritering voor de buurlanden en -regio's en de overige Europese landen, wordt maatwerk geleverd voor landen en regio's waarmee het Nederlandse taalgebied een bijzondere band heeft of nastreeft. <i>Focus, kwaliteit, massa, maatwerk</i> en <i>spreiding</i> vormen belangrijke kernbegrippen. De verfijning van het beleid wordt doorgevoerd aan het begin van de nieuwe meerjarenbeleidsperiode 2013-2017.
BAKEN – DRAAGKRACHT VERSTERKEN			
In augustus en september organiseert het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal vier <u>docentencursussen</u> binnen het taalgebied (in Amsterdam, Antwerpen en Leuven) gericht op bij- en nascholing en verdere professionalisering op het terrein van NVT-didactiek, NVT-toetsing, literatuur en cultuur. Drie cursussen staan open voor alle NVT-docenten buiten het taalgebied, een cursus is uitsluitend bedoeld voor buitenlandse docenten NVT voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De laatste cursus richt zich in het bijzonder op de beginnende leraar NVT. Elke cursus kent tussen de 18 en 20 deelnemers.	3	Continueren, vernieuwen en terugbrengen van vier naar drie Prioriteit: 2, 4	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> De cursussen dragen bij aan de professionalisering van de NVT-docent. Daarnaast hebben ze een uitermate motiverende werking. In het licht van de noodzakelijke beperking van de uitgaven, wordt het aantal cursussen in deze meerjarenperiode terug gebracht van vier naar drie.
Het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal organiseert 2 jaarlijks <u>vraaggestuurde na- en bijscholingen</u> voor docenten in 3 de Europese grensgebieden en Franstalig België. Daarnaast wordt voorzien in <u>thematische werkconferenties</u> . Het aanbod heeft een belangrijke functie in de implementatie van nieuwe activiteiten en/of nieuwe didactische inzichten.	2 3	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Het NVT-onderwijs in de Europese grensgebieden en Franstalig België richt zich op andere doelgroepen dan de universitaire neerlandistiek buiten het taalgebied. Het gaat hier om regulier en volwassenenonderwijs. Dat stelt (deels) andere eisen aan de opleiding en bij- en nascholing van de docenten. Om die reden wordt door het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal voorzien in een aanvullend aanbod op de bestaande cursussen, bijvoorbeeld in de vorm van thematische werkconferenties. Het gaat dan om het gebruik van authentiek materiaal, buurtaaldidactiek en 'content and language integrated learning' (CLIL).

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Sinds 2011 worden er binnen het taalgebied nog twee <u>zomercursussen Nederlandse taal en cultuur</u> georganiseerd voor universitaire studenten Nederlands buiten het taalgebied: één in Zeist en één in Gent. (Hasselt is gestopt.) In totaal nemen er aan de zomercursussen zo'n 200 studenten deel. De coördinatie ligt in handen van het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal. De cursus in Zeist wordt door het Taaluniecentrum zelf georganiseerd. Voor de cursus in Gent staat het plaatselijk universitair talencentrum garant.	3	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Binnen het werk van de Taalunie zijn de zomercursussen Nederlandse taal en cultuur paradepaardjes. Ze dragen niet alleen bij aan de taalvaardigheid, de kennis van Nederland en Vlaanderen en het enthousiasme voor de Nederlandse taal en cultuur van buitenlandse studenten, ze doen Nederlanders en Vlamingen ook beseffen dat hun taal en cultuur voor veel jonge mensen buiten het taalgebied de moeite van het bestuderen waard zijn. De zomercursussen binnen het taalgebied staan open voor studenten die reeds een behoorlijk niveau van taalvaardigheid hebben opgebouwd (ERK B1) en die hebben aangetoond dat ze zich in het bijzonder willen inspannen voor hun studie. Voor beginnende studenten (ERK A1, A2) zijn er op diverse plaatsen zomercursussen op locatie. Door te selecteren op instroomniveau, de aantallen deelnemers enigszins naar beneden toe bij te stellen en de kosten van accommodatie en faciliteiten in te perken, is het mogelijk deze activiteit op hoog niveau te handhaven en toch enigszins te bezuinigen op het noodzakelijke budget.
De subsidiesystematiek van de Taalunie voor de neerlandistiek buiten het taalgebied biedt de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor <u>zomercursussen op locatie</u> .	3	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Zomercursussen op locatie worden aangevraagd en georganiseerd door de docentenplatforms in de verschillende regio's. Voorbeelden zijn de cursussen voor studenten uit Zuid-Europa, Centraal-Europa, Rusland (inclusief Wit-Rusland en Oekraïne) en de Verenigde Staten.
De Taalunie steunt <u>studentenexcursies</u> naar de Lage Landen.	3	Stoppen Prioriteit: 5	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Een goed voorbereid bezoek van buitenlandse studenten Nederlands aan de Lage Landen draagt bij aan de motivatie van studenten en aan hun kennis van en ervaring met het Nederlandse taalgebied. Die insteek vormde de voorbije jaren de basis voor de ondersteuning van studentenexcursies naar de Lage Landen. Inmiddels zijn er andere mogelijkheden om de beoogde doelen te bereiken en kunnen de schaarse middelen elders efficiënter en effectiever worden ingezet.
De Taalunie biedt universitaire afdelingen Nederlands buiten het taalgebied de kans om uitwisseling van <u>gastdocenten</u> uit Nederland, Vlaanderen en Suriname, en afhankelijk van	3	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u>

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
specifieke expertise ook uit andere landen, mogelijk te maken. Gastdocenten brengen andere inzichten aan en dragen als moedertaalsprekers bij aan het taalvaardigheidsonderwijs.			
Nederlandse en Vlaamse studenten die hun studie voor een bepaalde periode in het buitenland vervolgen, kunnen een uitstekende bijdrage leveren aan het taalvaardigheidsonderwijs van studenten Nederlands als vreemde taal. Zij kunnen zich daarom aanmelden als <u>studentenassistenten</u> .	3	Continueren, maar verminderen Prioriteit: 3, 4	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Als jonge moedertaalsprekers met een beperkte kennis van taaldidactiek, zijn studentenassistenten uitstekend geschikt om niet-Nederlandstalige leeftijdsgenoten met vergelijkbare belangstelling en achtergrond te begeleiden bij oefeningen (uitspraak, woordenschat).
De subsidiesystematiek van de Taalunie voor de universitaire neerlandistiek buiten het taalgebied biedt ook de mogelijkheid om <u>projectsubsidies</u> aan te vragen. Daarbij valt te denken aan de ontwikkeling van comparatieve studieboeken (grammatica Nederlands voor Poolssprekenden, Nederlandstalige literatuur vanuit een Zuid-Afrikaans historisch perspectief e.d.).	1 3 5	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> De projectsubsidies zijn bedoeld om projecten mogelijk te maken die een impuls geven aan de kwalitatieve verdieping van het universitaire onderwijs Nederlands als vreemde taal. Daarnaast wordt beoogd om de uitstraling van afdelingen Nederlands te vergroten op het gebied van kennis over taal en talige cultuur, onderwijs en onderzoek. Tot slot hebben de projectsubsidies ook tot doel om samenwerking te stimuleren, bijvoorbeeld interuniversitair regionaal, interuniversitair met Nederland en Vlaanderen of interdisciplinair.
De ontwikkeling en uitvoering van het beleid voor universitaire afdelingen Nederlands buiten het taalgebied vindt plaats in nauwe samenspraak met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN) en de regionale platforms waarin docenten Nederlands buiten het taalgebied verenigd zijn. De Taalunie faciliteert de werking van de IVN en de regionale platforms en ondersteunt de <u>bijeenkomsten en colloquia</u> die zij organiseren.	2	Continueren én nieuwe activiteiten die voortkomen uit de verbreding van de samenwerking met Zuid-Afrika Prioriteit: 2, 4	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Wereldwijd zijn er 12 regionale docentenplatforms (bijvoorbeeld voor Duitsland, Centraal-Europa, de Verenigde Staten en Zuid-Afrika). De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek is de koepelorganisatie voor de universitaire docenten Nederlands buiten het taalgebied. Binnen het budget dat voor samenspraak en inspraak beschikbaar is, moet in de nieuwe meerjarenbeleidsperiode ook ruimte worden vrijgemaakt voor nieuwe activiteiten die voortkomen uit de verbrede samenwerking met Zuid-Afrika (Brugge 2010).
Een bijzondere bijeenkomst voor alle universitaire docenten Nederlands wereldwijd (inclusief de docenten binnen het taalgebied) is het driejaarlijkse <u>Colloquium Neerlandicum</u> van de IVN. Het Colloquium vindt afwisselend plaats in Nederland en Vlaanderen (in 2012 in Antwerpen), kent zo'n 300 deelnemers en kan rekenen op royale steun van de Taalunie.	2 5	Continueren Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Voor veel neerlandici buiten het taalgebied vormt het driejaarlijkse Colloquium Neerlandicum de gelegenheid om op internationaal niveau resultaten, ideeën en ervaringen uit te wisselen. Daarnaast biedt het Colloquium ook de mogelijkheid om het netwerk van de internationale neerlandistiek te verstevigen en uit te breiden.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
Met een <u>beurzenfonds</u> voorziet de Taalunie in enkele cruciale schakels in het doorlopende leertraject dat moet leiden tot hooggekwalificeerde neerlandici buiten het taalgebied.	3	Continueren en uitbreiden Prioriteit: 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Met ingang van 2012 schaft het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het Huygens Beurzenfonds ('Huygens Scholarship Programme') af. Tot nu toe werden via dit fonds jaarlijks 6 tot 8 beurzen beschikbaar gesteld voor excellente studenten Nederlands buiten het taalgebied die met de beurs hun masterstudie konden komen afronden binnen het taalgebied. Een Taaluniecommissie was verantwoordelijk voor de selectie van de studenten. Met het verdwijnen van het Huygens Beurzenfonds wordt een schakel weggenomen uit het professionaliseringstraject van de buitenlandse neerlandistiek (zie hierboven). Om de samenhang in het professionaliseringstraject te handhaven en om te voorkomen dat de ontwikkeling van de buitenlandse neerlandistiek stagneert, wordt de doelstelling van het Taaluniebeurzenfonds met ingang van de meerjarenbeleidsperiode 2013-2017 verbreed naar de doelgroep die tot nu toe door het Huygens Beurzenfonds werd bediend.
De <u>colloquia voor promovendi en habilitandi</u> die de Taalunie ondersteunt, zijn bedoeld als een wetenschappelijk forum waar betrokkenen hun onderzoek aan elkaar kunnen presenteren, daarbij begeleid door een of twee wetenschappelijke experts.	2 3	Continueren Prioriteit: 3	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Met de colloquia voor promovendi en habilitandi wil de Taalunie: a) investeren in de toekomst van de neerlandistiek; b) bijdragen aan de personele verzelfstandiging van afdelingen Nederlands buiten het taalgebied door jonge wetenschappers de kans te geven hun onderzoek te presenteren aan een kritisch publiek; c) promovendi en habilitandi motiveren in hun promotietraject; d) bijdragen aan de kwalitatieve verdieping van de universitaire studie Nederlands buiten het taalgebied
In het verleden heeft de Taalunie van het Vlaamse Departement Onderwijs en Vorming de verantwoordelijkheid voor enkele docenten Nederlands in het primair en secundair onderwijs buiten het taalgebied overgenomen. In 2012 betreft het nog één enkele docent Nederlands in <u>Ferney-Voltaire</u> .		Stoppen Prioriteit: 5	Het in dienst hebben van docenten Nederlands in het primair en secundair onderwijs buiten het taalgebied, valt buiten de bevoegdheid van de Taalunie. Het Vlaamse Departement Onderwijs en Vorming heeft toegezegd de Taalunie vanaf het schooljaar 2013-2014 van deze verantwoordelijkheid te verlossen.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
BAKEN – AANSPREEKPUNT			
Het <u>Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal</u> in Brussel fungeert als de uitvoerder van het beleid voor het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied. Het is aanspreekpunt voor advies en informatie, coördineert en organiseert cursussen voor studenten en docenten, ondersteunt het beleid ten aanzien van de Europese grensgebieden en Franstalig België en is daarnaast belast met: a) het doen verschijnen van publicaties rond NVT-thema's; b) het opbouwen en ontsluiten van een kennisbank didactiek NVT; c) het oriënteren op opzet en onderhoud van een gebruikers-gemeenschap Nederlands als vreemde taal ('Mijn NVT').	1 2 3 4	Continueren, evt. taakstelling aanscherpen Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u> Het Taaluniecentrum is voor de uitvoering van het Taaluniebeleid voor het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied een bijzonder waardevolle aanvulling gebleken. Ook de locatie in Brussel biedt meerwaarde, zowel voor de bereikbaarheid door de doelgroep als voor de aanwezigheid en zichtbaarheid van de Taalunie in Vlaanderen. De splitsing tussen beleid (Algemeen Secretariaat) en uitvoering (Taaluniecentrum) is nog niet volledig en optimaal uitgekristalliseerd. In de nieuwe meerjarenbeleidsperiode zal de taakstelling van het Taaluniecentrum in die zin verder worden aangescherpt en zullen de werkzaamheden preciezer worden verdeeld.
Het Taaluniecentrum Nederlands als Vreemde Taal in Brussel fungeert ook als aanspreekpunt voor <u>EU-projecten</u> rond het talenonderwijs in Europa en de Europese grensgebieden.	5	Continueren Prioriteit: 3	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u>
Het <u>Erasmus Taalcentrum (ETC)</u> in Jakarta is voor de Taalunie het aanspreekpunt voor advies en informatie over het onderwijs Nederlands als vreemde taal in Indonesië. Het organiseert cursussen voor studenten en docenten en het ondersteunt het onderwijs Nederlands buiten de hoofdstad.	3 4	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 3, lid d; artikel 5, lid f</u>

OVERZICHT COMMUNICATIE

Type activiteit: 1 = infrastructuur; 2 = netwerken en ontmoetingen; 3 = professionalisering; 4 = Informatie en communicatie; 5 = subsidies

Prioritering:

1 + 2 + 3 → kerntaken in het licht van het verdrag, waarbij:

1 = Taalunie verantwoordelijk voor deze activiteit in het taalgebied, zonder Taalunie zal betreffende activiteit/product/dienst geen vorm/inhoud/status krijgen;

2 = Initiatief ligt bij Taalunie evenals het overgrote deel van de verantwoordelijkheid, maar er zijn ook andere spelers (partners, ontwikkelaars) betrokken;

3 = Taalunie is (gelijkwaardige) partner en/of staat in voor taalgebiedbrede aanpak/uitwisseling in relatie tot activiteit;

4 = kan worden verminderd of getemporeerd;

5 = kan worden afgebouwd of geschrapt.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
ANKER – POSTIE BINNEN HET TAALGEBIED			
De Taalunie initieert <u>veldverkenningen</u> t.b.v. het actuele discours over maatschappelijk relevante taalvraagstukken. Op basis van de resultaten zal de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren: a) debatten entameren; b) adviezen uitbrengen; c) bouwstenen voor beleid aandragen; d) resultaten publiceren in de media.	1 4	Nieuw Prioriteit: 2	<u>artikel 12; artikel 14, lid a</u> De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren moet zijn functie als beleidsadviseur en opiniemaker waar kunnen maken. Dat betekent dat hij expertise en capaciteit krijgt toebedeeld om verkenningen te doen ter voorbereiding op het beleid. Te denken valt aan verkenningen rond thema's als het gebruik van Nederlands en/of Engels in het (hoger) onderwijs, het gebruik van Standaardnederlands en/of tussentaal in de media, het onderwijzen van mediawijsheid en/of taalvaardigheid op school en het taalbeleid van onderwijsinstellingen, media en bedrijven. Deze verkenningen leveren bouwstenen op voor debat, beleid en standpuntbepaling. Zie ook <i>Taalpeil</i> en het debat rond een maatschappelijk relevant taalvraagstuk. In samenhang kunnen deze activiteiten meerwaarde opleveren, zowel qua bereik en impact als qua kostenbeheersing.
BAKEN – DRAAGKRACHT VERSTERKEN			
Om elkaar binnen het taalgebied beter te leren kennen, meer zicht te krijgen op de positie die het Nederlands en andere talen in de verschillende delen van het taalgebied innemen en kennis en ervaring te delen, hebben de partners van de Taalunie tijdens een gezamenlijke beleidstop in 2010 afgesproken om een <u>Fonds voor Ontmoeting en Uitwisseling</u> in te stellen. Onder	2	Nieuw Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 2, artikel 3, Associatieovereenkomst met Suriname, Raamwerken voor samenwerking met Aruba en (voormalige) Nederlandse Antillen en afspraken beleidstop Brugge</u> Het Nederlands is een officiële taal in Nederland, Vlaanderen en Suriname en op Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Zes plaatsen op de wereld met een verschillende geschiedenis, maar met een

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
deze noemer wordt ook de Taalunie Jongerenraad gefinancierd (zie verderop). Ook lerarenopleiders, auteurs, literair vertalers en lexicologen zullen op het Fonds een beroep kunnen doen.			gemeenschappelijk belang in de Nederlandse taal. In 2010 spraken de partijen af gezamenlijk bij te willen dragen aan de totstandkoming van een (deels) gedeelde talige en daaraan gerelateerde culturele ruimte, het stimuleren van een interculturele dialoog en het ontsluiten en verspreiden van kennis van taal, cultuur en geschiedenis van de Nederlandstalige gebieden. Sleutelbegrippen in de samenwerking zijn: meerwaarde via krachtenbundeling, delen van kennis en gezamenlijk profileren van het Nederlands als taal in de wereld. Om aan de afspraken vorm en inhoud te kunnen geven, is het essentieel dat partijen in het taalgebied met zekere regelmaat de gelegenheid krijgen elkaar te ontmoeten, zowel fysiek als digitaal.
BAKEN – AANSPREKPUNT			
De Taalunie functioneert als <u>gewaardeerde plaats waar expertise over het Nederlands is gebundeld</u> .	1 4	Continueren, nieuw Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 2; artikel 3</u> Ook al is dit al decennia lang het streven, in de nieuwe meerjarenbeleidsperiode zet de Taalunie expliciet in op het verwerven van erkenning 'als gewaardeerde plaats waar expertise over het Nederlands is gebundeld'. Documentatie, informatie en advies zijn geen letterlijke Verdragstaken, maar de artikelen 2 en 3 geven er wel aanleiding toe. Er is geconstateerd dat het publiek en groepen in de samenleving (te) weinig weten en te weten kunnen komen over het Nederlands. Buiten de Taalunie is er geen enkele instelling binnen het taalgebied die hierop kan worden aangesproken. Om deze doelstelling te verwezenlijken, is er nood aan stelselmatig behoefte-onderzoek, verkenningen en het verzamelen en ontsluiten van informatie. Dit laatste gebeurt vooral via onze websites: het <i>Taalunieversum</i> en de <i>DWVDNT</i> (zie verderop).
De Taalunie streeft <u>participatie</u> na. De focus ligt op de directe doelgroepen en relevante netwerken. De doelgroepen zijn door hun betrokkenheid in staat te participeren in de discussies die de Raad organiseert, in de beleidsverkenningen van de Raad en in de discussies die via de websites van de Taalunie en in de pers worden geëntameerd.	2	Continueren, nieuw Prioriteit: 2	<u>artikel 2, artikel 3, Associatieovereenkomst met Suriname, Raamwerken voor samenwerking met Aruba en (voormalige) Nederlandse Antillen</u> Binnen het budget voor Communicatie moeten keuzes worden gemaakt. Als het gaat om participatie kiest de Taalunie niet voor het brede, in taal geïnteresseerde publiek, maar voor direct betrokken doelgroepen zoals taalprofessionals en intermediaire beroepsgroepen en organisaties (lerarenopleidingen, stichtingen Lezen e.d.), inclusief

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
In 2011 is een start gemaakt met de <u>Taalunie Jongerenraad</u>. Op uitdrukkelijk verzoek van de bewindslieden wordt sinds de beleidstop in november 2010 serieus werk gemaakt van de participatie van in taalbeleid geïnteresseerde jongeren. Zij worden betrokken bij de veldverkenningen en discussies (zie hierboven en verderop), onder meer via peilingen in de sociale media en via de speciale jongerenwebsite van de Taalunie <i>De Wereld Van De Nederlandse Taal</i> (zie verderop). Samen met bestaande jongerenorganisaties in de verschillende delen van het taalgebied wordt onderzocht hoe de jongerenparticipatie het beste vorm kan worden gegeven.	1 2 4	Continueren Prioriteit: 2	de door de Taalunie zelf ingestelde commissies, platforms en werkgroepen. Deze direct betrokken doelgroepen vormen de schakels naar een breder, in taal geïnteresseerd publiek. Zij zijn gemotiveerd om mee te discussiëren over beleidsvraagstukken en maatschappelijk relevante taalvraagstukken. Daarnaast kunnen zij bij politici, parlementsleden en journalisten het belang van (het werk van) de Taalunie over het voetlicht brengen. Het <i>Taalunieversum</i>, de <i>e-nieuwsbrief</i> en persberichten zijn de communicatie-instrumenten om deze doelgroepen te bereiken en te betrekken. <u>artikel 2, artikel 3, Associatieovereenkomst met Suriname, Raamwerken voor samenwerking met Aruba en (voormalige) Nederlandse Antillen</u> De expliciete aandacht van de Taalunie voor jongeren is nieuw. Naar aanleiding van de viering van het 30-jarig bestaan van de Taalunie en de intensivering van de samenwerking binnen het hele taalgebied, is de wens gegroeid om meer in te zetten op jongeren. Zij dragen de toekomst van onze taal. Via peilingen wil de Taalunie inzicht krijgen in hoe jongeren denken over maatschappelijk relevante taalvraagstukken. Een eerste peiling ging over de instructietaal in het hoger onderwijs (Nederlands en/of Engels), een tweede over de bekendheid van schrijvers en boeken in andere delen van het taalgebied. Het opzetten en betrekken van een Taalunie Jongerenraad, met digitale verkenningen en netwerken, zal een serieuze personele en financiële investering vergen (zie ook het Fonds voor Ontmoeting en Uitwisseling).
COMMUNICATIE			
Al jarenlang bouwt de Taalunie met groot succes aan haar website, <u>het Taalunieversum</u>. In 2012 is er een compleet vernieuwde versie gelanceerd waardoor informatie nog gemakkelijker kan worden teruggevonden.	1 4	Continueren Prioriteit: 1, 2	<u>artikel 2; artikel 3</u> Op het <i>Taalunieversum</i> kunnen taalgebruikers alles terugvinden over het Nederlands en iedereen die met het Nederlands te maken heeft. Het <i>Taalunieversum</i> is een belangrijk communicatie-instrument om doelgroepen bij het beleid te betrekken en om een breder, in taal geïnteresseerd publiek te bereiken.

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
De website <u>De Wereld Van De Nederlandse Taal (DWVDNT)</u> is sinds november 2010 in de lucht en is bedoeld voor jongeren vanaf 15 jaar. Met DWVDNT wil de Taalunie jongeren warm maken voor het Nederlands.	2 4	Continueren, afhankelijk van het succes Prioriteit: 2 (5)	<u>artikel 2, artikel 3, Associatieovereenkomst met Suriname, Raamwerken voor samenwerking met Aruba en (voormalige) Nederlandse Antillen en afspraken beleidstop Brugge</u> DWVDNT moet zich nog bewijzen. Een redactieraad van jongeren bepaalt mee de (nieuwe) inhoud. Het streven is om een deel van het benodigde budget voor innovatie en onderhoud bij externe partijen te werven (onder meer via widgets en apps). Te overwegen valt om tevens inkomsten te genereren door maatschappelijk geëngageerde bedrijven de gelegenheid te bieden op de site te adverteren. Een evaluatie in 2013 moet uitmaken of en hoe de site wordt voortgezet. De ambitie is om er samen met jongeren een succes van te maken.
Met haar jaarlijkse krant <u>Taalpeil</u> streeft de Taalunie bewustwording rond de Nederlandse taal bij een breed, in taal geïnteresseerd publiek na. In <u>Taalpeil</u> worden feiten, cijfers en meningen over de staat van het Nederlands gepresenteerd. Elk jaar staat er een specifiek thema of een specifieke doelgroep centraal (onderwijs, ambtenaren, meertaligheid e.d.). Door elke vijf jaar bepaalde algemene kwesties opnieuw te bevragen, kunnen maatschappelijke trends worden waargenomen.	4	Continueren, afhankelijk van de focus in de externe communicatie en de beschikbare middelen Prioriteit: 2 (5)	<u>artikel 2; artikel 3</u> <u>Taalpeil</u> kent een oplage van 500.000 exemplaren. De krant wordt meegestuurd met landelijke dagbladen in Nederland, Vlaanderen en Suriname en wordt verspreid via bibliotheken en in het onderwijs. Met name in het onderwijs vindt <u>Taalpeil</u> veel extra afname. De pers besteedt graag aandacht aan opvallende resultaten van peilingen. Te overwegen valt om maatschappelijk geëngageerde bedrijven de gelegenheid te bieden in de krant te adverteren. Indien in de externe communicatie wordt gekozen voor een focus op doelgroepen, dan is de inhoud van <u>Taalpeil</u> daarvoor te algemeen. Tegen die achtergrond zou kunnen worden overwogen om de krant te schrappen. Indien de Taalunie ook een breder, in taal geïnteresseerd publiek wenst te bereiken, dan leent de krant zich daar perfect toe. Daarnaast kan <u>Taalpeil</u> een belangrijke aanvulling vormen op de beoogde veldverkenningen (zie hierboven) en het gewenste debat over een maatschappelijk relevant taalvraagstuk (zie verderop). Uit de publieksenquête die in het voorjaar van 2011 werd gehouden, sprak grote waardering voor <u>Taalpeil</u> , wat niet pleit voor schrappen.
Met <u>Taalschrift</u> biedt de Taalunie haar doelgroepen een opiniërende digitale periodiek. <u>Taalschrift</u> verschijnt tien keer per jaar en biedt gelegenheid tot discussie en tot verspreiding van actuele inzichten.	4	Continueren, afhankelijk van de capaciteit en de beschikbare middelen	<u>artikel 2; artikel 3</u> Ruim 3.500 mensen ontvangen op eigen verzoek een attendering bij het verschijnen van een nieuw nummer. Daarnaast zijn er nog heel wat passanten op de site. De (beperkte) reacties van lezers geven aan hoe geïnteresseerden over bepaalde onderwerpen denken en

Activiteit (omschrijving)	TA	Prognose + prioriteit	Relatie tot Verdrag
		overwegen om te schrappen of in te perken. Prioriteit: 3, 4 (5)	hoe die raken aan hun eigen (professionele) praktijk. Afgewogen kan worden hoe informatie sneller en meer toegesneden (op onderwerp en op doelgroep) ingewonnen en uitgewisseld kan worden. Indien budget en/of capaciteit nopen tot beperkingen, kan de frequentie van verschijnen aan de orde worden gesteld. Een andere kwestie betreft de meerwaarde van <i>Taalschrift</i> ten opzichte van andere (digitale) taaltijdschriften, bijvoorbeeld van Onze Taal. Uit de publieksenquête die in het voorjaar van 2011 werd gehouden, sprak een bescheiden waardering voor <i>Taalschrift</i> , wat pleit voor heroverweging.
Op voorstel van de Raad initieert de Taalunie jaarlijks een <u>debat of rondetafelgesprek over een maatschappelijk relevant taalvraagstuk</u> .	2 4	Nieuw, ter vervanging van de eerdere debatten Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 12; artikel 14, lid a</u> Te denken valt aan debatten of rondetafelgesprekken over thema's als het gebruik van Nederlands en/of Engels in het (hoger) onderwijs, het gebruik van Standaardnederlands en/of tussentaal in de media, het onderwijzen van mediawijsheid en/of taalvaardigheid op school en het taalbeleid van onderwijsinstellingen, media en bedrijven. De debatten leveren bouwstenen voor beleid en standpuntbepaling. In samenhang kunnen de veldverkenningen, <i>Taalpeil</i> en het debat rond een maatschappelijk relevant taalvraagstuk meerwaarde opleveren, zowel qua bereik en impact als qua kostenbeheersing.
De Taalunie stuurt regelmatig <u>persberichten</u> uit rond beleid, activiteiten en evenementen, bijvoorbeeld over de lancering van een nieuwe dienst of product. De Taalunie werkt daarvoor aan het opbouwen en onderhouden van relevante <u>perscontacten</u> .	4	Continueren Prioriteit: 2, 3	<u>artikel 2, artikel 3, Associatieovereenkomst met Suriname, Raamwerken voor samenwerking met Aruba en (voormalige) Nederlandse Antillen</u> De Taalunie heeft in de afgelopen jaren een uitgebreid persbestand binnen het taalgebied opgebouwd. De komende periode zal extra worden ingezet op het aangaan van persoonlijke contacten, het meer bewust worden van de mogelijkheden van communicatie via de media en het effectief bespelen van de media.
<u>Organisatiegebonden communicatie</u> zoals <i>Meerjarenbeleidsplan</i> , <i>Actieplan</i> , <i>Jaarverslag</i> , e-nieuwsbrief en knipselkrant.	4	Continueren Prioriteit: 2	